

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HAREKET VE ANTRENMAN ANABİLİM DALI

ERKEK SPORCULARDA SPORCU KİMLİĞİNİN ÇELİŞİK
DUYGULU CİNSİYETÇİLİK İLE İLİŞKİSİNİN
İNCELENMESİ

Emine BAL TURAN

DOKTORA TEZİ

2018-ANTALYA

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HAREKET VE ANTRENMAN ANABİLİM DALI

ERKEK SPORCULARDA SPORCU KİMLİĞİNİN
ÇELİŞİK DUYGULU CİNSİYETÇİLİK İLE İLİŞKİSİNİN
İNCELENMESİ

Emine BAL TURAN

DOKTORA TEZİ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Hasan ŞAHAN

“Kaynakça gösterilerek tezimden yararlanılabilir.”

2018-ANTALYA

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne;

Bu çalışma jürimiz tarafından Hareket ve Antrenman Anabilim Dalı Spor Bilimleri Programında Doktora tezi olarak kabul edilmiştir. 21/06/2018

Tez Danışmanı : Doç.Dr. Hasan ŞAHAN
Akdeniz Üniversitesi

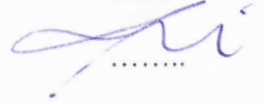
Üye : Prof.Dr. Nurşen ADAK
Akdeniz Üniversitesi

Üye : Doç.Dr. Tennur YERLİSU LAPA
Akdeniz Üniversitesi

Üye : Doç.Dr. Yunus YILDIRIM
Mersin Üniversitesi

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ŞAHİN
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

İmza

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve/..... sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

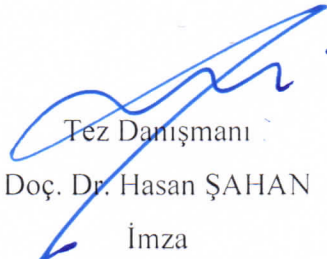
Prof.Dr. Narin DERİN

Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı beyan ederim.

Emine BAL TURAN
İmza

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Hasan ŞAHAN
İmza

TEŐEKKÜR

Bu çalışmanın gerçekleőmesinde, doktora başladığım ilk günden beri her zaman desteğini sunan sayın danıőmanım Doç. Dr. Hasan ŞAHAN' a, tez izleme aőamasında bilgi ve deneyimlerini benimle paylaőan Prof. Dr. Nurşen ADAK' a,

Akademik tecrübesi, hayata bakıőı ve duruőuyla her zaman örnek aldığım, üzerimde çok emeği olan çok kıymetli hocam Doç. Dr. Tennur YERLİSU LAPA' ya,

Bu süreçte hem akademik hem de manevi desteğini hiç eksik etmeyen dostlarım ve çalışma arkadaőlarım, Öğr. Gör. Gül YAMANER, Dr. Evren TERCAN KAAS, Arő. Gör. Doğukan Batur Alp GÜLŐEN, Arő. Gör. Mert BİLGİ ve Dr. Alkan UğURLU' ya,

Ve her zaman her őartlarda hep yanımda olan bu zorlu süreçte her defasında beni yeniden ayağa kaldıran bugünlere gelmemde en çok katkısı olan CANIM AİLEME ve EŐİM ERSAN TURAN' a ve son günlerdeki motivasyon kaynağım olan henüz doęmamıő canım yeğenime sonsuz teőekkürlerimi sunuyorum.

ÖZET

Amaç: Hayatın birçok alanında; günlük yaşamda, iş hayatında, sokakta, sporda kadınlara yönelik doğru olmayan ve esnetilmeyen genellemelere dayalı olumsuz davranış ve tutumlar olması sebebiyle çelişik duygulu cinsiyetçilik kuramı geliştirilmiştir. Bu bağlamda, çalışmada erkeksi branşlar olarak geçen futbol, kick boks ve güreş spor dallarındaki erkek sporcuların sporcu kimliğinin çelişik duygulu cinsiyetçilik ile olan ilişkisinin nicel yöntem ile incelenmesi ve nitel yöntem ile de bu ilişkilerin derinlemesine açıklanması amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışmada nitel ve nicel desenlerin birlikte kullanıldığı karma araştırma yöntemi kullanılmıştır. Karma yöntem yapısındaki bu araştırmanın nicel kısmında, veri toplama araçları olarak; kişisel bilgi formu, Sporcu Kimliği Ölçeği ve Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçekleri kullanılmıştır. Araştırmanın nitel bölümünde ise veri toplama yöntemi olarak odak grup görüşmesi yapılmıştır.

Bulgular: Araştırmanın nicel bölümüne futbol, kick boks ve güreş branşında toplam 376, nitel bölümüne 15 erkek sporcu katılmıştır. Sporcu Kimliği Ölçeği ile “Korumacı Cinsiyetçilik”, “Korumacı Cinsiyetçilik Heteroseksüel Yakınlık” ve Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik puanlarının sporcuların branşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Ayrıca nitel bulgular da nicel bulgularla paralellik göstermektedir.

Sonuç: Nicel ve nitel analizler sonucunda erkek sporcuların, güçlü düzeyde bir sporcu kimliğine sahip oldukları, bunun yanı sıra sıralama olarak futbolcular, kick boks ve güreşçiler şeklinde olup çelişik duygulu cinsiyetçilik tutumları ve çelişik duygulu cinsiyetçilik alt boyutları doğrultusunda en yüksek ortalama futbol, kick boks ve güreş branşları şeklinde sıralanmaktadır. Nitel araştırma sonucunda çevresel faktörlerin ve ataerkil bir toplum yapısından kaynaklı cinsiyetçilik tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Erkek sporcu, sporcu kimliği, çelişik duygulu cinsiyetçilik, erkeksi sporlar

ABSTRACT

Objective: Ambivalent sexism theory has been developed due to negative behaviours and attitudes towards women based on inaccurate and stereotyped generalizations in so many different fields of life such as in daily life, in business life, on the street and in sports. In this context, the relationship between athletic identities of male wrestlers, kick boxers and football players, which are known as masculine sports, and ambivalent sexism was aimed to be determined through qualitative methodologies and explained in depth through qualitative methodologies.

Method: In this study, mixed methods approach was applied combining both qualitative and quantitative methodologies. In order to determine athletic identities of subjects, Athletic Identity Measurement Scale and in order to determine sexist attitudes of athletes, Ambivalent Sexism Inventory were used to collect quantitative data. Furthermore, a focus group interview was conducted in order to collect qualitative data, and semi-structured interview method was applied.

Results: The quantitative data were obtained from 376 male wrestlers, kick boxers and football players and qualitative data were derived from 15 male athletes. Results indicated that there were statistically significant differences in scores of Athletic Identity Measurement Scale, “Benevolent Sexism”, “Benevolent Sexism Heterosexual Intimacy” and Ambivalent Sexism with regard to three different branches. Additionally, qualitative findings were parallel with quantitative findings.

Conclusion: The results of quantitative and qualitative analysis indicated that male athletes showed a strong athletic identity, and while the highest scores were obtained from football players, the lowest scores were noted in wrestlers. Furthermore, the scores from highest to lowest were noticed in football players, kick boxers and wrestlers respectively with regard to ambivalent sexism attitudes and sub-dimensions of ambivalent sexism. As a result of qualitative findings, sexism based on environmental factors and patriarchy was pointed out.

Key words: Male athletes, athletic identity, ambivalent sexism, masculine sports

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iii
ŞEKİLLER DİZİNİ	v
TABLolar DİZİNİ	vi
SİMGELER ve KISALTMALAR	ix
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	3
2.1 Toplumsal Cinsiyetçilik ve Sporcu Kimliğine Yönelik Kavramsal Çerçeve	3
2.2. Toplumsal Cinsiyetçilik	3
2.2.1. Ataerkillik	5
2.2.2. Erkeklik	6
2.2.3. Hegemonik Erkeklik	7
2.2.4. Heteroseksüellik	8
2.2.5. Kimlik	9
2.2.6. Sosyal Kimlik	10
2.3. Sporcu Kimliği ve Çelişik Duygu Cinsiyetçilik' in Kuramsal İncelemesi	11
2.3.1. Çelişik duygulu Cinsiyetçilik	11
2.3.2. Sporcu Kimliği	13
3. GEREÇ ve YÖNTEM	15
3.1 Araştırmanın Modeli	15
3.2 Araştırma Grubu	17
3.3 Veri Toplama Araçları	18
3.3.1 Sporcu Kimliği Ölçeği	18
3.3.2 Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği	19
3.3.3 Odak Grup Görüşmesi	20
3.4 Verilerin Çözümlemesi	21

4. BULGULAR	22
4.1 Nicel Bulgular	22
4.2 Nitel Bulgular	30
5. TARTIŞMA	53
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	65
KAYNAKLAR	68
EKLER	
EK-1. Sporcu Kimliği Ölçeği	
EK-2. Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği	
ÖZGEÇMİŞ	78

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Şematik Gösterimi

12

TABLolar DİZİNİ

Tablo	Sayfa
3.1. Katılımcıların Demografik Bilgileri	17
4.1. Katılımcıların Sporcu Kimliği Ölçeği Toplam ve Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği Toplam ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortalamaları	22
4.2. Katılımcıların Eğitim durumlarına Göre Sporcu Kimlikleri ve Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik ve Alt Boyutlarının Karşılaştırılması	23
4.3. Sporcuların Anne Eğitim Düzeyine Göre Sporcu Kimliği Ölçeği ve Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği ve Alt Boyutlarının Karşılaştırılması	24
4.4. Sporcuların Baba Eğitim Düzeyine Göre Sporcu Kimliği Ölçeği ve Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği ve Alt Boyutlarının Karşılaştırılması	25
4.5. Sporcuların Branşa Göre Sporcu Kimliği Ölçeği ve Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği ve Alt Boyutlarının Karşılaştırılması	26
4.6. Sporcu Kimliği Ölçeği ve Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Yönelik Korelasyon Analizi	27
4.7. Erkek Sporcuların Toplam Sporcu Kimliği Puanlarının Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik İle Yordanmasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi	28
4.8. Erkek Sporcuların Toplam Sporcu Kimliği Puanlarının Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Korumacı Cinsiyetçilik Alt Boyutu ile Yordanmasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi	28

- 4.9.** Erkek Sporcuların Toplam Sporcu Kimliği Puanlarının Çelişik Duygulu Cinsiyetçiliğin Korumacı Cinsiyetçilik Alt Boyutunun Koruyucu Ataerkillik Boyutu ile Yordanmasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi 28
- 4.10.** Erkek Sporcuların Toplam Sporcu Kimliği Puanlarının Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Korumacı Cinsiyetçilik Alt Boyutunun Heteroseksüel Yakınlık Boyutu ile Yordanmasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi 28
- 4.11.** Erkek Sporcuların Toplam Sporcu Kimliği Puanlarının Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Korumacı Cinsiyetçilik Alt Boyutunun Cinsiyetler Arası Tamamlayıcı Farklılaştırma Boyutu ile Yordanmasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi 29
- 4.12.** Erkek Sporcuların Toplam Sporcu Kimliği Puanlarının Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Düşmanca Cinsiyetçilik Alt Boyutu ile Yordanmasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi 29

SİMGELER ve KISALTMALAR

ÇDC : Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik

DC : Düşmanca Cinsiyetçilik

KC : Korumacı Cinsiyetçilik

ÖR : Örnek

SKÖ : Sporcu Kimliği Ölçeği

TDK : Türk Dil Kurumu

1. GİRİŞ

Kadın ile erkek arasındaki biyolojik ve sosyal rol farklılıklarının ortaya konulup bu farklılıkların abartılması; erkeklik ile güç, yüksek statü ve üstünlüğün birleştirilmesi sonucunda kadınların politik, ekonomik ve sosyal güç açısından daha zayıf konuma itilmesine ve ayrımcılığa uğramasına cinsiyetçilik denilmektedir (Benson ve Vincent, 1980). Cinsiyetçilik, bireysel veya kurumsal olarak erkeğin üstün statüsünü koruması için oluşturulan inanç ve uygulama sistemi olarak tanımlanmaktadır. Bireysel cinsiyetçilik, bilerek veya bilmeyerek kadınlara farklı bir şekilde davranılmasını ve kadınlara psikolojik, ekonomik veya sosyal açıdan zarar verecek davranışlarda bulunulmasını içermektedir. Kurumsal cinsiyet ayrımcılığı ise erkeğin üstünlüğü üzerine kurulu yönetimler sonucunda kadına farklılığını duyuracak, zarar verici ve dışlayıcı davranışları içermektedir (Brant ve ark., 1999). Toplumsal cinsiyet, toplumsal ve kültürel olarak belirlenmiş cinsiyeti, biyolojik cinsiyetten ayırmak üzere kullanılan bir kavram olup; toplumsallaşma süreci ve kültürün içinde edinilen kadın ve erkek olma özelliklerine işaret eder, kadının ve erkeğin sosyal olarak belirlenen rollerini ve sorumluluklarını tanımlar, toplum içindeki konumlarını ve davranışlarını belirler. Tarihsel ve toplumsal süreç içinde oluşan, dinamik ve değişebilir ilişki örüntülerini içerir (Ertürk, 1996).

Toplumsal cinsiyetten kaynaklanan eşitsizlikler, asıl olarak tarihi devirlerden günümüze kadar aktarılan kümülatif bir üründür ve genel olarak erkeklerin kadınlar üzerindeki baskı ve şiddetiyle örgütlenmiştir. Kadınlarla erkekler arasındaki toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizlikler; insan bilinci, dil ve toplumsal deneyimlerin kurumsallaşmış yapıları içerisinde sürekli şekilde yeniden üretilmekte olan patriarkal toplumsal cinsiyet düzeni içerisinde kökleşmiştir (Ertürk, 2004).

Glick ve ark. (2000), yaptıkları çalışmalarda toplumsal cinsiyetçiliğin kadına karşı oluşan derin çelişkilerle belirginleşen özel bir ön yargı durumu olduğunu belirtmişlerdir. Bu araştırmacılara göre, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik, Düşmanca Cinsiyetçilik (DC) ve Korumacı Cinsiyetçilik (KC)'ten oluşmaktadır.

Düşmanca cinsiyetçilik; ön yargı, yanlış ve esnek olmayan genellemelere dayalı olumsuz bir tutumdur (Allport, 1954). Korumacı cinsiyetçilik ise kadının korunması, yüceltilmesi ve sevilmesi şeklindeki olumlu tutumları içerse bile; kadının erkeğe oranla daha düşük seviyede olduğunu kanıtlamaya hizmet eden bir ön yargıdır (Glick ve Fiske, 1996).

Açıklama ve tanımlarda da görüldüğü üzere toplumda kadın erkek arasında hemen hemen hayatın her alanında eşitsizlik vardır. Bu eşitsizliğin yanı sıra erkeklerin kadınlara yönelik iş hayatında, sosyal hayatta, spor hayatında çelişik (çelişkili) şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Kuramsal olarak da temel alınan çelişik duygulu cinsiyetçilik kuramında da toplumsal cinsiyet bağlamında kadına karşı takınılan tutumlar, düşmanca ve korumacı cinsiyetçilik olarak ortaya çıkmaktadır. Spor kültürü ve camiası açısından bakıldığında kadın sporcu sayısının erkek sporcu sayısından az olduğu bilinmekle beraber özellikle futbol, kick boks ve güreş gibi erkeksi branşlar olarak geçen spor dallarında lisanslı kadın sporcu sayısının az olduğu görülmektedir. Kadın lisanslı sporcu sayısı: 1,469,314 erkek lisanslı sporcu sayısı: 2,959,521 (<http://sgm.gsb.gov.tr>, Erişim tarihi: 16 Mayıs 2018). Tüm bunlardan yola çıkarak çalışmada erkeksi branşlar olarak geçen futbol, kick boks ve güreş spor dallarındaki erkek sporcuların sporcu kimliğinin çelişik duygulu cinsiyetçilik ile olan ilişkisinin nicel yöntem ile incelenmesi ve nitel yöntem ile de bu ilişkilerin derinlemesine açıklanması amaçlanmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Toplumsal Cinsiyetçilik ve Sporcu Kimliğine Yönelik Kavramsal Çerçeve

2.2. Toplumsal Cinsiyet

Kavramsal olarak cinsiyet, biyolojik farklılığın ortaya koyduğu bir olgu olsa da gerek gündelik yaşamda gerekse sporun içerisinde kadın ve erkeğe atfedilen davranışlar ve nitelikler farklılık göstermiş, cinsiyetleri kalıplar içerisine hapsedmiştir. Toplumsal cinsiyet normları ile birlikte derinleşen kadın ve erkek arasındaki farklılıklar, toplumsal düzlemdeki bu ayırmda erkeğin üstünlüğünü ortaya çıkarmıştır (Onaran ve ark., 1998). Cinsiyetlerin algılanışları eril ve dişil bedenlerle doğmanın dışında, içinde doğulan kültüre özgü algılamalar vasıtasıyla bedeni toplum içerisinde biçimlendirir. Butler (1990)'a göre bu biçimlendirmeler ve cinsiyetler arası derecelendirmeler toplumlara, kültürlere, sınıflara ve kişilere göre değişkenlik gösterir.

Toplumsal cinsiyet, dişil ve eril olmayı biyolojik yapıdan bağımsız kılarak toplum açısından, paternalist algıyı baz alan kadın ve erkek açısından toplumsal rollerin biçilmesi, beklentilerin oluşturulmasını sağlayan davranışlar bütünüdür (Çelik, 2016). Toplumsal cinsiyet hem günlük toplumsal ilişkilerdeki beklentileri belirleyen hem de toplumsal yapılanmaları etkileyen bir süreç olarak ele alındığında erkekleri kadınlardan üstün kılan ve bu üstünlüğü normatif olarak sunan bir süreç olduğu erkek egemen toplumlar tarafından desteklenmektedir (Kayasü, 1997). Erkeğin üstünlüğünün kabulü ile birlikte gelişen kadının sportif etkinliklerdeki 'öteki' ve ikincil konumu, biyolojik farklılığın yanı sıra toplumsal cinsiyet kalıplarıyla da yakından ilişkilidir. Erkek ve kadın olmanın arasındaki çok katmanlı farklar sosyal yapı içerisinde oluşturulurken, toplumda 'erkeklik' ve 'kadınlık' rolleri üretilip dönüştürülmektedir.

Sosyal yapıda farklılaşan cinsiyet rolleri, Giddens ve Cornell gibi sosyologlara göre toplumsal yaşamın inşasının ilk günlerinden itibaren varlığını sürdürmektedir. Connell (1998), toplumsal cinsiyetin bir süreç olduğunu ifade etmiştir. Kadın ve erkeği değişen süreklilik içerisinde toplumda iki farklı kategori olarak belirleyen unsur tarihler boyunca birbirleri üzerinde kurdukları iktidar ilişkileri temellendirmektedir. Erilliğin, bu iktidar

ilişkileri içerisinde kendini sürecin öznesi olarak var ettiğini Butler (1990), ‘icrai’ kavramı ile açıklar. Butler (1990)’a göre toplumsal cinsiyeti etkin hale getiren eyleyiştir. Toplumsal cinsiyetin içini dolduran hal ve davranışlar icra edildikçe cinsiyet ile özdeşleşir ve tekrarlandıkça kendi iktidar alanını üretir. Toplumda algılanan cinsiyetin, cinsler arası ilişkilerin kurucusu ve toplumsal ilişkilerin de belirleyicisi olduğunu belirtilirken, iktidar alanının da doğrudan etkileyicisi olduğunu vurgulanmıştır (Scott, 2007). Butler ve Scott (1992), toplumsal cinsiyet kavramının var olan kurumsal güçler içerisinde eşitsizlikler yaratmakla birlikte eril-dişil, kadın-erkek gibi cinsiyete dayalı ayrımlaştırıcılıkların erkekler için avantajlı hale getirildiğini ifade etmişlerdir. Toplumda var olan egemen cinsel yönelim ve kimliklerin de ‘doğal’ ve ‘normal’ karşılanması yine toplumsal cinsiyet söylemleri üzerinden şekillendiği görülmektedir. Cinsiyetler arası dinamikleri oluşturan bu söylemler hegemonik etkileşimleri de beraberinde getirmektedir. Baskın olan cinsiyetin diğeri üzerinde kurduğu hegemonya sosyal ve kurumsal alanların içerisinde kendini göstermektedir. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet kavramı biyolojik farklı olmanın çok dışında toplumun bireyi nasıl görüp kavradığı ile ilgili bir olgu olup, cinsiyetten beklenen davranışları, rolleri ve bireye yüklediği değerleri ifade etmektedir (Döken, 2010).

Bedenle ilgili iki karşıt görüş son yıllarda bu konudaki tartışmaların odağına oturmuştur. İlki temel olarak baskın olan ideolojiyi biyoloji biliminin diliyle ifade etmiştir. Bu bakış açısına göre; beden, genetik programlama, hormonlarla ilgili farklılıklar veya cinsiyetlerin üremedeki farklı rolleri üzerinden toplumsal cinsiyet farklılıkları yaratan doğal bir makinedir. Öte yandan, beşeri ve sosyal bilimlerin etkisinin görüldüğü diğer yaklaşımdaysa; beden, üzerine sosyal sembolizmin tohumlarının ekildiği boş bir yüzey ya da peyzaj olarak görülmektedir. Bu karşıt görüşleri doğuştan mı yoksa yetiştirilme tarzıyla mı tartışmalarının yeni bir versiyonu olarak görerek bu konuda ortak bir uzlaşma ortaya atılmıştır. Buna göre bireyin davranışlarındaki toplumsal cinsiyet farklılıklarının oluşumunda hem biyolojik hem de sosyal etkiler görülmektedir (Connell, 1995).

Spor alanında toplumsal cinsiyet ilişkisi çalışmalarının Türkiye’de yaklaşık 20 yıllık bir araştırma geçmişi bulunmaktadır. Kadın ve erkeğin spor deneyimlerindeki farklılıklar sadece biyolojik cinsiyete bağlı olarak açıklanamayacağı, toplumsal cinsiyet rollerinin

de farklılaşan spor deneyimleri üzerinde etkisinin yadsınamayacak kadar fazla olduğu vurgulanmıştır. Spor alanında toplumsal cinsiyet konulu araştırmalar, sporun cinsiyetler arası eşitsizliği kuvvetlendirildiğini ve toplumsal cinsiyet düzenini yeniden oluşturduğunu ortaya konmuştur (Koca, 2006). Toplum tarafından cinsiyetlere yönelik belli tutum ve davranışların tayin edilmesi, bireyler arasındaki ilişkileri de düzenler. Bireylerin ve toplumun kişiden beklentisinin ne olduğunu bu öngörülen davranışlar belirler (Ersoy, 2009).

Dünya Sağlık Örgütü'nün (2007), yayınladığı bir raporda, sporda ve fiziksel aktivite alanlarında kadının, bir erkek arenası olarak görülen sporun içinde, kadınların dışlanmasının olumsuz yönlerini araştırmaya yöneltildiği belirtmiştir. Bireylerin yaş, beden, coğrafya, ekonomi ve ırk gibi diğer toplumsal faktörleri göz önünde bulundurmaksızın, cinsiyet ayrımlarını veya ikilikleri, bir kadın olarak yaşanan olumsuzlukların, dışlamaların olduğunu açıkça belirtmiştir (Wellard, 2007).

2.2.1. Ataerkillik

Hemen hemen dünyada daha çok da gelişmekte olan toplumlarda çok sıkça karşımıza çıkan ataerkillik kadınları baskılayan bir sistem olarak görülmektedir. Ataerkil kavramı Türk Dil Kurumunda şu şekilde tanımlanmıştır: “Temel olarak babayı alan ve ailede çocukları baba soyuna mal eden (topluluk), pederşahi, patriarka.” (<http://www.tdk.gov.tr>, Erişim Tarihi: 17 Mayıs 2018). Tanıma bakıldığında ataerkil yapının bizim toplumumuzda devam eden bir sistem olarak karşımıza çıktığını görmekteyiz. Ataerkil toplum içerisinde kadının ve erkeğin tanımları net bir şekilde yapılmış, roller belirlenmiş ve keskin çizgilerle ayrılmıştır.

Ataerkilliğin, erkeklik kavramıyla meydana geldiğini söylemek doğrudur ve buna bağlı olarak erkeklik kavramını yok ettiğiniz zaman ataerkillik sistemi de çöker, bu sistemde kast edilen biyolojik anlamdaki erkeklik değil toplumda ortaya konulan erkeklik tanımıdır (Demren, 2008).

Ataerkillik, başkalarına karşı ilgili olan anlamına gelmektedir. Fakat bu ilgi “bir babanın çocuğuna duyduğu” ilgiye benzer. Bu tanım, cinsiyetçiliğin baskıcı tavrının yanı sıra sevgi ve koruma gibi çağrışımları da barındıran bir duygu karmaşası olmasıyla

uyuşmaktadır. Egemen ataerkillik savunucuları aslında kadınları tam olarak bir yetişkin olmayı başaramamış bireyler olarak ele alırlar ve ataerkilliği haklı çıkarmaya çalışarak, üst düzey bir erkek figürüne olan ihtiyacı meşrulaştırırlar. Koruyucu ataerkillik ve tam zıttı olan egemen paternalizm birlikte var olabilirler çünkü aslında erkekler, romantik bir nesne, bir eş veya bir anne olarak gördükleri kadınlara bağımlıdırlar. Dolayısıyla, kadınlar da sevilme, el üstünde tutulmak ve korunmak zorunda hisseder (Glick ve Fiske, 1996).

2.2.2. Erkeklik

Erkeklik kavramını ortaya koyabilmek için yaşadığı toplumdaki unsurlarla ve yüklenen rollerle ilişkisine bakmak gerekmektedir. Özellikle gelişmekte olan toplumlarda var olan erkeklik toplumun kural ve normlarını belirleyen bir öğedir.

Erkekliğin değişmesi gerektiğiyle ilgili tartışmalar sık sık başarısızlıkla sonuçlanmaktadır. Bu sonuca karşın bir anti-tez değil erkeğin “değişemeyeceği” konusundaki inanç temellidir; sonuç olarak beyhude ve hatta tehlikeli bir tartışmadır (Connell, 1995). Bu şekilde belirtilmesine karşın son yıllarda erkeklik üzerine birçok tartışma alanı ve çalışmaları yürütülmektedir.

Gerçek erkekliğin hemen hemen her zaman erkek bedeninden kaynaklandığını ki bunun erkek bedeninin fitratında olduğu ya da erkek bedeniyle ilgili birtakım şeyleri ifade etmek için olduğu düşünülmektedir. Beden bireyin hareketlerini ya yönlendirir (örneğin, erkekler doğası gereği kadınlardan daha agresiftir; tecavüz kontrol edilemeyen şehvet duygusundan veya doğuştan gelen bir şiddet dürtüsünden kaynaklanmaktadır) ya da sınırlandırır (örneğin, erkekler doğası gereği bebeklerle ilgilenmez; eşcinsellik anormal bir durumdur ve bu yüzden de ahlaksız bir azınlıkla sınırlıdır) (Connell, 1995).

Erkeklerin, erkekliğe yönelik olarak yapması gerekenlerin şekillendirildiği yerlerin başında okul gelmektedir. Özellikle ergenlik dönemiyle birlikte lise ve üniversitede bu durumun şekillendiği görülmektedir. Bunlar karşımıza genelde spor yapmak, bir takımda oynamak, bir grubun içerisine dâhil olmaktır. Amerikan gençlik dizilerinde ya da filmlerinde de sıkça karşılaşılan durum spor ile uğraşan erkeklerin daha popüler durumundan sıkça söz ediliyor olması, onların ayrıcalıklı bir erkek olduğu algısını

yaratma amaçlı gösterilmektedir (Özbay, 2013). Erkeklik olgusunu genelde spor, askerlik, politika gibi kavramların içerisinde görmekteyiz ve olması gerekenin bu olduğuna inanmaktayız.

Kadın ve erkek arasındaki ilişki katılım ve eşitlik açısından incelenmiş ve erkeklik, sosyal bilimler ve beşeri bilimler gibi çeşitli alanlarda da sorgulanmıştır ve sonuçlar neticesinde bir dizi olumsuz, negatif çerçevede ve daha iyimser, olumlu değişim ve daha demokratik olanakların sunulduğu gözlemler ortaya konulmuştur. Feminist teorik çerçeveleri kabul eden bazı yaklaşımlar, yeni toplumsal cinsiyet ilişkileri ve samimiyet dönüşümleriyle birlikte erkekliklerin dönüştürüldüğünü ve “yeni” erkeklik algısının ortaya çıktığını söylemektedir (Giddens, 1992; Beck ve Beck-Gernsheim 1995, Wellard, 2007).

2.2.3. Hegemonik Erkeklik

Gramsci (1971)'nin sınıf ilişkileri analizinden ortaya çıkan hegemonya kavramı, bir grubun sosyal hayatta lider pozisyonda olduğunu ortaya atan bir kültür dinamiği olarak değerlendirilebilir. Connell'in (1998) emek, iktidar ve kateksis bağlamında dört tane erkeklik çeşidi olduğundan bahseder. Hegemonik erkeklik, suç ortağı erkeklik, madun erkeklik ve marjinal erkeklik şeklindedir (Connell ve Messerschmidt, 2005). Her zaman erkekliğin bir formu diğerlerinden daha üstte görülmüş ve yüceltilmiştir. Hegemonik erkeklik de erkeğin dominant pozisyonda olup kadının ikinci plana atılmasını garanti eden ataerkil sistemi meşrulaştırma problemine cevap veren toplumsal cinsiyet uygulamalarının bir şekli olarak tanımlanabilir (Connell, 1995).

Vurgulanması gereken nokta erkeklik “güzümüzde kabul edilen” bir strateji edinmiş durumda. Patriarkinin savunulma durumu değiştikçe, belirli bir çeşit erkekliğin baskınlığının temelleri de elbette ki sarsılacaktır ve yeni gruplar eski çözümlere karşı meydan okuyup, yeni bir hegemonya inşa edebilirler. Bir grup erkeğin baskınlığına bir grup kadın tarafından da karşı çıkılabilir ve sonrasında hegemonya tarihsel olarak mobil/hareketli bir ilişki haline gelir. Bu gelgitler de bu kitabın temel unsurlarındandır (Connell, 1995).

2.2.4. Heteroseksüellik

Karşı cinsi arzulayan olarak tanımlanan heteroseksüellik, erkek egemen toplumda cinsiyetler arasındaki düşmanlığı teşvik etme eğiliminde olmasına rağmen, karşılıklı heteroseksüel bağlılık kadınlar ve erkekleri birbirine bağlamakta ve aradaki düşmanlığı körelterek cinsiyetler arasında aşk duygusu ve cinsiyetler arası sevgi yaratmaktadır (Rudman ve Glick, 2008; www.tdk.gov.tr, Erişim tarihi: 17 Mayıs 2018).

Evrimsel teorisyenleri cinsiyet konusunda, kültürel açıklamalara alternatif olarak, evrimsel biyoloji yüzünden erkeklerin ve kadınların temelde farklı olduklarını vurgulamaktadırlar (Rudman ve Glick, 2008). İki cinsiyet, nesillerinin devam etmesi için birbirlerine ihtiyaç duyar ve neredeyse tüm kültürler, tek eşli çiftler, çok eşlilik veya daha nadiren çok kocalığa göre heteroseksüel evliliği daha önemli, samimi bir bağ olarak kabul eder ve kurumsallaştırır. Sanatların içeriği (örnek: popüler şarkılarda veya oyunlarda) herhangi bir kültürde incelendiğinde ve muhtemelen heteroseksüel aşkın -onun sevincini ve karşılıksız olduğu zaman keskinliğini veya yaşanan acılar- en sık görülen temalardır (Rudman ve Glick, 2008).

Politik açıdan bakıldığında ise heteroseksüellik ve erkeklik taraflı ve biyolojiktir. Bunlar, siyasi, ekonomik ve sosyal ilişkilerin daha geniş bir kümesinde yer alan politik nitelikteki toplumsal başarılarıdır. Toplumsal cinsiyetin heteroseksüelliğe ve erkeksiliğe itaati, rutin toplumsal ilişkiler setindeki bir insan etkinliği, erkekler tarafından somutlaştırılan bir sosyal üründür (Frank, 1987).

Erkekler için toplumsal cinsiyete itaat, toplumsal bir süreç olarak ele alındığında, diğer erkeklerle rekabet temaları, kadınların ve diğer erkeklerin sömürülmesi ve boyun eğdirilmesi, kadınlara ve diğer insanlara şiddet uygulanması ve homofobi konularını ifade ettiği görülmektedir. Hegemonik heteroseksüel erkeklik, sosyal olarak inşa edilmiş ve sosyal olarak dayatılmıştır. Toplumsal olarak direnilebildiği için, değişim imkânı vardır (Frank, 1987).

Erkeklerin şiddeti genellikle bireysel insanda sembolize edilmiş ve somutlaştırılmıştır. Bununla birlikte, heteroseksüel erkeklik otoritenin, egemenliğin ve kontrolün ataerkil

yapılarının toplumsal, politik, ekonomik ve ideolojik faaliyetlerinde topluma dağılmış olduğunu vurgulamak önemlidir (Frank, 1987).

Erkek egemenliğinde ele alınmakta olan heteroseksüellik, spor alanında da karşımıza çıkmaktadır. Arslan ve Koca (2006), yazılı basında yer alan spor haberlerinde kadınların yer aldığı spor haberlerinin hem yazılı hem de görsel metinlerinde toplumsal cinsiyet vurgusunun (zorunlu heteroseksüellik) yer aldığı sonucunu elde etmişlerdir. Ayrıca, kadın sporcuların yer aldığı basın haberleri üzerinden yaptıkları içerik analizi sonucunda, haberlerin % 20'sinde toplumsal cinsiyet rollerinin (zorunlu heteroseksüellik) belirgin olduğunu saptamışlardır.

Yarışması yapılmakta olan spor dalları, gerek uygulayanlar tarafından gerekse de basın ve seyirciler açısından erkeklik ve kadınlık ile ilgili çok kuvvetli mesajlar taşımakta ve spor, geleneksel olarak erkeksi cinsiyet rolü özellikleri gerektiren bir erkek etkinliği olarak görülmekte olup, üstün sportif performans erkeklikle eşdeğer kabul edilmektedir (Theberge, 1993).

2.2.5. Kimlik

Sosyoloji, psikoloji, antropoloji gibi çeşitli bilim dalları tarafından farklı açılardan ele alınan bir konu olarak karşımıza çıkan kimlik Türk Dil Kurumu (www.tdk.gov.tr, Erişim tarihi: 17 Mayıs 2018) tarafından: “Toplumsal bir varlık olarak insanın nasıl bir kimse olduğunu gösteren belirti, nitelik ve özelliklerin bütünü” olarak tanımlamaktadır.

Kimlik sözcüğü Latince “identias” kelimesinden gelmektedir ve herhangi bir şeyin veya insanın karşılaştırılması sonucunda, mevcut olabilecek iki ilişkiyi ifade etmektedir: benzerlik ve farklılık. Daha kapsamlı olarak, kimlik öteki ile ve ötekiyle karşı etkileşim yolu ile şekillenen sosyal bir olgu, dinamik bir süreç ve ilişkiler sistemi olarak da tanımlanabilmektedir (İnaç, 2016).

Kimlik kavramı çok uzun bir tarihi olmasına rağmen gelişen koşullarla birlikte son yıllarda daha sık kullanılmaya ve hatta tartışılmaya başlamıştır. Kimliğin oluşumu ile ilgili olarak “Öznel”ci ve “Nesnel”ci olmak üzere iki farklı yaklaşım vardır. Öznelci yaklaşıma göre, kimlik yaşam boyu az çok aynı kalan, tutarlı gerçek bir bendir (özdür).

Fakat bu yaklaşım, özellikle organizmanın iç yapısına önem vermesinden dolayı onun değişimini ve dış çevresini göz ardı etmesi, kimliğin oluşum sürecinde doğru bir yaklaşım olmadığı için eleştirilere maruz kalmıştır (Aşkın, 2007).

Nesnelci yaklaşıma göre kimlik ise organizmanın iç dinamikleri yanında tüm dış çevresi ile birlikte karşılıklı etkileşimler ve iletişim neticesinde oluşmuş olan bütünlük, bir tutarlılık ve sürekliliktir (Aşkın, 2007). Her toplum, üyelerinin 'objektif bilgisinin' parçası olan kimlikler dağarcığı taşır. Belirli psikolojik özelliklere sahip ve belli durumlarda buna uygun psikolojik reaksiyonlar gösterilen, son derece 'normal tabiiyet' olarak 'bilinen' erkeklik ve kadınlık kimlikleri vardır. Fert sosyalleşirken bu kimlikler de içselleşir.

2.2.6. Sosyal Kimlik

Sosyolojik kimlik, toplumsal cinsiyet ve sınıf belirlemelerinde kullanılan bir kavram olup, bireyin sosyal durumunu ifade eder. Felsefede ise kimlik, öznenin varoluşunun ontik, epistemik, etik ve estetik gibi belirlemeleri sonucu oluşmuş olan gerçekliklerdir. Tercih edilen kimliği değiştirmek, düzenlemek veya başka tür bir ayarlama yapmak temelde bireyin kontrolü altındadır. Burada söz konusu sosyal durumun veya çevre şartlarının yön veren belirleyiciliğine ve uyarıcılığına da ayrıca dikkat edilmelidir (Birkök, 1994).

Bireyler kendilerini sınıflandırırken, tanımlarken içerisinde buldukları veya üyesi oldukları sosyal sınıfları temel alarak değerlendirirler (Turner, 1987). Bu sınıflandırma doğrultusunda birey kendini bu sosyal sınıfla özdeşleştirir bu özdeşleşme sonucunda da bireylerin sosyal kimleri oluşmaktadır (Demirtaş, 2003).

Geleneksel olarak sosyal kimlik evrensel biçimde kavramlaştırılan bir yapıdır. Spor branşları açısından ele alındığında bazı literatür incelemeleri, takımdaki bireyin performansını (kazanma veya kaybetme), takım tanımlamasını, sporcuların antrenör ile ilgili tutum ve davranışlarındaki algıları arasında pozitif bir ilişki olarak sosyal kimliğin olumlu etkilerinden söz edilmekte ve bu kimlik algısının sporcu kimliğine olan etkisini vurgulamaktadır (De Backer ve ark., 2011; Bruner ve Benson, 2018).

2.3. Sporecu Kimliği ve elişik Duygu Cinsiyetçilik' in Kuramsal İncelemesi

2.3.1. Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik

Glick ve Fiske (1996), kadına karşı cinsiyetçiliği sadece olumsuz davranış ve tutum olarak ele almayıp kadına karşı var olan hem olumlu hem de olumsuz faktörleri kapsayan elişik Duygulu Cinsiyetçilik Kuramı'nı geliştirmişlerdir. Glick ve arkadaşlarına (Glick ve Fiske, 1996, 1997; Glick ve ark., 1997) göre ataerkillik, cinsiyetler arası farklılaşma ve heteroseksüellik olarak üç açıdan beslenen cinsiyetçilik, akabinde düşmanca ve korumacı cinsiyetçilik olarak iki alt faktörde görölmektedir.

Kuramın elişik olarak adlandırılmasının nedeni, düşmanca cinsiyetçilik, kadınlara yönelik doğru olmayan ve esnetilmeyen genellemelere dayalı olumsuz davranış tutumlarıdır. Düşmanca cinsiyetçilik, kadının erkek karşısında zayıf olması her daim ve her alanda erkeğe bağlı ve bağımlı olması durumudur. Korumacı cinsiyetçilik, kadını korunması gereken bir varlık olarak görürken, kadının yine de erkeğe göre düşük bir seviyede ve konumda gören ılımlı ön yargı barındırır. Korumacı cinsiyetçilik kadına karşı olumlu tutum içerisinde görünse bile ataerki destekleyen kadını ezen bir cinsiyetçiliktir (Glick ve Fiske 1996; 1997; Sakallı-Uğurlu, 2003). Bu kavram doğrultusunda korumacı cinsiyetçiliğin içerisinde düşmanca tutum olmasından çelişik duygulu cinsiyetçilik olarak ifade edilmektedir.

Çelişik duygulu cinsiyetçilik kuramsal olarak, kadın ve erkeklerin rekabet ettikleri (düşmanlık yaratan) alanları dikkate alınarak, cinsiyet ilişkilerinin yapısal analizi daha sistemli bir şekilde derinleştirilmiştir. Toplumda heteroseksüel bağımlılığın en önemli biçimleri (hem rekabetçi hem de işbirlikçi) cinsiyet rolleri ve erkek egemenliğini içermektedir. Çelişik duygulu cinsiyetçilik korumacı ve düşmanca olmak üzere iki alt boyutlardan oluşmaktadır. Bu iki alt boyut düşmanca cinsiyetçilik (mücadele olarak cinsellik, toplumsal cinsiyet rolleri ve erkek egemenliğine meydan okuyan kadınlar) ve korumacı cinsiyetçilik (romantik yakınlık, tamamlayıcı cinsiyet rolleri) içermektedir (Glick ve Fiske, 2011).

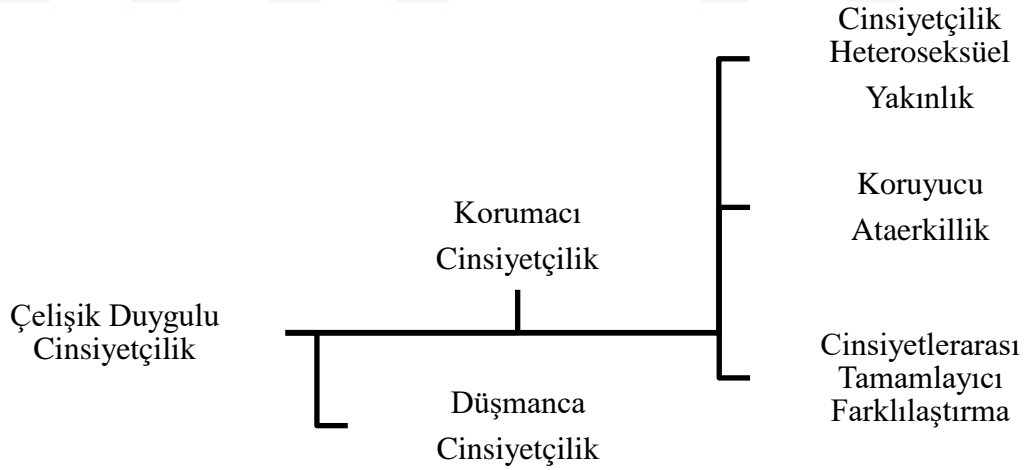
Çelişik duygulu cinsiyetçilik teorisinin iki alt yapısı temelde üç faktör üzerine kurulmuştur:

(a) Kadınları hayatın ekonomik ve sosyal boyutlarında dezavantajlı konuma sokan ve erkeklerin kadın üzerinde kontrol sahibi olma hakkını veren ataerkillik,

(b) kadın ve erkeğin toplumdaki farklı sosyal rolleri,

(c) diğer bütün gruplardan farklı olarak (etnik veya diğer sosyal gruplar gibi) erkekler ve kadınların cinsel üreme için birbirlerine ihtiyaçları vardır. Bu nedenlerden dolayı erkeklerin kadınlar üzerindeki egemenliğine rağmen, onlara eş, anne ve romantik nesnelere olarak kadınlara bağımlıdırlar.

Bu üç faktör, ataerkilliği, toplumsal cinsiyet farklılaşmasını ve erkeklerin kadına yönelik kararsızlıklarının heteroseksüelliği hem korumacı hem de düşmanca cinsiyetçilik içerisinde görülen etkenlerdir (Glick ve Fiske, 1996).

Şekil 2.1. Çelişik duygulu cinsiyetçilik şematik gösterimi (Glick & Fiske, 1996).

2.3.2. Sporcu Kimliği

Kimlik teorisi kavramı, kimliklerimizin sosyal etkileşimlerimizin ürünleri olduğunu savunan Mead'in (1934) çalışmasına dayanmaktadır. Bu paradigma daha sonra sembolik etkileşimciliğe yol açmıştır. Bu durum, insanların yaşamları boyunca karşılaştıkları şeylerle, bu şeylerle olan sosyal etkileşimlerine dayalı anlamlar çıkardıklarını belirtmektedir (Mead, 1934; Blumer, 1969; Cooley, 2010). Kimliklerin, rollere bağlı öz bilişler olduğuna inanılan ve roller aracılığıyla, organize toplumsal ilişkilerde pozisyonlar olduğuna inanılmaktadır (Stryker ve Burke, 2000; Stryker, 2007). Daha basit bir ifadeyle, bir kişinin kimliği, o kişinin, sahip olduğ u belirli toplumsal rolle ilgili olarak kendisini nasıl düşündüğü şeklindedir. Mead'in (1934) çalışmasından önce, benlik kavramındaki bir başka öncü olan Cooley'in (2010) "Looking Glass Self" konsepti, bir kişinin kimliğini, başkalarının kendisi hakkında düşündüklerine inandığı şeylere dayanarak şekillendirdiğini belirtmektedir. Looking Glass Self teorisinin üç ana bileşeni vardır (Shaffer, 2005). Birincisi, kişinin kendisini başkalarının onu görmesi gerektiği gibi hayal etmesi, ikincisi, başkalarının onun hakkında ne düşünmesi gerektiğini hayal etmesi ve son olarak üçüncüsü ve en önemlisi kişinin kendi kavramını başkalarının algılanan yargısından geliştirmesidir (Hinsey, 2015). Kimlik, bir tür planlanmış davranış veya yüklenilmiş rol olduğundan, alternatiflerden bir diğeri tercih edilebilir, herhangi bir sosyal durumda bir başka kimlik sergilenebilir. Güçlü bir sporcu kimliğinin hem olumlu hem olumsuz sonuç değişkenleriyle ilişkili olduğ u bilinmektedir. (Brewer ve ark., 1993).

Sporcu kimliği, bilişsel yapıda ve sosyal rol olarak düşünülebilir. Bilişsel yapı kapsamında, sporcu kimliğinin gücü etkin bir rol oynamaktadır (Horton ve Mack, 2000). Sporcu sosyal rol kapsamında çevresel faktörlerden etkilenmektedir. Toplumsal olarak ataerkil bir toplum yapısından dolayı cinsiyetçilik tutumları spor branşlarında da sporcu kimliklerine yansıyan bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yapılan spor branşının bireyin kişisel ve karakter gelişimde çok önemli olduğ u görülmektedir. Bunların toplamında da bireyin kimliği ve sporcu kimliğini görmek mümkün olmaktadır. Spor aracılığıyla, sporun içindeki baskın olan özellik, kalıntıları, kültür söylemleri bireyin hayat pratikleri olarak karşımıza çıkmaktadır (Aitchison, 2007).

Sporcu kimliğinin terimsel anlamı ve yapısı yıllar içinde şekillenmiştir (Anderson, 2007). Tanımın oluşmasında ortaya çıkan ve göz önünde bulundurulması gereken nokta sadece elit sporcu kimliği değil aynı zamanda rekreatif etkinliklere katılan bireyler içinde geçerli olduğu (Anderson 2009), ergenler içinde geçerli olduğu görülmektedir ki sosyal bağlılık bünyesinde spor katılıma devam etmeye neden olmaktadır (Mastnak, 2018).

3. GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma modeli, araştırmanın çalışma grubu, veri toplama araçları, görüşmeler, verilerin çözümlenmesi hakkında bilgi verilmektedir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Amacı erkek sporcularda sporcu kimliğinin çelişik duygulu cinsiyetçilik ile ilişkisinin incelenmesi olan bu çalışmada nitel ve nicel desenlerin birlikte kullanıldığı karma araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Karma yöntemler araştırması, hem nicel hem de nitel verilerin toplanması, iki veri formunun birleştirilmesi ve felsefi varsayımlar ile teorik çerçeveler içerebilecek farklı tasarımların kullanılmasıyla ilgili sorgulamaya dayalı bir yaklaşımdır (Creswell, 2014). Leech ve Onwuegbuzie (2010)'a göre, karma yöntem ile nitel ve nicel yaklaşımların kombine edilmesi ve/veya karıştırılması daha esnek, bütüncül, birleştirici ve kesin olunmasını sağlamaktadır.

Çalışmada karma yöntem desenlerinden olan açımlayıcı sıralı karma yöntem deseni benimsenmiştir. Açımlayıcı desen, başlangıç olarak nicel sonuçları açıklamayı hedef alan daha sonraki süreçte de nicel soruların yöneltildiği gruptan belirli sayıda seçilen bireylere nitel soruların uygulanması metodudur. Desende dikkat edilmesi gereken nokta bilgileri karşılaştırmak veya birleştirmek değil ortaya konulan hipotezin nicel olarak sonuçlarını elde ettikten sonra nitel araştırma yöntemi ile nedenlerine bakmaktır (Creswell ve Clark 2017).

Açımlayıcı desen doğrultusunda örneklem sayısının aynı olması bir problem olarak görülmemektedir. Thogersen-NToumani ve Fox'un (2005), yaptıkları çalışmada 312 bireye nicel anket uygulanmış ve nitel kısmında 312 birey içerisinde 10 kişiyi nitel kısmına dâhil etmişlerdir.

Karma yöntem yapısındaki bu araştırmanın nicel kısmını, veri toplama araçları başlığı altında ayrıntılı olarak verilen, birinci bölümünü demografik bilgilere yönelik soruların oluşturduğu, ikinci bölümünü Sporcu Kimliği Ölçeği ve üçüncü bölümünü ise Çelişik

Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği ile oluşturulmuş üç bölümden oluşan bir anket kullanılarak ulaşılan veriler oluşturmaktadır.

Araştırmanın nitel bölümünde ise odak grup görüşmeleri ile toplanan nitel verilerin analizi ile elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Güreş, kick boks ve futbol ile uğraşan sporculardan oluşan üç grubun da katılımcı sayısı beştir. Katılımcıların hepsi profesyonel erkek sporculardır. Her üç odak grup görüşmesinde, sporculara araştırmacı tarafından oluşturulan “Görüşme Formundaki” sorular yüz yüze olacak şekilde yöneltilmiştir. Soruların günlük kullanım tarzına uygun bir sohbet şeklinde sorulmasına dikkat edilmiştir.

Katılımcılara yöneltilen sorular tema olarak belirlenmiştir. Kodlamalar, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik ve Sporcu Kimliği kuramlarında yer alan kavramlar dikkate alınarak; içerik analizi yöntemi ile yapılmıştır. Katılımcıların öncelikle grup içinde verdikleri ortak ve farklı cevaplar belirlenmiş, daha sonra gruplar arası karşılaştırmalar yapılmıştır.

Katılımcıların cevapları kayıt cihazı ile kayıt altına alınmış daha sonra ise her bir grubun görüşmeleri ayrı ayrı deşifre edilmiştir. Araştırmanın nesnelliği ve etik ilkeler doğrultusunda veri analizi ve raporlaştırılmasında katılımcıların isimlerinin kısaltmaları kullanılmıştır.

3.2. Araştırma Grubu

Araştırmaya katılan çalışma grubu 2016 yılında lisanslı ve milli olarak aktif spor hayatını devam eden, 18–35 yaş aralığında ($yaş_{ort}:22,06\pm3,73$) ve aylık geliri ortalama 1955,80 TL olan toplam 376 erkek sporcudan oluşmaktadır. Türkiye de futbol, güreş ve kick boks branşlarında lisanslı ve milli olan erkek sporcular içinden tesadüfi örnekleme yöntemiyle katılımcılar seçilmiştir.

Çalışmada bu grupların seçilmesinde literatürün erkeksi branş olarak belirlediği branşlar arasından futbol, güreş ve kick boks branşları seçilmiştir. Özellikle erkeksi branşların seçilmesindeki amaç bu branşlarda erkek sporcu sayısının kadınlardan daha fazla olduğu ve genellikle erkeklikle bağdaştırılan branşlar olduğu için cinsiyetçilik olgusunun bu branşlardaki yerinin merak edilmesidir.

Tablo 3.1. Katılımcıların demografik bilgileri

		f	%	Geçerli%
Branş	Kick boks	203	54,0	54,0
	Güreş	92	24,5	24,5
	Futbol	81	21,5	21,5
Eğitim Durumu	Lise ve altı	146	38,8	38,8
	Üniversite ve üstü	230	61,2	61,2
Yaşadığınız yer	İlçe	61	16,2	16,2
	İl	152	40,4	40,4
	Büyükşehir	163	43,4	43,4
Medeni Durum	Bekâr	340	90,4	90,4
	Evli	36	9,6	9,6
Anne Eğitim Durumu	İlkokul	146	38,8	38,8
	Ortaokul	99	26,3	26,3
	Lise	95	25,3	25,3
	Üniversite ve üstü	36	9,6	9,6
Baba Eğitim Durumu	İlkokul	96	25,5	25,5
	Ortaokul	97	25,8	25,8
	Lise	134	35,6	35,6
	Üniversite ve üstü	49	13,0	13,0
	Toplam	376	100,0	100,0

Tablo 3.1. incelendiğinde, çalışmaya katılan bireylerin % 54' ü kick boks, % 24,5'i güreş ve % 21,5'i de futbol branşındadır. Katılımcıların % 61,2'sinin Üniversite ve üstü eğitime sahip olduğu, % 90,4'ünün bekâr olduğu görülmektedir. Yaşadıkları yer açısından katılımcılar % 40,4'ü il de ve %43,4'ü Büyükşehirde yaşamaktadır. Katılımcıların baba eğitim durumlarına bakıldığında % 35,6 lise % 25,8 ortaokul, % 25,5 ilkokul ve % 13' ü üniversite ve üstü olarak görülmektedir. Anne eğitim durumları ise % 38,8 ilkokul, % 26,3 ortaokul, % 25,3 lise ve % 9,6 üniversite ve üstünden oluşmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmanın nicel bölümü için, üç bölümden oluşan anket formu kullanılmıştır. Anket formunun birinci bölümü katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik dokuz sorudan oluşmaktadır. İkinci ve üçüncü bölümlerinde kurulmuş olan hipotezleri test etmek amacıyla literatürden yararlanılarak kullanılan iki farklı ölçekten

yararlanılmıştır. İkinci bölümde; Brewer ve ark., (2001) tarafından geliştirilen ve Öztürk ve Koca (2013), tarafından Türkçe uyarlanması yapılan Sporcu Kimliği Ölçeği, üçüncü bölümde ise ilk olarak Glick ve Fiske (1996), tarafından geliştirilmiş ve Türkçe 'ye uyarlamasını Sakallı-Uğurlu (2002), tarafından yapılan Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği kullanılmıştır.

Çalışmanın nitel bölümü için ise futbol, güreş ve kick boks branşında nicel anket uygulanan sporcuların içerisinde tesadüfi olarak beşer sporcu seçilmiştir. Her branş için beşer tane sporcuyla odak grup görüşmesi yapılmıştır. Odak grup görüşmelerinde temel amaçlardan bir tanesi, mülakata katılan bireylerden herhangi bir problemi çözmesi beklenilmeden, bireylerin bir konu hakkındaki fikirlerini toplumsal bağlamda değerlendirebileceği veriler elde etmektir (Patton, 2014).

3.3.1. Sporcu Kimliği Ölçeği

Brewer ve Cornelius (2001), tarafından bireylerin sporcu kimlik düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilen, yedi maddelik ve her maddenin yedi dereceli ölçek üzerinden değerlendirildiği oluşan Sporcu Kimliği Ölçeğinin Türkçe uyarlaması Öztürk ve Koca (2013) tarafından yapılmıştır.

Ölçekten elde edilen yüksek puan, sporcu kimliğinin güçlü olduğuna işaret etmektedir. Orijinal ölçeğin iç tutarlık katsayısı .81 bir önceki 10 maddelik versiyonla korelasyonu .96, bir hafta arayla uygulanan test-tekrar test güvenilirlik katsayısı ise .89 olarak rapor edilmiştir (Brewer ve ark., 1993a; Brewer ve Cornelius, 2001).

Ölçeğin alt boyutlarından, sosyal kimlik alt boyutu bireyin kendisini sosyal olarak sporcu rolleri açısından ne düzeyde değerlendirdiğini ölçmektedir. Sporda sınırlanmışlık alt boyutu, bireyin sporcu rolüne katılımı ile oluşan kendilik-değer düzeyini ölçmeyi amaçlamaktadır. Üçüncü alt boyutu olan olumsuz duyusallık alt boyutu ise spora ilişkin istenmeyen durumlarda bireyin yaşadığı olumsuz duyguların düzeyini ölçmeyi hedeflemektedir.

Bu çalışma için ölçek toplam puan üzerinden analizler yapıldığı için güvenilirlik çalışmasında elde edilen Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .88 olarak hesaplanmıştır.

3.3.2. Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği

Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği, Glick ve Fiske (1996), tarafından, 2.250 katılımcının dahil olduğu altı farklı çalışma neticesinde oluşturulmuştur. Oluşturulan bu ölçeğin puanlamasında bazı maddeler ters kodlandığından puanlama ters yapılmaktaydı. Ölçeğin diğer ülkelerde ve farklı kültürlerde uygulamalarında yaşanan sorunlar neticesinde Glick ve ark. (2000), ölçeği güncelleyerek Düşmanca Cinsiyetçilik ve Korumacı Cinsiyetçilik olmak üzere 2 alt boyuttan ve 22 sorudan oluşan ters yönlü bir kodlama gerektirmeyen bir yapıya dönüştürmüşlerdir. Glick ve ark. (2000), tarafından güncellenen ölçeğin Türkçeye uyarlamasını Sakallı-Uğurlu (2002), tarafından yapılmıştır. Katılımcılara, her bir madde ile ilgili ne derece hemfikir olduklarını 6'lı likert tipindeki (1 “tamamen karşıyım,” 6 ise “tamamen katılıyorum”) seçenekleri kullanarak işaretlemeleri istenmiştir. Ölçekten her bir alt boyut için elde edilen yüksek puanlar, düşmanca ve korumacı cinsiyetçiliğin yüksek olduğunu göstermektedir.

Ölçek alt faktörleri için Cronbach Alpha güvenirlik katsayıları; Düşmanca Cinsiyetçilik, .86, Korumacı Cinsiyetçilik, .83, olarak hesaplanmıştır. Korumacı Cinsiyetçilik Heteroseksüel yakınlık, .67, Korumacı Cinsiyetçilik Koruyucu Ataerkillik, .64 ve Korumacı Cinsiyetçilik Cinsiyetlerarası Tamamlayıcı Farklılaştırma, .56 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin toplamı üzerinden yapılan analizde elde edilen Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .91 olarak hesaplanmıştır.

3.3.3. Odak Grup Görüşmesi

Bu bölümde, odak grup görüşmeleri ile toplanan nitel verilerin analizi ile elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Güreş, kick boks ve futbol ile uğraşan sporculardan oluşan üç grubun da katılımcı sayısı beştir. Katılımcıların hepsi erkek profesyonel sporculardır. Her üç odak grup görüşmesinde, sporculara araştırmacı tarafından oluşturulan “Görüşme Formundaki” sorular yüz yüze olacak şekilde yöneltilmiştir. Soruların günlük kullanım tarzına uygun bir sohbet şeklinde sorulmasına dikkat edilmiştir.

Katılımcılara yöneltilen sorular tema olarak belirlenmiştir. Kodlamalar, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik ve Sporcu Kimliği kuramlarında yer alan kavramlar dikkate alınarak; içerik analizi yöntemi ile yapılmıştır. Katılımcıların öncelikle grup içinde verdikleri ortak ve farklı cevaplar belirlenmiş, daha sonra gruplar arası karşılaştırmalar yapılmıştır.

Katılımcıların cevapları kayıt cihazı ile kayıt altına alınmış daha sonra ise her bir grubun görüşmeleri ayrı ayrı transkript edilmiştir. Bu bağlamda; yapılan üç odak grup görüşmesinde katılımcılara aşağıdaki sorular sorulmuş ve tartışmaya açılmıştır:

- Kendi branşınızda kadın sporcuların olmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?
 - Peki, feminist kadın sporcular hakkında ne düşünüyorsunuz?
- İnsanın aldığı eğitimle kadına bakış açısı arasında bir ilişki var mıdır?
- Bir topluluk, grup ya da takımda kadınların olmasının olumlu ya da olumsuz yanları sizce nelerdir?
- Kadınları günlük yaşamda korunması gereken bir varlık olarak görüyor musunuz?
- Erkek ve kadın birbirine hangi konularda ihtiyaç duyar?
- Sizce spor branşlarının cinsiyeti var mıdır?
- Kendinizi nasıl bir sporcu olarak görüyorsunuz? (başarılı/başarısız, kurallara uyan/uymayan, adil/adil olmayan vb.)

Veri analizi ve raporlama kısmında katılımcıların isimlerinin kısaltmaları kullanılmıştır.

3.4.Verilerin Çözümlemesi

Nitel araştırma kısmında verilerin analiz de katılımcılara yöneltilen sorular tema olarak belirlenmiştir. Kodlamalar, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik ve Sporcu Kimliği kuramlarında yer alan çelişik duygulu cinsiyetçilik alt boyutlarından düşmanca ve korumacı cinsiyet kavramları dikkate alınarak; içerik analizi yöntemi ile yapılmıştır. İçerik analizinde, gözleme dayanan notlardan ziyade yapılan mülakatın dokümanları temel alınarak yapılır (Patton, 2002). Öncelikle sporcuların verdikleri aynı cevaplar belirlenmiş sonrasında farklı cevaplar ele alıp gruplar arası karşılaştırma yapılmıştır.

Nitel verilerin analizi konusunda farklı yaklaşımlar vardır fakat temel olarak verilerin betimlenmesine ve temaların ortaya çıkarılması konusu birincildir (Given, 2008).

İçerik analizinde amaç, birbiriyle paralellik gösteren verileri belirli kavramlar ve temalar olacak şekilde bir araya getirmek ve bunları anlaşılır bir şekilde yorumlayabilmektir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Kodları belirli kategorilere ayırıp temalar oluşturulmuştur.

Daha sonraki süreçlerde temalara bağlı çözümlerler tekrar tekrar kontrol ve temalar arasındaki bağlantıya dikkat edilmiştir.

Nicel verilerin çözümlenmesinde ise bilgisayarlı istatistiksel paket programı kullanılmıştır. Verilerin normallik dağılımına bakılmış (Kolmogorow-Smirnow testi), normallik koşulları değişkenlere göre (yaş, eğitim, branş, yaşadığı yer, medeni hali, aylık gelir ve anne-baba eğitim durumu) yerine gelmediğinden Mann Whitney U testi ve Kruskal Wallis testleri yapılmıştır. Sporcu kimliği ile çelişik duygulu cinsiyetçilik ve alt boyutlarının Skewness ve Kurtosis değerleri -2 ve +2 arasında bulunduğundan sporcu kimliği ile çelişik duygulu cinsiyetçilik ve alt boyutları arasındaki ilişkinin yüzde kaçlık oranda olduğunu ortaya koymak için ise Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Korelasyon analizi sonucunda aralarında ilişki olan bağımlı (çelişik duygulu cinsiyetçilik ve alt boyutları) diğeri bağımsız (sporcu kimliği) olan değişkenler arasındaki ilişkiyi matematiksel olarak regresyon analizi ile açıklanması amaçlanmıştır (Çokluk ve ark., 2010).

4. BULGULAR

4.1. Nicel Bulgular

Tablo 4.1. Katılımcıların sporcu kimliği ölçeği toplam ve çelişik duygulu cinsiyetçilik ölçeği toplam ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları

	n	Minimum	Maksimum	Ort.	Ss
SKÖ (Sporcu Kimliği Ölçeği) Toplam	376	9,00	49,00	42,27	8,16
ÇDC Toplam	376	1,00	6,00	4,02	,90
ÇDC (Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik) Düşmanca Cinsiyetçilik	376	1,00	6,00	4,08	,98
ÇDC Korumacı Cinsiyetçilik	376	1,00	6,00	3,95	,97
ÇDC KC Heteroseksüel Yakınlık	376	1,00	6,00	3,86	1,20
ÇDC KC Koruyucu Ataerkillik	376	1,00	6,00	4,06	1,09
ÇDC KC Cinsiyetlerarası Tamamlayıcı Farklılaştırma	376	1,00	6,00	3,93	1,14

Tablo 4.1 Katılımcıların Sporcu Kimliği Ölçeği toplam puan ortalaması $42,27 \pm 8,16$, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği toplam puan ortalaması $4,02 \pm ,90$, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Düşmanca Cinsiyetçilik alt boyutu puan ortalaması $4,08 \pm ,98$, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Korumacı Cinsiyetçilik alt boyutu puan ortalaması $3,95 \pm ,97$, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Korumacı Cinsiyetçilik Heteroseksüel Yakınlık alt boyutu puan ortalaması $3,86 \pm 1,20$, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Korumacı Cinsiyetçilik Koruyucu Ataerkillik alt boyutu puan ortalaması $4,06 \pm 1,09$, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Korumacı Cinsiyetçilik Koruyucu Ataerkillik Cinsiyetlerarası Tamamlayıcı Farklılaştırma alt boyutu puan ortalaması $3,93 \pm 1,14$ ’ dür.

Tablo 4.2. Katılımcıların eğitim durumlarına göre sporcu kimlikleri ve çelişik duygulu cinsiyetçilik ve alt boyutlarının karşılaştırılması

		n	SO	ST	U	z	p																																																																				
SKÖ toplam	Lise ve altı	146	183,35	26768,5	16037,5	-743	,458																																																																				
	Üni ve üstü	230	191,77	44107,5				CDC Düşmanca Cinsiyetçilik	Lise ve altı	146	184,10	26878,0	16147,0	-626	,531	Üni ve üstü	230	191,30	43998,0	CDC Korumacı Cinsiyetçilik	Lise ve altı	146	181,6	26513,5	15782,5	-981	,326	Üni ve üstü	230	192,8	44362,5	CDC KC Heteroseksüel Yakınlık	Lise ve altı	146	180,29	26322,5	15591,5	-1,169	,242	Üni ve üstü	230	193,71	44553,5	CDC KC Koruyucu Ataerkillik	Lise ve altı	146	182,76	26683,0	15952,0	-818	,413	Üni ve üstü	230	192,14	44193,0	CDC KC Cinsiyetlerarası Tamamlayıcı Farklılaştırma	Lise ve altı	146	187,06	27310,5	16579,5	-206	,837	Üni ve üstü	230	189,42	43565,5	CDC Toplam	Lise ve altı	146	182,9	26704,0	15973,0	-796	,426
CDC Düşmanca Cinsiyetçilik	Lise ve altı	146	184,10	26878,0	16147,0	-626	,531																																																																				
	Üni ve üstü	230	191,30	43998,0				CDC Korumacı Cinsiyetçilik	Lise ve altı	146	181,6	26513,5	15782,5	-981	,326	Üni ve üstü	230	192,8	44362,5	CDC KC Heteroseksüel Yakınlık	Lise ve altı	146	180,29	26322,5	15591,5	-1,169	,242	Üni ve üstü	230	193,71	44553,5	CDC KC Koruyucu Ataerkillik	Lise ve altı	146	182,76	26683,0	15952,0	-818	,413	Üni ve üstü	230	192,14	44193,0	CDC KC Cinsiyetlerarası Tamamlayıcı Farklılaştırma	Lise ve altı	146	187,06	27310,5	16579,5	-206	,837	Üni ve üstü	230	189,42	43565,5	CDC Toplam	Lise ve altı	146	182,9	26704,0	15973,0	-796	,426	Üni ve üstü	230	192,0	44172,0								
CDC Korumacı Cinsiyetçilik	Lise ve altı	146	181,6	26513,5	15782,5	-981	,326																																																																				
	Üni ve üstü	230	192,8	44362,5				CDC KC Heteroseksüel Yakınlık	Lise ve altı	146	180,29	26322,5	15591,5	-1,169	,242	Üni ve üstü	230	193,71	44553,5	CDC KC Koruyucu Ataerkillik	Lise ve altı	146	182,76	26683,0	15952,0	-818	,413	Üni ve üstü	230	192,14	44193,0	CDC KC Cinsiyetlerarası Tamamlayıcı Farklılaştırma	Lise ve altı	146	187,06	27310,5	16579,5	-206	,837	Üni ve üstü	230	189,42	43565,5	CDC Toplam	Lise ve altı	146	182,9	26704,0	15973,0	-796	,426	Üni ve üstü	230	192,0	44172,0																				
CDC KC Heteroseksüel Yakınlık	Lise ve altı	146	180,29	26322,5	15591,5	-1,169	,242																																																																				
	Üni ve üstü	230	193,71	44553,5				CDC KC Koruyucu Ataerkillik	Lise ve altı	146	182,76	26683,0	15952,0	-818	,413	Üni ve üstü	230	192,14	44193,0	CDC KC Cinsiyetlerarası Tamamlayıcı Farklılaştırma	Lise ve altı	146	187,06	27310,5	16579,5	-206	,837	Üni ve üstü	230	189,42	43565,5	CDC Toplam	Lise ve altı	146	182,9	26704,0	15973,0	-796	,426	Üni ve üstü	230	192,0	44172,0																																
CDC KC Koruyucu Ataerkillik	Lise ve altı	146	182,76	26683,0	15952,0	-818	,413																																																																				
	Üni ve üstü	230	192,14	44193,0				CDC KC Cinsiyetlerarası Tamamlayıcı Farklılaştırma	Lise ve altı	146	187,06	27310,5	16579,5	-206	,837	Üni ve üstü	230	189,42	43565,5	CDC Toplam	Lise ve altı	146	182,9	26704,0	15973,0	-796	,426	Üni ve üstü	230	192,0	44172,0																																												
CDC KC Cinsiyetlerarası Tamamlayıcı Farklılaştırma	Lise ve altı	146	187,06	27310,5	16579,5	-206	,837																																																																				
	Üni ve üstü	230	189,42	43565,5				CDC Toplam	Lise ve altı	146	182,9	26704,0	15973,0	-796	,426	Üni ve üstü	230	192,0	44172,0																																																								
CDC Toplam	Lise ve altı	146	182,9	26704,0	15973,0	-796	,426																																																																				
	Üni ve üstü	230	192,0	44172,0																																																																							

Tablo 4.2. incelendiğinde, Sporcu Kimliği Ölçeği Toplam ($U=16037,5$ $z=-743$), Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik ölçeğinin toplam ($U=15973,0$; $z=-796$), Düşmanca Cinsiyetçilik ($U=16147,0$; $z=-626$), Korumacı Cinsiyetçilik ($U=15782,5$; $z=-981$), Korumacı Cinsiyetçilik Heteroseksüel Yakınlık ($U=15591,5$; $z=-1,169$), Korumacı Cinsiyetçilik Koruyucu Ataerkillik ($U=15952,0$; $z=-818$), Korumacı Cinsiyetçilik Cinsiyetler Arası Tamamlayıcı Farklılaştırma ($U=16579,5$; $z=-206$), puanlamasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır.

Tablo 4.3. Sporcuların anne eğitim düzeyine göre sporcu kimliği ölçeği ve çelişik duygulu cinsiyetçilik ölçeği ve alt boyutlarının karşılaştırılması

	Anne Eğitim Durumu	n	SO	SD	χ^2	p	Gruplar arası fark	
SKÖ Toplam	1 İlkokul	146	184,16		3	3,434	,329	
	2 Ortaokul	99	181,46					
	3 Lise	95	191,37					
	4 Üniversite ve üstü	36	217,88					
ÇDC Düşmanca Cinsiyetçilik	1 İlkokul	146	178,88		3	7,877	,050	
	2 Ortaokul	99	174,73					
	3 Lise	95	212,12					
	4 Üniversite ve üstü	36	203,07					
ÇDC Korumacı Cinsiyetçilik	1 İlkokul	146	173,95		3	7,317	,062	
	2 Ortaokul	99	184,12					
	3 Lise	95	211,23					
	4 Üniversite ve üstü	36	199,60					
ÇDC KC Heteroseksüel Yakınlık	1 İlkokul	146	174,84		3	5,186	,159	
	2 Ortaokul	99	188,58					
	3 Lise	95	206,90					
	4 Üniversite ve üstü	36	195,14					
ÇDC KC Koruyucu Ataerkillik	1 İlkokul	146	173,46		3	9,139	,027	1<3, 2<3
	2 Ortaokul	99	182,60					
	3 Lise	95	215,59					
	4 Üniversite ve üstü	36	194,26					
ÇDC KC Cinsiyetlerarası Tamamlayıcı Farklılaştırma	1 İlkokul	146	181,71		3	2,694	,441	
	2 Ortaokul	99	181,95					
	3 Lise	95	201,53					
	4 Üniversite ve üstü	36	199,65					
ÇDC Toplam	1 İlkokul	146	175,48		3	8,336	,040	1<3, 2<3
	2 Ortaokul	99	179,27					
	3 Lise	95	213,69					
	4 Üniversite ve üstü	36	200,21					

Tablo 4.3. incelendiğinde, Sporcu Kimliği ölçeği ($\chi^2 = 3,434$); “Korumacı Cinsiyetçilik Koruyucu Ataerkillik” ($\chi^2 = 9,139$; $p < ,05$); Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik genel Toplam ($\chi^2 = 8,336$; $p < ,05$) puanlarının sporcuların anne eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Anlamlı farklılık bulunan Korumacı

Cinsiyetçilik Koruyucu Ataerkillik boyutundaki farklılık, annesi lise mezunu olan sporcuların, annesi ilkokul ve ortaokul mezunu olan sporculara göre daha koruyucu ataerkillik yapısına sahip olmalarından kaynaklanmaktadır. Çelişik duygulu cinsiyetçilik boyutundaki farklılık ise annesi lise mezunu olan sporcuların, annesi ilkokul ve ortaokul mezunu olan sporculara göre daha çelişik duygulu cinsiyetçilik yapısına sahip olmalarından kaynaklanmaktadır.

Tablo 4.4. Sporcuların baba eğitim düzeyine göre sporcu kimliği ölçeği ve çelişik duygulu cinsiyetçilik ölçeği ve alt boyutlarının karşılaştırılması

	Baba Eğitim Durumu	n	SO	SD	χ^2	p	Gruplararası fark
SKÖ Toplam	1 İlkokul	96	193,24				
	2 Ortaokul	97	184,18				
	3 Lise	134	182,33	3	1,900	,593	
	4 Üniversite ve üstü	49	204,64				
ÇDC Düşmanca Cinsiyetçilik	1 İlkokul	96	179,43				
	2 Ortaokul	97	166,97				
	3 Lise	134	205,18	3	8,542	,036	2<3, 2<4
	4 Üniversite ve üstü	49	203,28				
ÇDC Korumacı Cinsiyetçilik	1 İlkokul	96	175,55				
	2 Ortaokul	97	173,82				
	3 Lise	134	199,27	3	7,042	,071	
	4 Üniversite ve üstü	49	213,48				
ÇDC KC Heteroseksüel Yakınlık	1 İlkokul	96	173,42				
	2 Ortaokul	97	171,38				
	3 Lise	134	203,38	3	8,952	,030	1<3, 2<3, 2<4
	4 Üniversite ve üstü	49	211,26				
ÇDC KC Koruyucu Ataerkillik	1 İlkokul	96	179,04				
	2 Ortaokul	97	175,97				
	3 Lise	134	201,47	3	4,203	,240	
	4 Üniversite ve üstü	49	196,36				
ÇDC KC Cinsiyetlerarası Tamamlayıcı Farklılaştırma	1 İlkokul	96	182,05				
	2 Ortaokul	97	185,89				
	3 Lise	134	183,28	3	5,008	,171	
	4 Üniversite ve üstü	49	220,57				
ÇDC Toplam	1 İlkokul	96	177,33				
	2 Ortaokul	97	169,28				
	3 Lise	134	202,70	3	8,187	,042	2<3, 2<4
	4 Üniversite ve üstü	49	209,61				

Tablo 4.4. incelendiğinde, Sporcu Kimliği ölçeği ($\chi^2 =1,900$);“Düşmanca Cinsiyetçilik” ($\chi^2=8,542$; $p<,05$); “Korumacı Cinsiyetçilik Heteroseksüel Yakınlık” ($\chi^2=8,952$; $p<,05$); Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik ($\chi^2=8,187$; $p<,05$) puanlarının sporcuların baba eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir.

Anlamlı farklılık bulunan düşmanca cinsiyetçilik boyutundaki farklılık, Korumacı Cinsiyetçilik heteroseksüel yakınlık boyutundaki farklılık ve Çelişik duygulu cinsiyetçilik boyutundaki farklılık, babası lise mezunu olan sporcuların puanlarının, babası ilkokul ve ortaokul mezunu olan sporculara göre daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 4.5. Sporcuların bransa göre sporcu kimliği ölçeği ve çelişik duygulu cinsiyetçilik ölçeği ve alt boyutlarının karşılaştırılması

	Branş	n	SO	SD	χ^2	p	Gruplar arası fark
SKÖ Toplam	1 Kick boks	203	183,44				
	2 Güreş	92	195,94	2	1,022	,600	
	3 Futbol	81	192,74				
ÇDC Düşmanca Cinsiyetçilik	1 Kick boks	203	192,35				
	2 Güreş	92	145,38	2	25,370	,000	2<1, 1<3, 2<3
	3 Futbol	81	227,82				
ÇDC Korumacı Cinsiyetçilik	1 Kick boks	203	185,03				
	2 Güreş	92	173,99	2	6,194	,045	1<3, 2<3
	3 Futbol	81	213,67				
ÇDC KC Heteroseksüel Yakınlık	1 Kick boks	203	187,22				
	2 Güreş	92	170,76	2	6,246	,044	2<3
	3 Futbol	81	211,85				
ÇDC KC Koruyucu Ataerkillik	1 Kick boks	203	189,59				
	2 Güreş	92	171,48	2	4,187	,123	
	3 Futbol	81	205,10				
ÇDC KC Cinsiyetlerarası Tamamlayıcı Farklılaştırma	1 Kick boks	203	181,51				
	2 Güreş	92	186,52	2	3,574	,167	
	3 Futbol	81	208,26				
ÇDC Toplam	1 Kick boks	203	188,70				
	2 Güreş	92	156,74	2	16,529	,000	2<1, 1<3, 2<3
	3 Futbol	81	224,06				

Tablo 4.5. incelendiğinde, Sporcu Kimliği ölçeği ($\chi^2 = 1,022$); “Düşmanca Cinsiyetçilik” ($\chi^2=23,370$; $p<,001$); “Korumacı Cinsiyetçilik” ($\chi^2=6,194$; $p<,05$); “Korumacı Cinsiyetçilik Heteroseksüel Yakınlık” ($\chi^2=6,246$; $p<,05$); Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik ($\chi^2=16,529$; $p<,001$) puanlarının sporcuların branşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir.

Anlamlı farklılık bulunan düşmanca cinsiyetçilik boyutundaki farklılık, en yüksek futbol, daha sonra kick boks ve en düşük güreş olmak üzere sıralanmakta ve tüm branşlar arasındaki farkın anlamlı olmasında kaynaklanmaktadır. Korumacı cinsiyetçilik boyutunda ki farklılık, futbol branşındaki sporcuların puanlarının diğer iki branştan yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Korumacı cinsiyetçilik heteroseksüel yakınlık boyutundaki farklılık ise futbol branşındaki sporcuların puanlarının güreş branşındaki sporcuların puanlarından fazla olmasından kaynaklanmaktadır. Çelişik duygulu cinsiyetçilik boyutunda ise en yüksek futbol daha sonra kick boks ve en düşük güreş olmak üzere sıralanmakta ve tüm branşlar arasındaki farkın anlamlı olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 4.6. Sporcu kimliği ölçeği ve çelişik duygulu cinsiyetçilik ölçeği arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik korelasyon analizi

		ÇDC Düşmanca Cinsiyetçilik	ÇDC Korumacı Cinsiyetçilik	ÇDC KC Heteroseksüel Yakınlık	ÇDC KC Koruyucu Ataerkillik	ÇDC KC Cinsiyetlerarası Tamamlayıcı Farklılaştırma	ÇDC Toplam
SKÖ	<i>r</i>	,154	,168	,131	,191	,121	,181
Toplam	<i>p</i>	,003	,001	,011	,000	,019	,000

Tablo 4.6. incelendiğine, Düşmanca Cinsiyetçilik ile Sporcu Kimliği arasında ($r = ,154$; $p<,05$), Korumacı Cinsiyetçilik ile Sporcu Kimliği arasında ($r = ,168$; $p<,05$), Korumacı Cinsiyetçilik Heteroseksüel Yakınlık ile Sporcu Kimliği arasında ($r = ,131$; $p<,05$), Korumacı Cinsiyetçilik Koruyucu Ataerkillik ile Sporcu Kimliği arasında ($r = ,191$; $p<,001$), Korumacı Cinsiyetçilik Cinsiyetlerarası Tamamlayıcı Farklılaştırma ile Sporcu Kimliği arasında ($r = ,121$; $p<,05$), Toplam Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik ile Sporcu Kimliği arasında ($r = ,181$; $p<,001$) pozitif bir ilişki bulunmaktadır.

Tablo 4.7. Erkek sporcuların toplam sporcu kimliği puanlarının çelişik duygulu cinsiyetçilik ile yordanmasına ilişkin basit doğrusal regresyon analizi

Değişken	B	Standart Hata _B	R	R ²	β	t	F
Toplam SKÖ	,019	,006	,173	,030	,173	3,41	11,60

Tablo 4.7. 'ye göre, Sporcu kimliğinin, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik üzerindeki etkisi incelendiğinde anlamlı düzeyde % 3 oranında yordadığı saptanmıştır.

Tablo 4.8. Erkek sporcuların toplam sporcu kimliği puanlarının çelişik duygulu cinsiyetçilik korumacı cinsiyetçilik alt boyutu ile yordanmasına ilişkin basit doğrusal regresyon analizi

Değişken	B	Standart Hata _B	R	R ²	β	t	F
Toplam SKÖ	,021	,006	,179	,032	,179	3,52	12,42

Tablo 4.8.'e göre, Toplam Sporcu kimliğinin, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik korumacı cinsiyetçilik alt boyutu ile üzerindeki etkisi incelendiğinde anlamlı düzeyde % 3 oranında yordadığı saptanmıştır.

Tablo 4.9. Erkek sporcuların toplam sporcu kimliği puanlarının çelişik duygulu cinsiyetçiliğin korumacı cinsiyetçilik alt boyutunun koruyucu ataerkillik boyutu ile yordanmasına ilişkin basit doğrusal regresyon analizi

Değişken	B	Standart Hata _B	R	R ²	B	t	F
Toplam SKÖ	,025	,007	,188	,040	,188	3,71	13,75

Tablo 4.9 'a göre, Toplam Sporcu kimliğinin, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik korumacı cinsiyetçilik alt boyutunun koruyucu ataerkillik boyutu ile üzerindeki etkisi incelendiğinde anlamlı düzeyde % 4 oranında yordadığı saptanmıştır.

Tablo 4.10. Erkek sporcuların toplam sporcu kimliği puanlarının çelişik duygulu cinsiyetçilik korumacı cinsiyetçilik alt boyutunun heteroseksüel yakınlık boyutu ile yordanmasına ilişkin basit doğrusal regresyon analizi

Değişken	B	Standart Hata _B	R	R ²	β	t	F
Toplam SKÖ	,021	,008	,144	,021	,144	2,81	7,87

Tablo 4.10.'a göre, Toplam Sporcu kimliğinin, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik korumacı cinsiyetçilik alt boyutunun heteroseksüel yakınlık boyutu ile üzerindeki etkisi incelendiğinde anlamlı düzeyde % 2 oranında yordadığı saptanmıştır.

Tablo 4.11. Erkek sporcuların toplam sporcu kimliği puanlarının çelişik duygulu cinsiyetçilik korumacı cinsiyetçilik alt boyutunun cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaştırma boyutu ile yordanmasına ilişkin basit doğrusal regresyon analizi

Değişken	B	Standart Hata _B	R	R ²	β	t	F
Toplam SKÖ	,017	,007	,121	,020	,121	2,36	5,59

Tablo 4.11.'e göre, Toplam Sporcu kimliğinin, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik korumacı cinsiyetçilik alt boyutunun cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaştırma boyutu ile üzerindeki etkisi incelendiğinde anlamlı düzeyde % 2 oranında yordadığı saptanmıştır.

Tablo 4.12. Erkek sporcuların toplam sporcu kimliği puanlarının çelişik duygulu cinsiyetçilik düşmanca cinsiyetçilik alt boyutu ile yordanmasına ilişkin basit doğrusal regresyon analizi

Değişken	B	Standart Hata _B	R	R ²	β	t	F
Toplam SKÖ	,017	,006	,143	,020	,143	2,79	7,77

Tablo 4.12. 'ya göre, Toplam Sporcu kimliğinin, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Düşmanca cinsiyetçilik alt boyutu üzerindeki etkisi incelendiğinde anlamlı düzeyde % 2 oranında yordadığı saptanmıştır.

4.2. Nitel Bulgular

Branşlarındaki Kadın Sporcuların Varlığı ve Feminist Kadın Sporcular ile İlgili Görüşlere Dair Atıflar

Bu bölümde, odak grup görüşmeleri ile toplanan nitel verilerin analizine yer verilmiştir. Güreş, kick boks ve futbol ile uğraşan sporculardan oluşan üç grubun da katılımcı sayısı beştir. Katılımcıların hepsi belirlenen branşlardaki erkek profesyonel sporculardır. Her üç odak grup görüşmesinde, sporculara araştırmacı tarafından oluşturulan “Görüşme Formundaki” sorular yüz yüze olacak şekilde yöneltilmiştir. Soruların günlük kullanım tarzına uygun bir sohbet şeklinde sorulmasına dikkat edilmiştir. Mülakata başlamadan önce sporculara ses kaydı yapılmasında herhangi bir sakınca olup olmadığı sorulmuş bir sakıncası olmadığı belirtildikten sonra ses kaydı alınmıştır. Üç ayrı görüşmenin toplam görüşme süresi 106 dakikadır. Mülakat sonrasında kayıtlar deşifre edilmiştir ve kuramsal yapıyı baz alarak temalar oluşturulmuştur. Bu temalar katılımcı sporcuların düşmanca cinsiyetçilik, korumacı cinsiyetçilik ve sporcu kimliklerini ortaya çıkarmaya yönelik olmuştur.

Odak grup görüşmesine katılan farklı branşlardan toplam 15 sporcuya üç farklı görüşmede yöneltilen ilk soru “Kendi branşınızda kadın sporcuların olmasını nasıl değerlendiriyorsunuz? Feminist kadın sporcular hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusudur. Bu sorunun amacı, erkek sporcuların eğer varsa sahip oldukları düşmanca cinsiyetçi tutumlarının incelenmesidir.

Futbolcular, kadın sporculara ve feminist kadın sporculara ilişkin değerlendirmeleri neticesinde spora ilk başladıkları zaman, düşmanca cinsiyetçilik teması cinsiyetler arası yarışmacı farklılaştırma alt temasında “garip karşılama”, “yetersiz bulma” ve “komik bulma” kodlarına dört sporcu atıf yapmıştır, cinsiyetçi olmayan temada ise sadece bir sporcu “olağan karşılama” koduna atıf yapmıştır. Futbolcuların mevcut zamandaki değerlendirmeleri açısından ise düşmanca cinsiyetçilik teması cinsiyetler arası yarışmacı farklılaştırma alt temasında “şaşkınlıkla karşılama” ve “hala yetersiz bulma” kodlarına üç sporcu vurgu yapmış, cinsiyetçi olmayan temada ise “olağan karşılama” ve gelişme görme” kodlarına beş sporcu atıf yapmıştır. Feminist kadın sporculara dair düşmanca cinsiyetçi değerlendirmeler temasında, “aşırı tutucu bulma” ve “yüksek egolu bulma”

kodlarına dört sporcu atıf yapmış, cinsiyetçi olmayan değerlendirmeler temasında ise sadece bir sporcu “örnek alma” koduna atıf yapmıştır.

Futbolcuların, kadın sporcuların futbola aktif bir şekilde katılmaya başladığı ilk zamanlarda yaptıkları değerlendirmelerin, düşmanca cinsiyetçiliğe yakın olduğu görülmektedir. Beş katılımcıdan dördünün, cinsiyetler arası yarışmacı farklılaştırma eğiliminde oldukları ancak ilerleyen zamanlarda yine bazı cinsiyetçi görüşlere sahip olsalar da ilk olumsuz değerlendirmelerinin çoğunlukla değiştiğini görmek mümkündür. Katılımcıların şu ifadeleri bu örüntüyü özetlemektedir:

A.T.: “Futbola ilk başladığımda aslında garip geliyordu, işin içine daha çok girdikçe bundan 10 sene önce bana garip gelirken şuan da gayet normal geliyor.”

Başka bir katılımcı, yine cinsiyetler arası yarışmacı farklılaştırma ifadelerini yoğun bir şekilde kullanarak, kadınların futbola aktif bir şekilde katılmalarını ilk başta yadırgadığını, hâlâ da şüpheleri olduğunu ancak kadınların erkeklerden daha estetik olduğunu dile getirmiştir. Bu ifade, korumacı cinsiyetçilik tutumlarından cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaştırmaya yakın bir ifadedir. Açıkça görülmektedir ki düşmanca ve korumacı cinsiyetçilik yakından ilişkilidir.

L.D.: “Ben bundan 3-5 yıl öncesine kadar kadın sporcuları çokta başarılı bulmuyordum. Kendi düşüncem bu tabii ki birazda bana güçsüz ikili mücadelelerde sıkıntılı geliyordu özellikle futbol için söylüyorum yetersiz görünüyorlardı ama son zamanlarda diğer alanlarda olduğu gibi kadınlar çok önemli atılımlar yaptılar futbolda da çok çok önemli futbolcular var hatta bazen öyle maçlar oluyor ki erkek maçlarını değil kadın maçlarını izliyorum hem göze daha hoş geliyor hem de hani erkeklerden görmeye alışkın olduğumuz hareketleri kadınlarda yapınca ister istemez bir olumlu etkilenme oluyor vay kadınlarda yapabiliyor muymuş diyorsunuz. Hani bu olumsuz düşünce yavaş yavaş kırıldı diyebilirim. Ama tabii ki erkekle eşit olarak görmüyorum yine futbolda ama hemen hemen yaklaştıklarını düşünüyorum.”

Katılımcılardan yalnızca birisi, büyüdüğü sosyal çevrenin de etkisiyle kadınların futbol oynamasını baştan beri olağan bulduğunu dile getirmiştir. Ancak yine de futbol oynayan kızları “Erkek Fatma” olarak tabir etmesi, örtük cinsiyetçi bir tutuma işaret etmektedir.

Y.E.T.: “Kadın sporcular hakkında düşüncem ben sokakta kadınlar top oynuyordum mesela benim mahallede öyle bir gelenekte vardır. Hani çok erkek Fatma var diyorlar ya öyle idi bu feministliğe giriyor mu bilmiyorum ama böyle bir mahalle de büyüdüğüm için normal bakıyorum. Şu yaşıma kadar da hep bayan sporculara çok rastladım çok gördüm o yüzden benim için doğal.”

B.G.: “İlk başlarda normal karşılamıyordum hatta gülüyordum bunlar nasıl top oynuyor ki diye karşılıyordum. Daha sonra izleyince bizden daha yetenekli olanlarını da gördüm erkeklerden iyi oynayanlar sağlam oynayanlar da vardı sonra olur diye baktım oynayabilirler diye baktım aslında normal bir şeymiş de benim bir ön yargımla karşı böyle düşünüyorum. Feminist kadın sporcular çok

tutucular kendi aralarında kadıncılar erkeklere karşı futbol aslında bizimde branşımız diye bakıyorlar. Bence bu noktada yanlış bakıyorlar biraz yani sporda cinsiyet ayrımı olmaması gerekiyor kadını da erkeği de oynaması lazım o yüzden ayırım yapılmaması gerekiyor.”

Feminist kadın sporculara dair değerlendirmeler incelendiğinde, futbolcuların feminist kadın futbolcuları çoğunlukla “tutucu” olarak değerlendirdikleri görülmektedir. 2 katılımcı, “yüksek egolu ve kendine güvenli” yorumunu yaparken bir katılımcı, feminist kadın futbolcuları örnek aldığı dile getirmiştir. Verilen cevaplar incelendiğinde sporcuların, “Feminist kadın” tanımlamalarının net olmadığı ve genel olarak futbolu bir erkek sporu olarak değerlendirdikleri görülmektedir. Aşağıdaki ifadeler, bu görüşlere örnek niteliği taşımaktadır:

H.D.: “Feminist kadın sporcular bayanlar daha çok erkek sporu olduğu için karşılaştırma olarak görüyorlar bence erkeklerle onun için biz daha iyi yapabiliriz diye görüyorlar bence.”

A.T.: “Feminist kadın sporcular hakkında şöyle bir fikrim var aşırı tutucu olduklarını söyleyebilirim adı üstünde de olduğu gibi.”

Kick boks ile uğraşan erkek sporcuların, kadın sporculara ve feminist kadın sporculara ilişkin değerlendirmeleri neticesinde ise düşmanca cinsiyetçilik temasında “heteroseksüel düşmanlık”, korumacı cinsiyetçilik temasında ise “cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaştırma”, cinsiyetçi olmayan değerlendirmeler temasında “olağan ve gerekli” kodlarına atıf yapılmıştır.

Cinsiyetçi tutumlara ait atıflarda da görüldüğü gibi, kick boks ile uğraşan sporcuların futbol ile uğraşan sporculara kıyasla daha az cinsiyetçi tutuma sahip oldukları görülmektedir. Katılımcılardan yalnızca bir tanesi düşmanca cinsiyetçi tutum göstermiş; heteroseksüel düşmanlığa işaret edecek şekilde, kadın ve erkeklerin beraber yarışmaması gerektiğini, kadınların şort ve tayt benzeri kıyafetler giymesini onaylamadığını dile getirmiştir.

K.Ç.: “Bence kadınların dövüşmesi doğru değildir spor yapabilirler ama o kadar erkeğin için de kadının dövüşmesini ben doğru bulmuyorum. Yani maç olacaksa da ayrı antrenman yapacaklarsa da ayrı olmalıdır ben doğru bulmuyorum bir kadının o kadar erkeğin için de dövüşmesini ya da antrenman yapmasını, şort giymesini tayt giymesini doğru bulmuyorum.”

Başka bir katılımcı, korumacı cinsiyetçilik tutumlarından birisi olan, cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaştırmaya yönelik bir ifade kullansa da,

“...kadınlar da erkeklerden daha fazla mücadeleciler varlıklar bize göre daha çok şeyle mücadele etmek durumun da kalıyorlar...”

diğer 4 katılımcı gibi kadınların kick boks sporu ile uğraşmasının normal ve hatta gerekli olduğunu dile getirmiştir.

A.D.: “Bence bu sporun kadını erkeği yoktur. Her iki cinsinde bu sporu aktif olarak yapması bence kızlar açısından da uygundur. Herkes yapabilir bunun cinsiyet ayrımı yoktur sonuçta bu bir spordur.”

B.Ö.: “Arkadaşımın da dediği gibi her insanın spor yapabilmesi lazım sporun yaşı cinsiyeti yoktur yani, günümüz koşulları kötü olduğundan dolayı olumsuz koşullara karşı kişinin kendini koruması gerekiyor. Herkes için spor şart o yüzden kadınlar da bu branşın içinde tabii ki olmalıdır.”

Güreş ile uğraşan erkek sporcuların odak grup görüşmesinde, kadın sporculara ve feminist kadın sporculara ilişkin değerlendirmeleri neticesinde ise düşmanca cinsiyetçilik temasında “heteroseksüel düşmanlık”, cinsiyetçi olmayan değerlendirmeler temasında ise “ulusal başarıyı arttırdığını” ve “olağan karşılama” kodlarına dört sporcu atıf yapmıştır. Feminist kadın sporculara yönelik değerlendirmeleri sonucunda ise “Feminist kadın güreşçi ile karşılaşmamış olma” koduna üç sporcu atıf yapmıştır.

Aşağıda bu konuya ilişkin bulgular sunulmuştur:

M.C.K.: “... Ülkemize getirebilecekleri başarı yönünden güzel değerlendiriyorum. Yani sadece mesela bir erkeklerde getirilmesi var bir de ekstra bayanlarda getirilmesi var bu derecelerin. Hani ismini dünyaya yedi cihana duyuran bayan sporcularımızda var. ... Yani bu yönden güzel aslında mesela bir Avrupa şampiyonasında erkekler sadece yedi madalya alıyorsa bayanlarda bundan dört madalya beş madalyayla dönebiliyor. Bunlar güzel şeyler aslında.”

Ş.B.: “Kendi branşımızda kadın sporcular olmasını iyi değerlendiriyoruz. Yani hiçbir problem yok. Hatta bayan güreş takımımız daha artık yeni yeni başarılarla imza Avrupa, Dünya Şampiyonası dünyada da kendini göstermeye başladı. En son dört tane bayan sporcu dört tane ya da beş tane bayan sporcumuz olimpiyatlara gitti.”

Yalnızca bir katılımcı, kadın sporcuların varlığını olumlu bir şekilde değerlendirirse de, kadınların süreçte daha erkeksi bir tutum içine girmelerini olumsuz bir özellik olarak belirtmiştir:

“...sadece bir bazı hususlar var mesela kadın olduklarını bazen unutabiliyorlar. Erkek gibi davranmaya da başlayabiliyorlar. Güreşten yaptıklarında ağır spordan işte onun gibi...”

Başka bir katılımcı ise değerlendirmesini kadınların güreş sporuna başlama sebeplerine göre yapmış bazı kadınların “erkek bulmak için” başladıklarını dile getirmiştir.

“Şimdi bazı kadınlar bir amacı olmadan geliyorlar erkekler için geliyorlar bazı kadınlar da var gerçekten o spora gönül vermiş başarı elde etmek için geliyorlar onlara da saygı duyuyorum.”

Bu ifade, düşmanca cinsiyetçilik sınıflaması içinde değerlendirilebilmektedir.

Güreşçilerin düşmanca cinsiyetçi tutumlarının futbolcuların düşmanca cinsiyetçilik tutumlarına oranla daha düşük olduğu görülmektedir. Bu noktada, toplum tarafından daha erkeksi özellikler atfedilen kick boks ve güreş gibi iki sporla uğraşan profesyonel erkek sporcuların daha az cinsiyetçi tutum göstermeleri ilginç bir bulgudur. Güreşçilerin daha az cinsiyetçi tutuma sahip olma sebepleri arasında kadın güreşçilerin Dünyada ve Avrupa da göstermiş oldukları başarıyla birlikte tutumda azalma olduğu düşünülebilir.

Feminist kadın sporculara dair verilen yanıtlar incelendiğinde, böyle bir kadın sporcu ile karşılaşmadığını dile getiren üç kişi olmuştur. Yanıtlara dikkatli bakıldığında, yine, “feminist kadın” algısının net olmadığı görülmektedir. Genel olarak sporcuların kadın sporculara ve feminist kadınlara bakış açısı neticesinde toplumda erkek sporcuların daha fazla kabul görmesinden sebep bir ön yargıya sahip oldukları ataerkil bir toplum yapısı içerisinde kabullenme de zorluk yaşadıkları görülmektedir.

Eğitim ile Kadına Bakış Açısı Arasındaki İlişki ile İlgili Görüşlerine Dair Atıflar

Odak grup görüşmesine katılan 15 sporcuya üç görüşmede de yöneltilen ikinci soru “İnsanın aldığı eğitimle kadına bakış açısı arasında bir ilişki var mıdır?” sorusudur. Bu sorunun amacı, elde edilen nicel bulgularla, profesyonel erkek sporcuların bu konu ile ilgili sahip oldukları görüşlerin tutarlı olup olmadığını görebilmektir.

Futbol, kick boks ve güreş ile uğraşan erkek sporcularla yapılan odak grup görüşmesinde, futbol ile uğraşan erkek sporcuların, “kadına bakış açısı ile eğitim arasında ilişki vardır” temasında “ilişki vardır” ve “ilişki var ama eğitimin etkisi az” kodlarına beş sporcu vurgu yapmıştır, farklı etmenlerde söz konusudur temasında ise “eğitimin niteliği”, “ailenin etkisi” ve “kişiliğin etkisi” kodlarına üç sporcu atıf yapmıştır.

Kick boks ile uğraşan erkek sporcuların, “kadına bakış açısı ile eğitim arasında ilişki vardır” temasında “ilişki vardır” koduna beş sporcu vurgu yapmıştır, farklı etmenlerde

söz konusudur temasında ise “yaşanan toplumun etkisi” ve “ailenin etkisi” kodlarına dört sporcu atıf yapmıştır.

Güreş ile uğraşan erkek sporcuların, “kadına bakış açısı ile eğitim arasında ilişki vardır” temasında “ilişki vardır” koduna beş sporcu vurgu yapmıştır, farklı etmenlerde söz konusudur temasında ise “aile ve sosyal çevre etkisi” koduna iki sporcu atıf yapmıştır.

Profesyonel futbolcu olan katılımcılardan biri eğitim ve kadına bakış açısı arasındaki ilişkiyi şöyle açıklamıştır:

B.G.: “Bence vardır. Çünkü aldığı eğitim kişinin bakış açısını geliştiriyor değiştiriyor ve ona göre hareket ediyor sonuçta. Erkekler içinde bu durum geçerli bir eğitim almadan direkt uygulamaya çıkmak farklı olur. Eğitim bence şarttır.”

Sporcular genel olarak geçmiş ile günümüzü karşılaştırmış ve eğitimin yaygınlaşması ile birlikte kadına bakış açısının olumlu yönde geliştiğini söylemişlerdir. Büyük kent- kırsal kesim karşılaştırması yaparak, eğitim düzeyine bağlı olarak kırsal kesimde hala bu değişimin oldukça yavaş olduğunu vurgulamışlardır. Yani eğitimi sadece bağımsız bir değişken olarak değil, aracı değişken olarak da belirtmişlerdir. Güreş ile uğraşan profesyonel sporculardan birisi bu durumu şu şekilde yorumlamıştır:

E.D.: “Örneğin geçmişi baz alırsak eskiden ülke çapında baz alırsak eğitim durumu biraz zayıf olduğu için kadınlar genellikle geri plandaydı, hor görülüyordu. Yani bu dönemlerde günümüzde eğitimin biraz gelişmesiyle iyi olmasıyla kadınlar biraz daha ön planda eşit eşit seviyelerde. Yani eğitimin bence iyi olması kadınlara karşı görüşünde artmasına sebep olmuştur. Yani olumlu görüşün olmasına sebep olmuştur. Bence kadınlar ve erkekler eşittir.”

Kick boks ile uğraşan katılımcılardan biri ise kent ve kırsal kesim ayrımını şu şekilde açıklamıştır:

A.D.: “İnsanın aldığı eğitimle kadın bakış açısı arasında fark mutlaka vardır. Bu, günümüzde bir kadının köye gidip mini etek giydiğini düşünün herkes dönüp “A bu kadın ne yapıyor ya?” diye bakar ama büyük kentlerde eğitim seviyesinin yüksek olduğu yerler de özellikle üniversitelerin olduğu şehirlerde hiç farklı gözle bakılmaz normal bir durum olarak karşılanır buda eğitim vermiş olduğu bir bakış açısıdır.”

Katılımcılar, eğitimin oldukça önemli olduğunu vurgularken kadına bakış açısını etkileyebilecek farklı faktörlere de değinmişlerdir. Bunlar eğitimin niteliğini:

Futbolcu:- “Bence de değişir ama ne türlü eğitim aldığına bağlı mesela bir hacıdan hocadan aldıysa bence değişmez. Ama mesela bir üniversite eğitimi alınca bence daha farklı düşünebilir.”)aile ve sosyal çevrenin etkisi (Güreşçi – “... Aile yetiştirme tarzı çocuğu yetiştirme tarzı da önemli. Eğer bir şiddetin olduğu,

geçimsiz bir ailede, babasının annesine şiddet uyguladığını görerek büyüdüyse ona göre değişiyor bakış açısı. Yani kadının hep çalıştırıldığı ya da o ortamda hep kadının ezildiği bir ortamda büyüdüyse oda çok bakış açısı olarak oluyor işte” Kick Boksçu: “Eğitimin başlangıcı ailedir aileden nasıl bir eğitim aldıysa bakış açısını da topluma aynı şekilde yansıtır eğitim aileden başlar.”) yaşanan toplumun etkisi (Kick Boksçu: Eğitime bağlı olarak toplumsal olarak farklı bakış açıları olduğunu düşünüyorum bayana dünyanın bir ucunda kadını alt seviye de görürlerken gelişmiş ülkeler de daha üst seviye de erkekten de üstte görüldüğü oluyor.”) ve kişilik etkisidir (Futbolcu: “... kendi karakter kişilik yapısı değişmeyeceği için aldığı eğitimde ona etki eder mi pek sanmıyorum aslında asıl olan eğitim de değil bence düşünce yapısıdır. Bizim buralarda da çok eğitim alan insan var ama aynı şekilde devam ediyorlar hani hiç değiştiklerini düşünmüyorum.”

Üç farklı grubun bu soruya verdiği yanıtlar incelendiğinde, bu konuyla ilgili görüşlerin, spor dallarına göre farklılaşmadığı gözlenmiştir. Hem futbol hem kick boks hem de güreş ile uğraşan erkek sporcular, farklı faktörler devreye girse de eğitimin artması ile birlikte kadına bakış açısının da olumlu yönde olacağını belirtmişlerdir.

Sporcuların Topluluk, Grup ya da Takımda Kadınların Olmasının Olumlu ve Olumsuz Yanları ile İlgili Görüşlerine Dair Atıflar

Odak grup görüşmesine katılan 15 sporcuya yöneltilen üçüncü soru “Bir topluluk, grup ya da takımda kadınların olmasının olumlu ya da olumsuz yanları sizce nelerdir?” sorusudur. Bu sorunun amacı, ilk görüşme sorusu ile paralel olacak şekilde, sporcuların eğer varsa, sahip oldukları düşmanca cinsiyetçi tutumları ortaya çıkarmaktır. Sporcuların bu soruya yanıt verirken çoğunlukla düşmanca cinsiyetçi ifadeler kullandıkları ancak bununla birlikte korumacı cinsiyetçi tutumlara sahip oldukları görülmüştür. Özellikle hem olumlu hem de olumsuz yanlarını tanımlarken, toplumda sıklıkla karşılaşılan kadına dair stereotipi ve kalıp yargılara sıklıkla başvurdukları dikkat çekmiştir. Sporcuların, topluluk, grup ya da takımlarında kadınların olmasına dair düşüncelerinin uğraştıkları spor dalına göre değiştiğini gözlemlemek mümkündür.

Futbol ile uğraşan sporcuların topluluk, grup ya da takımlarında kadınların olması ile ilgili olumlu bakış açıları sonucunda kısıtlanma teması altında “kullanılan dilin kısıtlanması”, “davranışların kısıtlanması” ve “kıyafetlerin kısıtlanması” kodlarına altı sporcu vurgu yapmış, disiplinli olma, kadınların sağladığı sosyal destek ve kadınların daha estetik görünmesi temalarına birer sporcu atıfta bulunmuşlardır. Futbolcuların olumsuz bakış açıları sonucunda ise agresif oynayamama sebebi ile performansın düşmesi temasına üç sporcu, davranışların kısıtlanması ve konsantrasyonun düşmesi temalarında birer sporcu vurgu yapmıştır.

Futbolcuların topluluk, grup ve takımlarında kadınların bulunmasına dair görüşleri genellikle olumlu olduğu görülmektedir. Ancak örneğin, olumlu olarak değerlendirilen “kadınların olduğu ortamda, erkeklerin hareketlerini dizginlemesi gerektiği” düşüncesi, yine korumacı cinsiyetçilik tutumunu göstermektedir, yani kadınların “erkeklerden daha yüksek ahlaki duyarlılığa sahip olması” “erkeklerden daha saf olması” gibi cinsiyetçi değerlendirmelere dayanmaktadır. Sadece bir katılımcı, davranışların kısıtlanması gerekliliğini olumsuz bir durum olarak değerlendirmiştir. Futbol ile uğraşan sporcuların değerlendirmeleri şu yöndedir:

L.D.: “Kadınların en başta olması ilk başta spor olarak bakmayacağım olaya biraz bizi dizginliyorlar diyebiliriz. Ortamda bir kadın varsa yaptığımız sporun içinde bir kadın varsa erkek erkeğe olduğunuzda biraz daha argo biraz daha kabaca oluyor ama ortamda bir kadın olduğu zaman biz de ister istemez kendimizi frenliyoruz iste istemez biraz daha hareketlerimize dikkat ediyoruz yaptığımız sporda da kadınların olması bu yönden çok iyi bence...”

B.G.: “... Karşı cinse karşı argo kelimeleri azaltmak olsun bu bizi aynı zaman da kısıtlayan bir şeydir bir kızın olması frenliyor bizi bir kız olmasa erkek argo kelimeleri kullanır kendini kısıtlamadan konuşur.”

Katılımcılardan biri, kadınları daha disiplini gördüğünü, kadınların sahip olduğu bu disiplinin takımdaki erkekler için güzel bir örnek olduğunu dile getirmiştir:

(“... Bu konu hakkında olumlu olarak bayanların erkeklerden mesela daha böyle disiplinli olduğunu düşünüyorum. Erkeklerin de buna uyduğunu düşünüyorum”). Başka bir katılımcı kadınların erkeklerden daha estetik olduğunu, oynadıkları futbolun daha fazla göze hitap ettiğini (“... yani güzel bir şey özellikle karma olan takımlar daha hoş oluyor gözede hoş geliyor”) dile getirmiştir.

Katılımcılardan üçü, kadınların futbola dahil olmasının en olumsuz tarafı olarak “erkekler kadınlara karşı agresif oynayamadıkları için fiziksel performanslarının düşmesini” göstermişlerdir:

“... Yani güce dayalı bir spor olduğu zaman illaki bayan sporcular olumsuz olarak etkileyebiliyor. Feministler yanlış anlayabilir ama bayanlar grubu olumsuz olarak etkiliyor...”

Genellikle bütün katılımcılar, futbolu güce ve kuvvete dayanan bir spor olarak değerlendirmişlerdir. Katılımcılardan biri, futbol oyununda kadının “el ayak bağı” olduğunu söylemiş ancak kadınların olumlu performanslarını gördükten sonra fikrini değiştirdiğini dile getirmiştir.

L.D.: “... Bence diğer olumsuz aktivitenin akıcılığı açısından bakarsak özellikle bizim branşımızda futbolda el ayak bağı gibi düşünürüz ara ara genelde böyle oluyor ama erkek erkeğe olduğu zaman daha akıcı daha bir vurdulu kırdılı geçiyor fiziksel yönden kısıtlıyor diyebilirim ama... Mesela benim kendi öğrencilerimde var 3 kız 3 erkek olarak takım yapıyorum ister istemez kızlar erkeklere oranla biraz daha

hareketlerinde daha hassas oluyorlar ah diyorum keşke hepsi erkek olsa diye düşünüyordum... Ama son yarışmalarımızda hep kızlar alır oldu dedim demek ki kızlar erkeklerden daha önemliymiş bu yarışma da”

Başka bir katılımcı ise kadın ve erkeklerin aynı takım ya da grupta yer almasının en olumsuz bir yanının, yaşanabilecek duygusal/romantik ilişkilerin konsantrasyonu düşürmesi olduğunu dile getirmiştir:

“... Benim görüşüm bu konuda konsantrasyonu düşüreceği için bazı durumlarda müsabaka öncesi özellikle erkek kadın etkileşim içinde olmaması gerektiğini düşünüyorum.”

Genel olarak değerlendirildiğinde, futbol ile uğraşan profesyonel erkek sporcuların, davranışlarını düzenlemelerine sebep oldukları için kadınların varlığını olumlu değerlendirdikleri görülmektedir. Kadınların takımlarında olmasının en olumsuz tarafını ise fiziksel performans düşüklüğüne sebep olmalarıdır.

Kick boks ile uğraşan sporcuların topluluk, grup ya da takımlarında kadınların olması ile ilgili olumlu bakış açıları sonucunda erkeklerin davranışlarını düzenlemelerine sebep olma, kadınların detaylara dikkat etmesi, disiplinli olmaları ve sosyal destek sağlamaları temalarına vurgu yapmışlardır. Olumsuz bakış açıları sonucunda ise kadınlar arası çekişmelerden ortaya çıkan sorunlar, dedikodu yapmaları, kısıtlanma ve duygusal birliktelikler temalarına atıfta bulunmuşlardır. Kick boks ile uğraşan erkek sporcuların, toplumda sıklıkla kullanılan “kadınlar birbirini çekemez”, “kadınlar dedikodu yaparlar”, “kadınlar mutlaka sorun çıkarır” gibi kalıp yargılarını diğer odak grup görüşmelerine oranla daha sıklıkla dile getirdiği görülmektedir. Bunlar düşmanca değerlendirilebilecek, cinsiyetçi kalıp yargılardır.

Aşağıda katılımcıların bu yöndeki görüşlerine örnek ifadeler yer verilmiştir:

A.D.: “... Kadınların arasında birbirini çekememezlik olduğundan dolayı grup içindeki birlik beraberliği bozacak eylemler de de bulunabilirler. Bu da olumsuz yanındır.”

K.Ç.: “Bu konu da herkesin bakış açısı farklıdır. Kadınlar her yerde çıkaracak bir sorun buluyor o yüzden olumsuz etkiler bence. Kadınların dedikodusu çok erkeklerin maça konsantre olmasını engeller.”

K.D.: “...Kadınların kendi arasında anlaşamamaları, çekememezlikleri erkeklerle göre daha fazladır bu da takım ruhunu bozabilir küçük bir etken bu illa olacak diye bir şey yok ama olabilir de. İkincisi takım içerisinde erkekle bayan arasında duygusal bir bağ olursa bu da bozabilir bunun olumlu ya da olumsuz etkisi olabilir.”

K.D.'nin ifadesi incelendiğinde, takım içerisinde oluşabilecek duygusal birliktelikleri, kadınlarla aynı takım ya da grup içerisinde olmanın olumsuz yanlarından biri olarak değerlendirdiği görülmektedir.

Olumlu taraflar incelendiğinde, iki katılımcının hiçbir olumlu taraf belirtmemesi dikkat çekicidir. Genellikle kadınların varlığının olumsuz taraflarına değinmişlerdir. Yine, kadınların varlığının, erkeklerin davranışlarını düzenlemeye itmesini genellikle olumlu değerlendirdikleri görülmektedir. Yalnızca bir katılımcı bu tür bir kısıtlamayı olumsuz olarak değerlendirmiştir. Kadınların gerek sosyal destek sağlaması, gerek detaylara dikkat etmesi gerek de daha disiplinli bir duruş sergileyerek takımdaki diğer oyunculara örnek olması olumlu özellikler olarak değerlendirilmiştir.

K.D.: "... Bayanın olumlu etkisine gelecek olursak bayanın olduğu yerde disiplin olur erkekler kendi arasında geyik muhabbet dediğimiz olay argo küfür olumsuz hareketler bazen kendimize yapılmayacak hareketler yapabiliyoruz ama grup içinde bayan olduğu zaman erkek kendine çekidüzen vermek zorunda hissediyor kendini saçına kılık kıyafetine kullandığı kelimelere dikkat etmesi gerekiyor bence grupta kadın olmalı ki erkeklerde kendilerine daha fazla çekidüzen versin."

Sadece bir katılımcı hiçbir olumsuz yön bulamamış ve kadınların takım, grup ya da topluluklarının içerisinde yer almasını tamamıyla olumlu değerlendirmiştir. Ancak bu değerlendirmede oldukça yoğun bir korumacı cinsiyetçilik vurgusu söz konusudur:

H.K.K.: "Ben açıkçası bir toplumda kadını olması erkeğe daha fazla güç verir diye düşünüyorum erkekleri düzelttiklerini onlara olumlu yönde çok fazla etkilendiklerini düşünüyorum."

Güreş ile uğraşan sporcuların topluluk, grup ya da takımlarında kadınların olması ile ilgili olumlu bakış açıları sonucunda ön yargıların aşılması ve karşı cinsle sosyalleşme imkanı temalarına vurgu yapmışlardır, olumsuz bakış açıları sonucunda ise kısıtlanma teması altında "kullanılan dilin kısıtlanması", "davranışların kısıtlanması", "kıyafetlerin kısıtlanması" ve performansın kısıtlanması kodlarına ve müsabakalarda kadın güreşçilerin erkeklerle aynı anda güreşmesi temasına vurgu yapmışlardır. Güreş ile uğraşan sporcular, diğer dallardaki sporculara kıyasla daha fazla olumsuz değerlendirmeye sahiptirler. Futbolcular tarafından olumlu değerlendirilen "kısıtlanma ve davranışı düzenleme" durumu, güreşçiler tarafından oldukça olumsuz bir şekilde değerlendirilmektedir.

Aşağıda bu duruma dair bazı ifadelere yer verilmiştir:

Ş. B.: “...Yani işte dediğim gibi bu sadece olumsuz tarafları. Sadece geyik yaparken hani küfür bazen kaçıyor ister istemez. O konuda ya da hani giyinişimizden t-shirtümüz mesela erkek ortamında bir sıcak olur t-shirtü çıkartabiliriz, daha rahat takılabiliriz. Bir kadın olduğu ortamda o kadar rahat takılamayız.”

M.C.K.: “Ben biraz daha olumsuz yönü olduğunu düşünüyorum. Çünkü hani bizim kulübümüzde de vardı. Beraber antrenman yaptığımız güreşçi arkadaşlarda vardı bayan. Hani onlar salondayken biz rahat davranamıyorduk. Hani ne bileyim bir antrenmanda herkes birbiriyle sohbet açısından ne bileyim çalışmada birbirini destekleme açısından rahat davranma yani birbirimize rahat davranamıyorduk...”

H.K.: “Kadın olduğunda çok fark ediyor mesela kadın sporcu olunca rahat davranamıyorsun ben arkadaşlarla olunca küfürlü konuşuyorum rahatça geyik yapabiliyorum ama ortamda kadın olunca kendimi daha da seviyeli olmak zorunda olduğumu düşünüyorum ve rahat davranamıyorum mesela antrenman yapıyoruz sıcak oluyor üstümüzü çıkarmak gerekiyor ama kadın olunca çıkaramıyorsun.”

Katılımcılardan üçü, kadınların topluluk, grup ve takımlarda yer almasına dair hiçbir olumlu yön gösteremezken bir katılımcı olumlu ya da olumsuz bir değerlendirme yapmaktan kaçınmıştır:

“... Yani ben çok şey olarak düşünmüyorum. Yani bir erkekle aynı masada oturmuşun ya da bir kadınla aynı görüyorum. Tek farkı işte dedikleri gibi çok rahatsız olmadıkları takdirde küfür etmiyoruz sadece. Yani ondan da rahatsız olmuyorlarsa ben pek bir fark görmüyorum...”.

Erkek sporcuların, kadınların varlığı yüzünden davranışlarını değiştirme zorunluluğu hissetmeleri daha önce de belirtildiği gibi, korumacı cinsiyetçilik tutumuna örnek olarak gösterilebilmektedir. Katılımcılardan bir tanesi, müsabakalarda kadınlarla erkeklerin aynı anda güreşmesinin doğru olmadığını, seyircinin kadınları “art niyetle” izlediklerini dile getirmiştir. Bu ifade, düşmanca cinsiyetçilik tutumuna örnek olarak gösterilebilir.

M.C.K.: “... Mesela bir bayanlarla erkeklerin aynı yerde müsabaka yapması gibisinden de olabilir. Müsabakaları şimdi beraber yapmaya başladılar. Şimdi bir minderde bayanlar yapıyor bir minderde erkekler yapıyor mesela. Hani biraz daha şeye doğru çekiyor insanları, kötü bakış açısına doğru çekiyor. Hani seyirciler diyor ki mesela burada bayanlar var onları izleyelim falan gibisinden. Hani bunu art niyete çevirebilen insanlar olabiliyor.”

Sporcuların, Kadınları Günlük Yaşamda Korunması Gereken Bir Varlık Olup Olmaması ile İlgili Görüşlerine Dair Atıflar

Odak grup görüşmelerinin dördüncü sorusu “Kadınları günlük yaşamda korunması gereken bir varlık olarak görüyor musunuz?” sorusudur. Bu soru ile amaçlanan, profesyonel erkek sporcuların sahip oldukları korumacı cinsiyetçilik tutumları hakkında bilgi edinebilmektir. Sporcular bu noktaya kadar, korumacı cinsiyetçi tutumlarını bir

nebze ortaya koymuş olsalar da, bu sorunun doğrudan sorulması daha net bilgi alınması açısından gereklidir. Sporcuların ifadeleri uğraştıkları spor dallarına göre incelendiğinde; futbol ile uğraşan sporcuların tamamı korumacı temaya vurgu yapmış, Kick boks ile uğraşan sporcular korunmalı, korunmamalı ve duruma göre değişiklik gösterebilir temalarına atıfta bulunmuş ve güreş ile uğraşan sporcular ise çoğunlukla korunmamalı ve duruma göre değişiklik gösterebilir temasına vurgu yapmışlardır.

Bu soru bazında toplam 15 sporcudan 10'u kadınların mutlaka korunması gerektiğini, 3'ü korunmalarına gerek olmadığını, 2'si ise yaşadıkları duruma bağlı olarak karar verilmesi gerektiğini dile getirmiştir. Grup bazında ele alındığında, futbolcuların tamamının grup olarak, kadınların korunması gerektiği anlayışı üzerinde fikir birliğinde olduğu görülmektedir. Neden korunmaları gerektiğini açıkladıklarında ise ortaya farklı sebepler koymuşlardır. Kadının zayıf yaratılışlı olması:

“...Yaratılış olarak bayanlar daha zayıf oldukları için korunması gerektiğini düşünüyorum.”

fiziksel olarak daha güçsüz olması,

“... Bana göre kadın kedigillerden yola çıkalım kadın kediye erkek kaplan gibi geliyor buda ister istemez fiziksel olarak yaratılışımızdan dolayı ben kadınları korunması gerektiğini düşünüyorum kesinlikle.”

yaşanan ortamın tehlikeli olması,

“...Kadınları korumalıyız ama bazı yerlerde de serbest bırakmalıyız sonuçta bir tutsak değil kadın niye bu kadar koruyoruz diyorum ama baktığım zamanda çevreye falan kadını başına her şey gelebilir o yüzden korunmalıdır diye düşünüyorum.”

Katılımcılardan bir tanesi ise sahiplenmiş olduğu kadının başına olumsuz bir şeyin gelmesinin, kendisinin sorumluluk duygusunun eksikliğine yol açabileceği gerekçesiyle, kadını korunması gereken bir varlık olarak gördüğünü açıklamıştır. Başka bir sporcu ise kadınların sadece fiziksel olarak değil, zihinsel olarak da korunması gerektiğini dile getirmiştir. Futbol ile uğraşan bütün katılımcıların ifadelerinde yoğun bir şekilde korumacı cinsiyetçi ifadeleri görmek mümkündür. Özellikle koruyucu ataerkillik tutumu oldukça baskın bir tema olarak öne çıkmaktadır.

Kick boks ile uğraşan sporcuların verdikleri cevaplar incelendiğinde, soruya evet yanıtı veren iki kişi olduğu görülmektedir. Yaşanan ortamın olumsuz şartları (“Görüyorum

ama bazı durumlarda genel olarak ülkede de kadına karşı çok fazla olumsuz durumlar olduğu için...” ve kadının erkeğe göre fiziksel olarak daha güçsüz olmasını (“Evet çünkü kadın zaten fiziksel olarak da zayıf erkeğe göre o yüzden tabii ki.”) sebep olarak göstermişlerdir.

Kadınların da kendilerini koruyabileceklerini ancak günümüz şartlarında erkeklerin bile kendini koruyamayabileceklerini ifade eden katılımcı olumsuz ortam şartları nedeniyle kadınların da duruma göre korunması gerektiğini söylemiştir.

Korunmasına gerek yoktur diye iki kick boksçudan bir tanesi bu düşüncesini “kadınların, fiziki olarak olmasa da fikir ve hak olarak eşit, kendini koruyabilen bireyler olduklarını” söyleyerek açıklamıştır. Diğer ise kadınların da herkes gibi, olumsuz bir durum karşısında müdahale etme becerilerine sahip olduğunu dile getirmiştir. Bu iki sporcunun bu soru dâhilin de diğer sporculara kıyasla, korumacı cinsiyetçi ifadelerle başvurmadığı görülmektedir.

Güreşçilerin, kadınların günlük hayatta korunması gereken varlıklar olup olmadıklarına dair görüşleri incelendiğinde, kesin cevaplar vermekten kaçındıkları görülmektedir.

Sadece bir katılımcı çok net bir şekilde ataerkil koruyucu bir tutum göstermiş, kadınların korunması gereken güçsüz varlıklar olduğunu dile getirmiştir:

“Kadın güçsüz fiziksel olarak birisiyle kavga ederken gücünü gösteremez o yüzden başka bir erkeğin duruma el atması lazım. Bazı kadınlar güçlü ama genelde güçsüzler. Bu yüzden bayanlar korunmalı.”.

Kadının korunması gerektiğini söyleyen ikinci katılımcı, bunun sebebi olarak yine fiziksel zayıflığı göstermiş, ancak hukuki açıdan kendilerini savunabileceklerini dile getirmiştir. Bazı kadınların ise “korunmaya muhtaç” imajını kullandıklarını öne sürmüştür. Bu ifadelerde, ataerkil korumacı eğilimin yanı sıra düşmanca cinsiyetçiliğin de yer aldığı görülebilmektedir. Soruyu evet olarak yanıtlayan üçüncü katılımcının bu düşüncesinde çok net olmadığı göze çarpmaktadır. Kadını özgür ve eşit olarak görse de fiziksel olarak zayıf olmaları ve günlük hayatın tehlikeli olması itibarıyla korunması gerekebileceğini öne sürmüştür. Bu düşüncesini aşağıdaki ifadelerle açıklamıştır:

Ş.B.: “... Pek görmüyorum tabii ki. Kadınlar kendi ayakları üstünde duran şeyler yani. Erkek kimisi var erkekten daha erkek yani daha şey. Ama tabii ki de bir erkeğe göre güç bakımından falan daha hassaslar

daha kırılğan yapıları da var. Tabi ki de korunması da gerekiyor yani...” “...Ülkenin genel bakımı açısından bizim sıkıntımız o. Ondan dolayı koruma içgüdüsü var erkekte. Öyle yani sıkıntı olarak, bu bakımdan bence hani korunması gerekli öteki türlü kesinlikle tabi özgürlüğü aynı erkekle kadının hiç fark etmiyor. Değişmiyor ikisi de koruma pek şey değiller. Ama işte hani zihniyetimizden dolayı hani ister istemez sahiplenmeyi var.”

Kadınların günlük hayatta bazı önemli konular dışında, sırf kadın olduğu için korunmaması gerektiğini düşünen bir katılımcı, taciz gibi konularda kadının mutlaka korunması gerekliliğinin yansira kadının sözünün dinlenmediği ya da görmezden geldiği durumlarda da kadının yanında olunması gerektiğini savunmuştur. Bu ifadelerde her iki cinsiyetin aslında sadece insan olarak görülmesi gerektiğini vurgulamış, kadına sırf kadın olduğu için otobüste yer verilmesi gibi örneklere karşı olduğunu dile getirmiştir. Burada koruyucu cinsiyetçi tutumlara karşı bir duruş sergilense de toplumsal hayatta bazı konularda kaçınılmaz olduğu dile getirilmiştir.

Katılımcılardan yalnızca birisi kadını korunması gereken bir varlık olarak görmediğini, kadının korunması değil erkeğin eğitilmesi gerektiğini söylemiştir. Bu ifade ilk bakışta cinsiyetçi bir ifade olmasa da açıklamanın devamında koruyucu ve düşmanca cinsiyetçi öğeleri bir arada görmek mümkündür. Açıklamanın tamamı şu şekildedir:

M. C. K.: “Dediğim gibi eşitler bence. Yani koruma bir yere kadar olmalı. Kadınların bazen ayaklarının üstünde durması gerekiyor. Çünkü hani sürekli onu koruyan biri olduğunu gördüğü zaman hani bazı şeylere nasıl olsa beni koruyan var diyerek tepkilerini farklı verebilir (**DC**). Yani bu yönden ben farklı düşünüyorum biraz daha. Korunmasın değil bir yere kadar korunmalı (**KC**). Çünkü bu zaman kadar kadınlar biraz daha kendilerini ön planda tutmaya çalıştıkları için biraz daha korunmaya ihtiyaç duyuyorlar. Mesela normal bir şekilde neden bir kadının korunmaya ihtiyacı olsun ki. (**DC**) Hani bu birazda zihniyetten gelen bir şey hani erkeklerin bu konuda çok büyük şeyleri var zararları var buna. Mesela yani az önce dediği gibi aynı sokakta yürüyen normal sıra normal yolunda yürüyen bir insana laf atılması ne bileyim onu bir gasp etmeye çalışma, taciz bunlar erkeklerden kaynaklanan bir şey bu yüzden hani (**KC**) Bence erkeğin korunması lazım ya bence erkeği korumalıdır. Çünkü hani erkeği koruma değil de erkeği bence biraz daha eğitmeliler. Bu yüzden yani bence korumaya gerek yok. Erkek eğitilirse kadını korumaya gerek kalmaz bence.”

Her üç spor dalı ile uğraşan sporcular, büyük oranda kadınların günlük hayatta korunması gerektiğini çünkü Türkiye’de günlük hayatın kadınlar için güvenli olmadığını, kadınların da fiziksel olarak erkeklerden güçsüz olduğunu söylemişlerdir. “Sahip çıkma” kavramı iki kez dile getirilmiştir. Cevapların genelinde, korumacı cinsiyetçi ifadeler öne çıksa da düşmanca cinsiyetçi kavramların da görülmesi, bu iki cinsiyetçi tutumun aslında oldukça ilişkili olduğunu bir kez daha göstermektedir.

Sporcuların, Erkek ve Kadınların Birbirlerine İhtiyaç Duydukları Konuların neler olduğu ile İlgili Görüşlerine Dair Atıflar

Her üç spor dalı ile uğraşan sporculara, odak grup görüşmesinde sorulan diğer soru “Erkek ve kadın birbirine hangi konularda ihtiyaç duyar?” sorusudur. Bu sorunun amacı, bir önceki soruda olduğu gibi, erkeklerin sahip oldukları korumacı cinsiyetçi tutumların incelenmesidir. Bu soruda daha belirgin ayrıntılara inilerek, özellikle cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaştırmaya yönelik cinsiyetçi tutumların gözlenmesi amaçlanmıştır.

Sporcuların erkek ve kadınların birbirine ihtiyaç duydukları konuların neler olduğu ile ilgili görüşlerine dair odak grup görüşmeleri sonucunda; futbolcuların erkeğin kadına ihtiyaç duyduğu konular temasında “ev işleri” ve “arkadaşlık/dostluk” kodlarına, karşılıklı ihtiyaç temasında “üreme”, “cinsellik” ve “sağlıklı yaşam” kodlarına, kadının erkeğe ihtiyaç duyduğu konular temasında “maddi konular” ve “fiziksel güç” kodlarına vurgu yapmışlardır. Kick boks ile uğraşan sporcuların, erkeğin kadına ihtiyaç duyduğu konular temasında “ev işleri”, “arkadaşlık/dostluk” ve “annelik” kodlarına, karşılıklı ihtiyaç temasında “üreme” ve “sağlıklı yaşam” kodlarına, kadının erkeğe ihtiyaç duyduğu konular temasında “maddi konular” ve “fiziksel güç” kodlarına vurgu yapmışlardır. Güreş ile uğraşan sporcuların, erkeğin kadına ihtiyaç duyduğu konular temasında “ev işleri”, “arkadaşlık/dostluk” ve “annelik” kodlarına, karşılıklı ihtiyaç temasında “her konuda”, “üreme”, “cinsellik” ve “akıl alma” kodlarına, kadının erkeğe ihtiyaç duyduğu konular temasında “zor durumları çözme” koduna vurgu yapmışlardır.

Her üç alandaki sporcuların da, kadınların erkeklere duydukları ihtiyaç konusunda daha az fikir sahibi oldukları görülmektedir. Karşılıklı ihtiyaç ve erkeklerin kadınlara ihtiyaç duyduğu konuların kullanım sıklığı oldukça yüksektir. Korumacı cinsiyetçilik ifadelerinin sıklıkla tekrar edildiğini görmek mümkündür. Cinsiyetler arası farklılaştırma ifadelerinin yanı sıra, heteroseksüel yakınlık tutumlarını görmek de mümkündür.

Futbolcuların bu soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde, genel olarak kadın ve erkeğin sağlıklı ve olumlu bir hayat sürebilmesi için birbirine karşılıklı olarak ihtiyaç duyduğu vurgulansa da ayrıntılı bir şekilde açıkladıkların, özellikle erkeğin kadına ihtiyaç duyduğu konular hakkında daha fazla bilgi verdikleri görülmektedir. “İhtiyaç konuları” incelendiğinde, geleneksel anlayışın, sporcuların cevaplarında da yer aldığını görmek

mümkündür. Erkeklerin ihtiyaç duyduğu en önemli konu olarak “ev işleri” gösterilmiştir. Aşağıdaki ifadelerde de bu örüntü daha net olarak görülebilmektedir.

A.T.: “Ya aslında ilk başta dediğimiz gibi kadın erkek sürekli etkileşim içinde dünyada sadece kadınlar olsa ya da sadece erkekler olsa dünya nasıl yaşanabilecek bir yer olabilir ki o yüzden ikisinin de birbirine ihtiyacı var sürekli. Dediğim gibi hayatın yaşantısının devam etmesi için yaşamın devam edebilmesi için bunu en sağlıklı bir şekilde yapabilmek için sosyal fiziksel her türlü etkileşim için erkek kadına ihtiyaç duyduğu kadar kadında erkeğe ihtiyaç duyar bu da bu şekilde dünyanın var oluşundan yok oluşuna kadar bu şekilde devam edecek. Üremek için en başta birbirine ihtiyacı vardır. Mesela bizim toplumumuzda şu vardır erkek çalışır kadın ev işlerini yapar.”

Y.E.T.: “Bence de erkek kadına ihtiyaç duyar iki türlü açıkçası iki türlü her açıdan mantıklı geliyor. Ben mesela kadınsız bir hayat düşünemiyorum bilmiyorum onlar erkeksiz bir hayat düşünebiliyor mu genelde de temizlik ev işi gibi konularda neslimizi devam ettirmek gibi birçok konuda erkek kadına ihtiyaç duyar.”

Öne çıkan başka bir konu ise kadınların arkadaş ve dost olarak yüceltilmesi olmuştur. Özellikle ince düşünce, sıcaklık, iyi bir dinleyici gibi özellikler atfedilmiş ve erkeklerin kadınlara bu konuda ihtiyaç duyduğu belirtilmiştir.

H. D.: “Bende arkadaşlarımın söylediği her şeye katılıyorum bunların haricinde bayanların çok iyi bir dinleyici olduğunu düşünüyorum oturup birebir konuştuğun zaman birebir dertlerini anlatabileceğin duygularını düşüncelerini paylaşabileceğin sırdaş olabilecek olarak düşünüyorum.”

Kick boks ile uğraşan sporcuların verdikleri cevaplar incelendiğinde, futbolcuların vurgu yaptıkları kodlarla oldukça benzer oldukları görülmektedir. Düşmanca cinsiyetçilik tutumlarından, cinsiyetler arası yarışmacı farklılıkların da vurgulandığı görülmektedir.

Bu tutumlar, koruyucu cinsiyetçilik tutumları ile neredeyse iç içedir:

“Onların görevleri ya da ihtiyaç duyulan alanları temizlik bulaşık yemek gibi evin idaresini kadınlar yönetir gelir gider gibi konularda da erkekler ilgilenir bu konuda birbirine ihtiyaç duyarlar dışarda birbirlerinin yapamayacağı şeyler vardır bu durumlarda birbirine ihtiyaç duyarlar”.

Özellikle ev işleri kadar vurgu yapılan diğer bir nokta “soyun devamını sağlama” konusu olmuştur. Bu noktada yine, geleneksel cinsiyet rollerine sıklıkla vurgu yapıldığı görülmektedir:

B.Ö.: “Kadınların ev içinde olsun dışında olsun yapabileceği belli şeyler vardır yapamadığı esnada da erkek devreye girer erkeğin yapamadığı bir şeyde de kadın devreye girer aynı şekilde soylarının devamı içinde birbirlerine ihtiyaçları vardır.”

Hem futbolcular hem de kick boksçular kadınların, erkeklerin fiziksel güçlerine ihtiyaç duyduğunu dile getirmişlerdir. Toplamda iki sporcu, maddi anlamda, kadının erkeğe

daha fazla ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Cinsiyetler arası farklılaştırmanın oldukça net bir şekilde vurgulandığı görülmektedir.

Güreş ile uğraşan sporcular, diğer gruplardan farklı bir şekilde, karşılıklı ihtiyaç olgusuna daha çok vurgu yapmışlardır. Üç katılımcı, kadın ve erkeğin birbirine her konuda ihtiyaç duyabileceğini söylemiştir. Diğer gruplarda sıklıkla tekrarlanan “erkeklerin, kadınların ev işi yapmasına ihtiyaç vardır” konusu daha az dile getirilmiştir. Yine de cinsiyetçi söylemlere yer verildiği gözden kaçmamıştır. Katılımcılardan biri bu soruyu şu şekilde cevaplamıştır:

H.K.: “Bence genelde erkek kadına daha çok ev konularında ihtiyaç duyuyor mesela bir erkek genelini söylemek istiyorum ütü falan yapamaz veya yemek falan yapamaz bence o noktada kadına ihtiyaç vardır. Kadının erkeğe akıl bakımından da ihtiyacı vardır.”

Bu söylemde, düşmanca cinsiyetçilik öğelerinden cinsiyetler arası yarışmacı farklılıklar göze çarpmaktadır. Özellikle “kadının, erkeğe akıl bakımından ihtiyacı vardır” söylemi, farklılığın algılanması, abartılması ve farklılık sunulurken kadının değersizleştirilmesine örnek niteliğindedir.

Anne, anne sevgisi ve şefkati olgusu, grup görüşmesinde iki katılımcı arasında tartışma konusu olmuş ve şu şekilde bir karşılıklı konuşma gerçekleşmiştir:

E.A.: “Üreme üremenin yanında cinsellik olabilir. Veya şefkat yani bir kadının sevgisi çok bambaşka bir şey. Annemizde bu yaşa kadar gördüğümüz şeyi ileride direkt hani sevgi olarak başka bir kadından bekleyebiliriz.”

Ş.B.: “Anneminki verir mi ya? Annem hala beni çocuk gibi öpüyor.”

E.A.: “İleride olacak bir çocukta çocuğuna yapacağı annelik erkek bunu karşılayamaz. Bu konularda ihtiyaç duyar.”

Bu diyalogda dikkati çeken “anne olgusu” algısıdır. Annenin şefkati ve kadının sevgisi yüceltilmekte, koruyucu ataerkil bir yaklaşım sergilenmektedir. Her üç grupta da kadına atfedilen cinsiyet rollerinden yola çıkarak (sırdaş, uyumlu, iyi dinleyici, ince, sıcak...), kadınların arkadaşlığı ve dostluğunun da yüceltildiğini görmek mümkündür.

Sporcuların, Spor Branşlarının Cinsiyeti Olup Olmadığı ile ilgili Atıflar

Cinsiyetçilik ile ilgili yöneltilen son soru “Sizce spor branşlarının cinsiyeti var mıdır?” sorusu olmuştur. Bu sorunun amacı, genel olarak cinsiyetçi tutumlar hakkında bilgi edinebilmektir.

Futbolcuların bu konu ile ilgili düşüncelerine dair odak grup görüşmeleri sonucunda; cinsiyetçi temasında “güce dayalı” ve “estetiğe dayalı” kodlarına, cinsiyetçi olmayan temada ise “güç önemli değil” ve “yetenek” kodlarına vurgu yapmışlardır.

Kick boks ile uğraşan sporcular; cinsiyetçi temasında “güce dayalı” ve “estetiğe dayalı” kodlarına, çoğunluklu olarak da cinsiyetçi olmayan temada “vücut yapısı” ve “yetenek” kodlarına vurgu yapmışlardır.

Güreş ile uğraşan sporcular ise cinsiyetçi temada “cinsiyet rollerine uygun olmayışı” koduna vurgu yapmış ve cinsiyetçi olmayan temada ise “cinsiyete yakışmama” koduna atıf yapmışlardır.

Futbolcu ve güreşçilerin düşüncelerinin birbirine yakın olduğu görülmektedir. Kick boks ile uğraşan katılımcıların ise iki gruptan oldukça farklı bir durum söz konusudur. Genel olarak, sporun cinsiyetinin olup olmadığını, toplumsal cinsiyet rolleri üzerinden değerlendirmişlerdir. Bu noktada, toplumdaki geleneksel cinsiyetçi yargılara katılma durumu söz konusudur.

Futbolcuların soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde, çoğunlukla spor branşlarının cinsiyeti olduğu yönünde fikir bildirmişlerdir. Güce ve kuvvete dayanan sporların erkeklere, esneklik, estetik, narin ve konsantrasyon gerektiren sporların ise kadınlara daha uygun olduğu yönünde fikirler belirtilmiştir. Cinsiyetler arası yarışmacı farklılıkların öne çıktığı bu düşünceye, katılımcılardan birisi, cinsiyetlerin birbirine karşı değil, birbirleriyle yarıştıklarını hatırlatarak karşı çıkmış ve spor branşlarının cinsiyeti olamayacağını öne sürmüştür. Spor branşının cinsiyeti olamayacağını söyleyen ikinci katılımcı da bu görüşe katılmış ve eğitimin önemini vurgulamıştır. Aşağıda bu etkileşime yer verilmiştir:

L.D.: “Bence branşların cinsiyeti var bazı spor branşları güce dayalı oluyor bazısı konsantrasyon gerektiriyor bazı spor dalları biraz daha teknik kapasite gerektiriyor zihinsel düşünmen gerekiyor bu şekilde ayrılıyor fizik gerektiren güce dayanan sporlarda futbol ve bunun gibi sporlarda erkekler daha başarılı Amerikan futbolunda da mesela erkekler daha başarılı bu bariz bir şey diğer tarafta da daha çok konsantrasyon gerektiren daha narin spor dalları jimnastik voleybol olabilir benzeri sporlarda da kadınlar daha yetenekli oluyor bu konularda o yüzden kesinlikle vardır buda yaratılışla ilgili. Erkek balet olacağım dese sen kız mısın ne işin var derler kızlar futbol oynarsa sen erkek misin diyorlar.”

Y.E.T.: “Benim için sporun cinsiyeti yok zaten kadınlarla oynayarak başladım futbol hayatımda sokaklarda oynayarak ama mesela arkadaş vardır dedi futbol var dedi ama iyi de kadın futbolu oynuyorsa kendi cinsleri arasında oynuyor erkekler birebir arasında oynuyor bence bir güç şeyi olacağını düşünmüyorum kadın kadına kim güçlüyse o kazansın sonuçta biz erkekler de kadınlara erkeklere maç yapıyoruz kim güçlüyse o kazanıyor.”

B.G.: “Ben de böyle düşünüyorum çünkü erkekler kendi arasında kadınlar kendi arasında oynuyor bu şey değildir kadınlar kendi arasında yetenekli erkekler kendi arasında yetenekli bu branşlar arasında ayırım olduğu anlamına gelmiyor. Genel olarak bakınca artık herkes her branşı yapar 3 yaşında kimi alırsanız alın kadın ya da erkek her branşı yapar diye düşünüyorum.”

Kick boks ile uğraşan sporcuların verdikleri yanıtlar incelendiğinde, beş katılımcıdan dördünün, spor branşlarının cinsiyeti olmadığı yönünde fikir bildirmiştir. Yok diyen katılımcılardan üçü önemli olanın kişinin yetenek ve vücut yapısı olduğunu söylemişlerdir. Bu açıklamaların cinsiyetçi öğeler içermemesi dikkat çekici olmuştur.

Sadece, yoktur diyen bir katılımcının, bu düşüncesini:

“...Herkes her branşı yapabilir ama kişisel olarak görsel olarak yakıştırmadığım branşlar vardır boks halter güreş olsun yakıştırmıyorum. Onların kendine daha çok yakışacak hoş duracak branşları olduğuna inanıyorum tabi ama bunun yanı sıra da her kadın her branşı yapar ve bunda da başarılı olacağına inanıyorum. Yakıştırmadığım branşlarda da yakıştırmama nedenim kadın sert olmaya başlıyor erkekleşiyor gittikçe fiziksel görünüş olarak çok estetik bulmuyorum güreşte, halter de, boksta.”

diyerek açıklaması, toplumda kadına atfedilen cinsiyet rollerine atıf yapıyor olması sebebiyle cinsiyetçi nitelik taşımaktadır.

Branşın cinsiyeti vardır diyen tek katılımcı ise futbolculara benzer bir şekilde durumu şu şekilde açıklamıştır:

“Bence sporun cinsiyeti vardır bu algı da kişiden kişiye göre değişir. Bence mücadele sporları dövüş sporları gibi branşlar erkek sporudur. Jimnastik, aerobik, pilates gibi branşlar bayan sporudur”.

Güreşçilerin verdikleri cevaplara bakıldığında, dört katılımcının, spor branşlarının cinsiyeti olduğunu söylediği görülmektedir. Sadece bir katılımcı, sporun cinsiyetinin olamayacağını dile getirirse de, cinsiyet ayrımı yapan diğer katılımcılara benzer bir şekilde “kendisinin bazı sporları bazı cinsiyetlere “yakıştırmadığını” dile getirmiştir.

Kadın bedenine ait belli imajların ve toplumsal standartların (narinlik, kaslı olmama, feminen olma gibi) verilen cevaplarda oldukça öne çıktığını görmek mümkündür.

Ş.B.: “Çok fitness yapan genellikle görüyoruz çok ağır body building tarzı yapanlar artık kadınlıktan çıkıyorlar. Kendi hormonal olarak ta kadınlıktan çıkıyorlar. Mesela futbolcular da aynı ya da güreş yapan dikkat edin yürüyüş yapıları hani hareketleri tavırları konuşma tarzları hepsi değişiyor yani branşa göre. Artık kadınlıktan değil de biraz erkeksi olmaya başlıyorlar o konuda bence yani biraz sıkıntılı.”

E.D.: “Bence de vardır. Çünkü bazı sporlar var çok ağır sporlar kadınların yapamayacakları sporlar. Ha kadın erkek eşitliği açısından bakarsak belki feministler buna karşı çıkabilirler ama bence kadınlarında gücü yetmedikleri branşları yapması, birde şöyle mesela vücut geliştirme sporu yapanları ben yakıştırmıyorum. Ha güreş yapabilirler. Taekwondo, judo tamam ama çok ağır veya değişik spor yapmalarına karşıyım ben. Yani karşıyım derken şöyle kadına yakışmayan spor yaptıkları için o yönden.”

Bir katılımcı toplumsal cinsiyet rollerini her iki cinsiyet açısından değerlendirerek, bir erkeğin de jimnastik, bale gibi alanlarda etkinlik gösterebileceğini ancak bu durumun toplum tarafından hoş karşılanmayacağını vurgulamıştır. Bu açıklamada da görülmektedir ki, cinsiyetçi yargılar daha çok toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklanmaktadır.

Cinsiyetçilik düzeyleri ve türlerini belirlemek için sorulan 6 soru, genel olarak incelendiğinde, sporcuların çoğunlukla kadınlara karşı korumacı cinsiyetçi tutumlara sahip olduğunu görmek mümkündür. Bazı sorulara verilen cevaplarda düşmanca cinsiyetçilik tutumlarının da öne çıktığını görmek mümkündür. İki cinsiyet arasındaki farkların dile getirilmesi sırasında, erkeklerin bu farklılıkları abartıp kadınları değersizleştirdiği göze çarpmaktadır. Bu iki cinsiyetçilik türünün ilişkili ve iç içe olması durumu ile örtüşmektedir.

Sporcuların, Kendi Sporcu Kimlikleri ile ilgili Algılarına Dair Atıflar

Odak grup görüşmesinin son sorusu, “Kendinizi nasıl bir sporcu olarak görüyorsunuz? (başarılı/başarısız, kurallara uyan/uymayan, adil/adil olmayan vb.)” sorusu olmuştur. Sorunun genel amacı katılımcıların bir sporcu olarak kendilerini değerlendirmelerini isteyerek sporcu kimliklerini ortaya çıkarmaktır. Sporcular kendilerini başarılı ve adil olup olmama ve kurallara uyup uymama durumları üzerinden değerlendirmişlerdir.

Futbolcular, başarı temasında “başarılı” ve “kararsız” kodlarına, Saygılı/Adil oynama temasına, kurallara uyma temasına, kurallara uymama temasına, farklı spor dalları ile de ilgilenme temalarına atıfta bulunmuşlardır. Kick boks ile uğraşan sporcular, başarı

temasında “henüz başarılıyım diyemem” ve “Kısmen başarılı” kodlarına, Saygılı/Adil oynama temasına, kurallara uyma temasına, yeterli antrenman yapıyorum temasına ve yeterli antrenman yapamıyorum temasına, atıfta bulunmuşlardır. Güreş ile uğraşan sporcular, başarı temasında “orta düzeyde”, “başarılıyım” ve “başarılı değilim” kodlarına, Saygılı/Adil oynama temasına, kurallara uyarım temasına, duruma göre kurallara uyarım temasına atıfta bulunmuşlardır.

Futbolcuların kendilerini genel olarak başarılı değerlendirdikleri ve oyun içerisinde gerekli kurallara ellerinden geldiği kadarıyla uymaya çalıştıkları görülmektedir. Üç katılımcı oyun sırasında durum ne olursa olsun, adil ve saygılı olmaktan uzaklaşmadıklarını belirtmişlerdir. İki katılımcı ise futbol dışında başka sporlarla da ilgili olduklarını eklemişlerdir.

A.T.: “Kendimi başarılı bir sporcu olarak görüyorum yaklaşık 17 yıldır futbol oynuyorum onun öncesinden artistik jimnastik de yapıyordum. Hala futbola devam ediyorum bazen sarı kart kırmızı kart gördük bunlar futbolun içinde olan şeyler ama bunların dışında rakibi incitecek kasıtlı olarak zarar verecek bir şey yapmadım hep adil olmaya çalıştım bugüne kadar da sporculuğuma dair kimseden kötü bir şey de duymadım bu şekilde.”

Oyuncuların 2’si kuralların oldukça önemli olduğunu ve adil ve saygılı oynamanın önemli olduğunu vurgularken, bir oyuncu, maç esnasında, atmosferin de etkisiyle bunlara çok dikkat edemediğini dile getirmiştir:

B.G.: “...Oyun içi futbol çok değişik bir oyundur atmosferi çok farklıdır içindeyken farklı bir insanın dışındayken farklı bir insan oluyorsun. Ben içindeyken açıkçası biraz çirkef bir futbolcuydum. Rakibi kızdırmak için küfür de ediyorduk hakemin görmediği yerde bunları yapıyorduk bunlar futbolun içinde olan şeyler kazanmak için ister istemez yapıyorsun... Farklı bir atmosfer futbol benim için başarılı olamadım ama yine de içindeyim işte.”

Katılımcılardan birisi, gerekli disiplini sağlayamadığı ve hedeflerine varamadığı için son dönemde kendini başarılı olarak görmediğini dile getirmiştir. Futbolcunun bu ifadesi, sporcu kimliklerinin alt boyutlarından sosyal kimlik boyutunun güçlü olduğuna işaret etmektedir.

Kick boks ile uğraşan sporcuların verdikleri cevaplar incelendiğinde, kendilerine “başarılı sporcu” demekte tereddüt ettikleri görülmektedir. Bunun sebebi olarak da, kendilerine koydukları hedeflere doğru ilerleseler de hala hedeflerine ulaşmış

olmamalarını göstermektedirler. Bir katılımcı da yeterli antrenman yapamıyor oluşunu sebep olarak göstermiştir:

“Kendime başarılı diyebilmek için bayağı erken ama katıldığım müsabakalarda şimdiye kadar hiç kimseye saygısız etmediğimi düşünüyorum... Yeterli çalışmadığımı düşünüyorum. Daha düzenli tertipli olabilsem daha başarılı bir sporcu olabileceğimi, düşünüyorum.”

Bu durum yine güçlü bir sporcu sosyal kimliğine işaret etmektedir.

H.K.K.: “... Başarılı buluyor muyum kendimi yapılacak daha çok şey var profesyonel olmak ülkemi daha çok alanda temsil etmek iyi yerlere gelebilmek bayrağımızı her yerde dalgalandırabilmek için elimden gelen mücadeleyi veriyorum.”

K.D.: “Başarı kişiden kişiye de değişiyor birazda başarı kişinin kendini en son görmek istediği yerdir bana göre şuan orada değil ama inşallah bir gün oraya geleceğim ama genel olarak dışardan bakıldığında da başarılı bir sporcu olduğu söyleniyor öyle de olduğunu düşünüyorum sonuçta milli takıma girmiş sporcularız...”

Kick boks ile uğraşan katılımcılardan bir tanesi:

“Antrenmanlarda yeterli çalıştığımı düşünüyorum müsabakalarda alamadığım maçlardan sonra motivasyonumun çok düştüğünü görüyorum.”

diyerek, sporcu kimliklerinin alt boyutlarından olumsuz duyusallık noktasına vurgu yapmıştır. Katılımcıların çoğu, maç esnasında ne olursa olsun, kurallara uymaya, adil ve saygılı olmaya çok dikkat ettiklerini önemle belirtmişlerdir.

Güreşçilerin de kick boksçulara benzer bir şekilde, kendilerine başarılı demekte tereddüt ettikleri görülmektedir. Üç kişi kendilerini, “kısmen-orta düzeyli” başarılı olarak tanımlamıştır. Katılımcılardan biri, kendisine orta düzeyde başarılı görmesini “henüz, Dünya ya da Avrupa dereceleri yapmaması” ile açıklamıştır. Bir diğer sporcu ise “önceleri başarılı iken üniversiteye başladıktan sonra başarısının düştüğünü” dile getirmiştir. Kendisini başarılı olarak değerlendirmeyen tek sporcu ise “mücadele ruhu olmamasını” sebep olarak göstermiştir.

Katılımcılar ellerinden geldiği sürece kurallara uymaya çalıştıklarını dile getirmişlerdir. Katılımcılardan birisi, başkasının canını yakma konusunda oldukça hassas olduğunu, karşısındakinin canı yandığında neredeyse kendisinin de canının yandığını, bu yüzden de elinden geldiği kadar adil olmaya çalıştığını dile getirmiştir. Ş.B. adlı katılımcı ise bu

duruma, karşı tarafın tavırlarına bağlı olarak kişinin bazen sert tavırlar sergileyebileceğini dile getirerek karşı çıkmıştır:

“Arkadaşım doğru diyorsun güzel diyorsun da. Bir sene antrenman yapıyorsun, hazırlanıyorsun bir güreş için bir sene çalışıyorsun en kötü. O yapıyorsa uyarırsın baktın çok aşırı geliyor sen de yaparsın yapacak bir şey yok. O an yenmek hırsın var o kadar emek var orda. Senden beklentisi olanlar var daha doğrusu kendi beklentin var artı senden beklentisi olanlar da var.”

Adil ve saygılı olmanın, duruma göre değişebileceğini savunmuştur. H.K isimli katılımcı, bu görüşe katılmıştır.

Sporcuların, genel olarak bütün sorulara verdikleri yanıtlar incelendiğinde güçlü düzeyde bir sporcu kimliğine sahip oldukları söylenebilir. Sporun hayatlarının merkezinde olduğunu ve aktif olarak sporla meşgul olduklarını görmek mümkündür. Ellerinden geldiği kadarıyla, kurallara uymaya çalıştıkları, adil ve saygılı bir rekabeti sürdürmeye çalıştıkları görülmektedir. Kendilerini başarılı olarak değerlendirme konusunda futbolcular daha emin bir tavır içindeyken, kick boks ve güreşçilerin tereddüt etmeleri dikkat çekicidir.

5. TARTIŞMA

Erkeklik ile ilgili çalışmaların tarihi çok eskiye dayanıp özellikle sosyal bilimler alanında toplumsal cinsiyet tartışmaları ve çalışmaları hızla ilerlemektedir. Çalışmalar farklı disiplinler tarafından da dikkat çekmektedir. Spor bilimleri açısından da özellikle son 20 yıllık sürede toplumsal cinsiyet altında erkeklik çalışmaları da devam etmektedir.

Spor, toplumda beklenen etkisinin aslında toplumsal alan içerisinde tarafsız olarak ele alınmalı ideolojiden, siyasetten, cinsiyetten uzak bir şekilde konumlandırılmalıdır. Spor, toplum yapısının şekillenmesinde, korunmasında ve eşitsizliklerin bireylere benimsetilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Toplumsal cinsiyet bağlamında spor da kadın ve erkek biyolojik farklılıklara sahiptir ve bu farklılık erkek üstünlüğü düşüncesini tetikler ve bu doğrultuda da kadının spor da ikincil konuma sokmaktadır (Kuruoğlu, 2016).

Bu araştırma, öncelikli olarak, erkeksi branşlar olarak geçen futbol, güreş ve kick boks branşlarında aktif spor hayatlarına devam eden sporcuların sporcu kimlikleri ile çelişik duygulu cinsiyetçilik kuramlarının ilişkisinin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Erkek sporcuların sporcu kimlikleri bağlamında branşlarındaki kadın sporculara karşı olan çelişik duygulu cinsiyetçilik tutumlarının nicel ve nitel kapsamındaki derinlemesine bir incelemeye sporcular tabi tutulmuşlardır.

Kadınlar spor hayatının içerisinde var olmalarına rağmen erkeklerle aynı şartlara sahip değildirler. Toplumsal algıların neticesi olarak, biyolojik etkenler temel alınarak, erkeklerin futbol, boks ve güreş; kadınların ise dans, jimnastik gibi branşlara yönelmesinin uygun olduğu düşüncesi yaygındır (Appleby ve Foster, 2013).

Çoğunluklu olarak erkek sporu olarak ya da erkeğe has sporlar olarak geçen ve bu şekilde kabul görülmesi sağlanan branşlar vardır. Metheny (1965), sporda toplumsal cinsiyet bağlamından kadın ve erkek için kabul gören branşları sınıflandırmış ve bu noktada kadına, kadın bedeninin estetik yapısının bozulmadığı, rekabetin ve sertliğin olmadığı branşları sınıflandırırken erkek sporcuların için tam tersi sert, mücadele içeren branşlar ve erkeğin fiziksel gücünü ortaya koyabileceği branşları belirtmiştir. Boks,

futbol, güreş gibi branşlar erkeklere, aerobik, dans gibi branşlarda kadınlara yakışır görülmektedir (Reimer ve Visio, 2003; Chalabaev ve ark., 2013; Kavasaoğlu ve Yaşar, 2016).

Sporcuların, sporcu kimliklerinin çelişik duygulu cinsiyetçilik ile olan ilişki kapsamında, katılımcıların sporcu kimlikleri puanları yüksektir ki burada sporcuların hepsinin elit düzeyde sporcu olarak ikisi arasındaki paralellik ortaya çıkmaktadır. Araştırma kapsamında erkeksi olarak geçen futbol, kick boks ve güreş branşları seçilmiştir. Her bir branş arasındaki sporcu kimliği ortalamalarına bakıldığında en yüksek olan ortalamanın güreş branşında daha sonra futbol ve kick boks olarak görülmektedir.

Eğitimle birçok olumsuzluğun üstesinden gelinmek beklenen bir algı ve durumdur fakat çalışma kapsamının da katılımcıların sporcu kimlikleri ve çelişik duygulu cinsiyetçilik tutumları arasında herhangi bir ilişki saptanmamıştır. Var olan cinsiyetçilik algısının eğitimle ya da eğitimsizlikle oluştuğunu söylemek çok doğru olmamaktadır. Toplumsal öğretiler, ülkemiz gibi gelişmekte olan toplumlarda daha baskın olmaktadır. Çizilen ya da olmasına alışkın olunan sistemden, toplumsal normlarla yönlendirilen toplumlarda eğitimin cinsiyetçilik üzerinde bir katkısının olmadığı yapılan çalışma için söylenebilir. Pearson (2009), yaptığı çalışmada bizim çalışmamızla paralel olarak çelişik duygulu cinsiyetçilik tutumu ve eğitim durumları arasında anlamlı fark olmadığını ortaya koymuştur.

“Anne, bireyi yetiştirir ve ilk eğitimini verir.” bu mottodan yola çıkarak bir kadının yetiştirdiği çocuğu toplumsal rollere yönlendirmeden, yetiştirmesi beklenir kadının aldığı eğitim bu süreci destekleyen ve pekiştiren bir etken olmalıdır fakat yapılan çalışmada katılımcıların anne eğitimi açısından bakıldığında lise mezunu olan annelerin ilkokul ve ortaokul mezunu olan annelerden daha cinsiyetçi bir tutum içerisinde olduğu görülmektedir. Katılımcıların eğitim düzeylerine bakıldığında da cinsiyetçilik üzerine bir etken olmadığı görülmüşken aynı durum anne eğitim durumu içinde geçerlidir. Dikkat çeken bir başka nokta da baba eğitim durumlarına bakıldığında baba eğitimi lise mezunu olan bireylerin aynı şekilde ilkokul ve ortaokul mezunu bireylere göre daha cinsiyetçi bir tutum içerisinde olduğu görülmektedir. Spencer (2006), yaptığı

çalışmasında anne ve baba eğitim durumları arasında çelişik duygulu cinsiyetçilik bağlamında anlamlı bir fark bulamamışlardır.

Sporcuların branş bazında cinsiyetçilik tutumlarına bakıldığında sporcu kimliği puanı en yüksek olan güreş branşının çelişik duygulu cinsiyetçilik tutumlarında en az cinsiyetçilik yapan branş olarak karşımıza çıkmaktadır. Güreş, Türk kültürü de çok eski zamanlara dayanan, günümüzde de hala devam eden ve peygamber ocağı şeklinde tanımlanan bir branştır. Yapılan çalışma sonucunda güreş, futbol ve kick boksa göre daha az cinsiyetçilik puanına sahiptirler. Güreş ile ilgilenen kadınlara yönelik önceleri ciddi bir ön yargı varken görüşmeler sonucunda da güreş branşındaki sporcuların çoğunun cinsiyetçi tutumları kadının spordaki yeri açısından olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Karahüseyinoğlu ve Gündoğdu (2008), yaptığı bir çalışmada geleneksel spora yönlendirme de kız çocuklarının aileleri tarafından gönderilmeme nedenlerini güreş branşı içindeki cinsiyetçi tutumun olduğunu çünkü erkek çoğunluğunun yapısından kaynaklandığı fakat kız çocuklarına yönelik sportif, uluslararası faaliyetlerle bu yapının kırılabileceğinden bahsetmiştir.

Futbol branşındaki katılımcıların cinsiyetçilik ve cinsiyetçilik alt faktörlerinde bakıldığında en yüksek puana sahip oldukları görülmektedir. Bunların nedenleri arasında dünya genelinde en yaygın ve popüler olan erkeksi branşların başında futbol gelmektedir. Yapılan birçok araştırma gösteriyor ki futbol oynamada, taraftar gruplarında veya maç izlemek için toplanılan yerlerde erkekler kendilerine kendi kontrollerini sağlayacakları ve kendi erkek kurallarını koydukları bir alan oluşturuyorlar bunların sahaya yansması da futbolcular üzerindeki etkileri olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan çalışmadaki cinsiyetçi tutumların özellikle heteroseksüel yakınlık alt boyutu puanlarının yüksek oranda olması bunlara örnek gösterilebilir. Futbol içerisinde Türkiye de erkek kimliğinin yansması olarak, erkek egemen dilin uzantıları erkeklerin kendilerine ait bir dünya olarak gördükleri futbol içerisinde kadının yer alması çok da istenilen düzeyde bir durum olmadığı olarak karşımıza çıkmaktadır (Gökalp, 2005; Kuruoğlu, 2016). İletişimde en önemli unsur olan dilin futbol da kullanım biçimi cinsiyetçi ve homofobik (Akın, 2004) şekilde karşımıza çıkıyor ki bu da heteroseksüellik boyutunu açıklar niteliktedir.

Kick boks günümüzde çok popüler olan ve son zamanlarda özellikle kadınlar tarafından tercih edilen bir branş olmasına rağmen yapılan araştırma sonucunda erkek sporculardaki çelişik duygulu cinsiyetçilik tutumlarına bakıldığında kick boksçuların ikinci sırada yer aldığı görülmektedir. Erkek kick boksçular da cinsiyetçi tutuma yönelik literatür de bir çalışmaya rastlanılmazken Emir ve ark., (2015), erkek boksörler üzerinde yaptıkları kadın boksörlerin boks branşında yer almaları konusunda kadınların ötekileştirildiği ve baskın bir biçimde toplumsal cinsiyetlendirilmiş ve erkek egemenliğinin hakim olduğu bir alan olduğu görülmüştür. Literatür tarandığında sportif branşlara yönelik çelişik duygulu cinsiyetçilik açısından araştırmayı destekleyecek kaynak bulunmazken cinsiyet açısından değerlendirilen Erkurt (2015), yapılan çalışmada erkekler üzerinde, çelişik duygulu cinsiyetçiliğin korumacı ve düşmanca cinsiyetçilik bileşenleri arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişki bulmuştur.

Erkek sporcuların sporcu kimlikleri ve çelişik duygulu cinsiyetçilik tutumlarına genel olarak bakıldığında, sporcuların sporculuk puanlarının yüksek ve hipotezde yer alan erkeksi branş olarak geçen kick boks, futbol ve güreş in kendi branşlarındaki kadın sporculara karşı cinsiyetçi bir tutum içerisinde oldukları söylenebilmektedir.

Araştırmanın nitel tartışma kısmı aslında çalışmanın planlanan yapısını destekler niteliktedir. Çalışmanın, problem cümlelerinden bir tanesi nicel sonuçlarla nitel sonuçların paralellik göstermesi üzerinedir. Bu noktadan bakıldığında nicel bulgular sonucunda karşımıza çıkan cinsiyetçi tutum nitel bulgular sonucunda da nedenleriyle birlikte karşımıza çıkmaktadır. Branşlar açısından değerlendirildiğinde seçilen erkeksi branşların yine nicel bulgularla paralellik gösterdiği saptanmıştır.

Branşlar içerisinde kadın sporcunun olmasından dolayı karşılaşılan olaylar açısından değerlendirildiğinde ki bu kısımda da amaçlanan erkek sporcuların çelişik duygulu cinsiyetçilik kuramının düşmanca cinsiyetçilik boyutu ele almaktır. Futbol branşındaki erkek sporcuların ilk başlangıç zamanlarında kadının yer alması garip karşılaşılan bir durum olarak görülürken daha sonraki süreçlerde daha kabul edilebilir olduğu dile getirilmiştir. Fakat bunun bir tamamen kabul edilmiş olmadığı mülakatta verilen cevaplarda da görülmektedir. Örneğin, bir erkek sporcu korumacı ve düşmanca cinsiyetten farklı olarak kadını futbolun içerisinde görmesinin çok alışılan bir şey olduğunu belirtirken

kadından “Erkek Fatma” olarak bahsetmesi aslında içerisinde örtük cinsiyetçi bir tutuma işaret etmektedir. Feminist kadın sporcuların nasıl olduklarına dair futbolculara sorulduğunda çok tutucu bir tavır takındıklarını, yüksek egolu oldukları gibi söylemler içermektedir. Burada görülen nokta aslında feminist kelimesinin tam olarak anlamının bilinmediği ve yanlış olarak bilindiğidir. Uzun yıllardan beri bilinen dünyada ve ülkemizde birçok platformda temsil edilen, üzerine akademik olarak da çok fazla çalışmalar yapılan, feminizm tanımının bilinmemesi dikkat çekilmesi gereken bir başka konu olarak değerlendirilir. Koca ve Demirhan (2005), kız çocuklarının baskın cinsiyet rollerinin olduğu spor branşlarında yer almaları, kız çocuklarının cinsiyetine uygun görülen branşlarla uğraşmayıp, futbol veya basketbol gibi branşlara katılmayı tercih ettiklerinde “Erkek Fatma” olarak anılmaları ve normal olarak kabul edilmedikleri görülür.

Kick boks ile uğraşan erkek sporcuların futbol ile uğraşan erkek sporculara kıyasla daha az cinsiyetçi tutuma sahip oldukları görülmektedir. Katılımcıların dile getirdikleri rahatsızlık duydukları durumlar, kadınlarla aynı esnada antrenman yapıyor olmak ya da aynı esnada maça çıkıyor olmak, kadın sporcuların antrenmanlar sırasında tayt, şort vb. kıyafetler giyiyor olmaları durumlarını rahatsız edici olarak değerlendirmişlerdir. Bu bağlamda ele alındığında kick boksçuların futbolculara kıyasla daha az cinsiyetçi tutum sergilemeleri durumu hafifleten bir unsur olarak değerlendirilmemelidir. Yüksel (2014), dinin erkeğe ve kadına kıyafet noktasında sınırlar çizdiği ve bu durumun spora katılmada engel olduğu bilinmektedir. Bireyler aynı derecede dini hassasiyete sahip olmayabilirler bu sebeple spora ve spor olgusuna karşı farklı bakış açılarının ve tutumların ortaya çıkması olağandır.

Erkek güreşçilerin kadın sporculara değin düşüncelerinde cinsiyetçi bir tutum olmasına karşın kadın sporcuların uluslararası platformlarda başarılar elde etmelerini iyi bir gelişme olarak değerlendirmektedirler. Güreşçilerin düşmanca cinsiyetçi tutumlarının futbolcuların düşmanca cinsiyetçilik tutumlarına oranla daha düşük olduğu görülmektedir. Bu noktada, toplum tarafından daha erkeksi özellikler atfedilen kick boks ve güreş gibi sporla uğraşan profesyonel erkek sporcuların daha az cinsiyetçi tutum göstermeleri dikkat çeken bir bulgudur. Kick boks ve güreş spor dallarındaki erkek

sporcuların kadının spordaki yeri konusundaki değişen bakış açısının nedenleri arasında kadınların son zamanlarda mücadele sporlarına yönelmeleri gösterilir.

Erkek sporcuların ifadelerinden yola çıkarak kadının erkeksi branşlarda yer almalarının çok kabul edilebilir bir durum olmadığı görülmektedir. Kandiyoti (1995), Türk kültürü içerisindeki cinsiyet rollerini açıkça tanımlamış ve burada da erkeklerin üstün olarak görüldüğünü ifade etmiştir. Erkek sporcuların söylemlerine bakıldığında antrenman esnasında ya da maçlarda kadınların nasıl giyinmesi gerektiği konusunda bile erkeğin karışabilmesinin gayet normal olduğunu ve var oldukları bir ortamda kuralları belirlemede otorite olduklarını görülebilmektedir. Kuruoğlu (2016), ataerkil söylemlerin, meşrulaştırıldığını ve kadının spor içerisinde bulunduğu yer ve statü, erkeğin gölgesinde ve gerisinde yer alacak bir şekilde konumlandırıldığından bahsetmektedir. Bunun da sporun doğal olarak erkeksi bir alan olduğundan kaynaklandığını söylemektedir.

Eğitim ile kadına bakış açısı arasındaki ilişki ile ilgili görüşlerinin sorulmasında, erkek sporcuların bu konu ile ilgili sahip oldukları görüşlerin nicel ve nitel analiz sonucunda aynı olmadığı görülmektedir.

Futbolcuların, kick boksçuların ve güreşçilerin, eğitim ve kadına bakış açısı arasındaki incelendiğinde, üç odak grup görüşmesinde de sporcuların tamamı eğitim ve kadına bakış açısı arasında ilişki olduğunu belirtmişlerdir.

Profesyonel erkek futbolcular, genel olarak geçmiş ile günümüzü karşılaştırmış ve eğitimin yaygınlaşması ile birlikte kadına bakış açısının olumlu yönde geliştiğini söylemişlerdir. Büyük kent-kırsal kesim karşılaştırması yaparak, eğitim düzeyine bağlı olarak kırsal kesimde hala bu değişimin oldukça yavaş olduğunu vurgulamışlardır. Yani eğitimi sadece bağımsız bir değişken olarak değil, aracı değişken olarak da belirtmişlerdir. Güreş ile uğraşan profesyonel sporculardan biri eğitim durumunun artık eskisi gibi kadın eğitiminin geri planda kalmadığını eğitimin içerisinde yer aldığını ve bunun olumlu bir gelişme gösterdiği belirtilmiştir. Kick boks ile uğraşan sporculardan biri ise kent ve kırsal kesim ayrımını kadının kıyafet olarak köy de ve kentte giydiği şeylerin aynı tepkiyle karşılanmayacağını kentte olan kadının daha rahat olabileceği ve bunun da kentteki eğitim seviyesinin gelişmişliğe olan olumlu etkisinden kaynaklandığını

belirtilmiştir. Ayrıca bireyin almış olduğu eğitimin kadına olan bakış açısını olumlu veya olumsuz yönde etkilediği belirtilmiştir. Eğitimin kadına bakış açısını değiştirebilir bir etken olarak görülürken aile ve sosyal çevrenin etkisinden yaşanan toplumun etkisi ve kişilik etkisinin de ciddi bir değişken olduğu görülmektedir. Üç farklı grubun bu soruya verdiği yanıtlar incelendiğinde, bu konuyla ilgili görüşlerin, spor dallarına göre farklılaşmadığı gözlenmiştir. Hem futbol, hem kick boks hem de güreş ile uğraşan erkek sporcular, farklı faktörler devreye girse de eğitimin artması ile birlikte kadına bakış açısının da olumlu yönde olacağını belirtmişlerdir. Glick ve ark., (2000), geleneksel yönü baskın olan ülkelerde çelişik duygulu cinsiyetçiliğin düşmanca cinsiyetçilik boyutunu daha güçlü olduklarını söylemektedirler. Turgut (2007), erkek ve kadınlar arasındaki çelişik duygulu cinsiyetçilik tutumlarına baktığında erkeklerin tutumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Sporcuların topluluk, grup ya da takımda kadınların olmasının olumlu ve olumsuz yanları ile ilgili görüşleri ile erkek sporcuların eğer varsa sahip oldukları düşmanca cinsiyetçi tutumları ortaya çıkarma amacıyla sorulmuştur. Sporcuların bu soruya yanıt verirken çoğunlukla düşmanca cinsiyetçi ifadeler kullandıkları ancak bununla birlikte korumacı cinsiyetçi tutumlara sahip oldukları görülmüştür. Erkek sporcuların, kadına dair stereotipi ve kalıp yargılara sıklıkla başvurdukları görülmektedir. Sporcuların, topluluk, grup ya da takımlarında kadınların olmasına dair düşüncelerinin uğraştıkları spor dalına göre değiştiğini gözlemlemek mümkündür. Erkek futbolcular kadının bir ortamda bulunmasını iyi yönünü şu şekilde dile getirmektedir, ‘kadınların olduğu ortamda, erkeklerin hareketlerini dizginlemesi gerektiği’ düşüncesi, kadınların ‘erkeklerden daha yüksek ahlaki duyarlılığa sahip olması’, ‘erkeklerden daha saf olması’ gibi cinsiyetçi değerlendirmelere dayanmaktadır. Bunun yanı sıra kadının düzenleyici, toparlayıcı etkisi olduğunu ve ortamı disipline ettiğinden bahsedilmiştir. Görülen o ki kadının olduğu ortamda beklenen algı yüklenen toplumsal rollerin devamı olarak görülmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde, futbol ile uğraşan profesyonel erkek sporcuların, davranışlarını düzenlemelerine sebep oldukları için kadınların varlığını olumlu değerlendirdikleri görülmektedir. Kadınların takımlarında olmasının en olumsuz tarafını ise fiziksel performans düşüklüğüne sebep olmalarınıdır.

Kick boksçuların topluluk, grup ya da takımlarında kadınların olmasının olumlu ve olumsuz taraflarına ilişkin düşünceleri toplumda sıklıkla kullanılan “kadınlar birbirini çekemez”, “kadınlar dedikodu yaparlar”, “kadınlar mutlaka sorun çıkarır” gibi kalıp yargılarını diğer odak grup görüşmelerine oranla daha sıklıkla dile getirdiği görülmektedir. Bunlar düşmanca değerlendirilebilecek, cinsiyetçi kalıp yargılardır. Takım içerisinde oluşabilecek duygusal birliktelikleri, kadınlarla aynı takım ya da grup içerisinde olmanın olumsuz yanlarından biri olarak değerlendirdiği görülmektedir. Genellikle kadınların varlığının olumsuz taraflarına değinmişlerdir. Yine, kadınların varlığının, erkeklerin davranışlarını düzenlemeye itmesini genellikle olumlu değerlendirdikleri görülmektedir. Kadınların gerek sosyal destek sağlaması, gerek detaylara dikkat etmesi gerek de daha disiplinli bir duruş sergileyerek takımdaki diğer oyunculara örnek olması olumlu özellikler olarak değerlendirilmiştir. Futbolcular tarafından olumlu değerlendirilen “kısıtlanma ve davranışı düzenleme” durumu, güreşçiler tarafından oldukça olumsuz bir şekilde değerlendirilmektedir. Katılımcılardan çoğu kadının varlığından dolayı olumlu yön gösterememişlerdir. Erkek sporcuların, kadınların varlığı yüzünden davranışlarını değiştirme zorunluluğu hissetmeleri daha önce de belirtildiği gibi, korumacı cinsiyetçilik tutumuna örnek olarak gösterilebilmektedir. Katılımcılardan bir tanesi, müsabakalarda kadınlarla erkeklerin aynı anda güreşmesinin doğru olmadığını, seyircinin kadınları “art niyetle” izlediklerini dile getirmiştir. Bu ifade, düşmanca cinsiyetçilik tutumuna örnek olarak gösterilebilir. Branşlar arası benzer ifadeler sonucunda kadınların takımlarda bulunmalarını düzenleyici, disiplin sağlayıcı, küfür etmelerini engelleyici şekilde tıpkı anne, abla veya kız kardeş şeklindeki toplumsal roller çerçevesinde değinmişlerdir. Bu bağlamda da toplumsal cinsiyet rolleri teorisi, cinsiyetlere karşı olan davranışlarımızın doğuştan gelmediği ve sosyal hayatla birlikte çıktığını söylemektedir (Dökmen, 2004).

Erkek sporcuların, kadınları günlük yaşamda korunması gereken bir varlık olup olmaması ile ilgili görüşleri, profesyonel erkek sporcuların sahip oldukları korumacı cinsiyetçilik tutumlarının netlik kazanması açısından değerlendirilen bölümdür. Futbolcular, kick boksçular ve güreşçiler çoğunlukla kadınları günlük yaşamda korunması gereken bir varlık olarak görmektedirler. Özellikle çelişik duygulu cinsiyetçilik tutumunun en yüksek olduğu futbol branşındaki erkek katılımcıların hepsi

kadınların korunması gerektiği anlayışı üzerinde fikir birliğindedirler. Kadının yaradılışı gereği zayıf olması ve yaşanan ortamın güvensizliğinden dolayı olarak sebep belirtmişlerdir.

Kick boks ile uğraşan erkek sporcuların kadınlara karşı korumacı tutumlarında futbolcular gibi fikir birliği görülmemiştir. Güreşçilerin, kadınların günlük hayatta korunması gereken varlıklar olup olmadıklarına dair görüşlerinde kesin cevaplar vermekten kaçındıklarını ve bunlara sebep olarak kadını artık kendini koruyabildiklerini fakat taciz, istismar gibi durumlarda kadının korunması gerektiği vurgulanmıştır. Her üç spor dalı ile uğraşan sporcular, büyük oranda kadınların günlük hayatta korunması gerektiğini çünkü Türkiye’de günlük hayatın kadınlar için güvenli olmadığını, kadınların da fiziksel olarak erkeklerden güçsüz olduğunu söylemişlerdir. “Sahip çıkma” kavramı Korumacı cinsiyetçi ifadeler öne çıksa da düşmanca cinsiyetçi kavramların da görülmesi, bu iki cinsiyetçi tutumun aslında oldukça ilişkili olduğunu bir kez daha göstermektedir.

Kadının korunması gerektiği düşüncesi toplumumuzda kabul görmüş ve çoğunluk tarafından savunulan bir düşünce şeklidir. Birçok ülkede kadının sosyal hayatta, iş hayatında, spor hayatında yaşadığı olumsuzluklar (ör. gece yolda tek başına otobüs beklerken tacize uğraması) olmaktadır. Bu tarz üzücü olayların yaşanmaması, kadının rahat bir şekilde hayatını idame ettirebilmesi için her bireyin bireysel haklarına ve alanların saygılı olması beklenen ideal davranış örneğidir.

Sporcuların, erkek ve kadınların birbirlerine ihtiyaç duydukları konuların neler olduğu ile ilgili görüşleri, erkek sporcuların, kadınların erkeklere duydukları ihtiyaç konusunda daha az fikir sahibi olduklarının görülmesi beklenen bir durum değildir. Karşılıklı ihtiyaç konusunda erkeklerin kadınlara ihtiyaç duyduğu konuların daha yüksek olduğu görülmüştür. Futbolcuların, genel olarak kadın ve erkeğin sağlıklı ve olumlu bir hayat sürebilmesi için birbirine karşılıklı olarak ihtiyaç duyduğu vurgulansa da ayrıntılı bir şekilde açıkladıklarında, özellikle erkeğin kadına ihtiyaç duyduğu konular hakkında daha fazla bilgi verdikleri görülmektedir. “İhtiyaç konuları” incelendiğinde, geleneksel anlayışın, sporcuların cevaplarında da yer aldığını görmek mümkündür. Erkeklerin ihtiyaç duyduğu en önemli konu ev işleri, kadınların arkadaş ve dost, özellikle ince

düşünce, sıcaklık, iyi dinleyiciler gibi özellikler atfedilmiş ve erkeklerin kadınlara bu konuda ihtiyaç duyduğu belirtilmiştir. Genel olarak ihtiyaç duyulan noktada kadının anne rolünün yansımaları olduğu görülmektedir. Kick boksçuların ve futbolcuların oldukça benzer düşünceler içinde yer almakla birlikte erkeğin soyunun devamı için kadına ihtiyaç duyduklarını dile getirmişlerdir. Bunun yanı sıra kadınların da erkeklerin fiziksel güçlerine ihtiyaç duyduklarını dile getirmişlerdir. Burada cinsiyetçilik tutumunun en sık dile getirilen fiziksel güce atıf yapılması erkeklerin kadına karşı fiziksel gücün ihtiyaç doğrultusunda düşünülmesi oldukça dillendirilen fakat garip olan bir tutumdur. Güreş ile uğraşan erkek sporcular, bireylerin karşılıklı ihtiyacından ve kadının ev işleri noktasındaki ihtiyacından söz edilmesi tekrar anne rolüne göndermek yapmaktadır. Ataerkil toplumlarda anneden beklenen yapması gereken ev işlerinin devamı, temizliği, yemek yapmak gibi işlerdir ve bu yansıma üç branştaki erkek sporcularda da görülmektedir. Diğer bir dikkat çeken konu ise kadının, erkeğe akıl bakımından ihtiyacı olduğunu dile getirmeleri farklılığın algılanması, abartılması ve farklılık sunulurken kadının değersizleştirilmesi toplumda çok sıkça karşılaşılan bir görüş olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, kadının akli ermez, saçlı uzun akli kısa (TDK, 2018) şeklindeki atasözleri de toplumun kadına yönelik tutumunun yansımasıdır. Bunlarda sporculardaki düşmanca cinsiyetçilik tutumlarının var olduğunu göstermektedir. Erkek sporcuların kadınlara karşı bakış açılarında anne olgusu uzantısı şeklinde görülmekte ve annenin şefkati ve kadının sevgisi yüceltilmekte, koruyucu ataerkil bir yaklaşım sergilenmektedir. Anneler sınıfsal olarak işçi sınıfındadırlar. Kendilerinden talep edilen gerçekleştirilmesi istenen ev işleri burada evin özel alanın içinde baskıcı özelliklerin devamı gösterir (Hargreaves, 1994). Annenin çok kutsal olduğu su götürmez bir gerçekken ataerkillik toplumlarda ikincil durumda olmaları, erkeğin arka planın da olmaları sporcuların yorumlarıyla paralellik göstermektedir.

Çalışmanın temel problemlerinden spor branşlarının cinsiyetinin olup olmadığı ile ilgili görüşlere bakıldığında üç branştaki erkek sporcuların çoğunluğunun branşların cinsiyeti olduğu konusunda ortak yargı söz konusudur. Genel olarak, sporun cinsiyetinin olup olmadığını, toplumsal cinsiyet rolleri üzerinden değerlendirilmiştir. Bu noktada, toplumdaki geleneksel cinsiyetçi yargılara katılma durumu söz konusudur. Koca ve Bulgu (2005), toplumsal cinsiyet yargılarının cinsiyetçi tutumlarını çoğunluğu kadın

bedeni üzerinden verilmektedir ki bunlar kadın yapısının fiziksel zayıflığı, beden görünümü olarak geçmektedir. Kadın bedeni üzerindeki bu algının değiştirilmesinin kadın üzerinde de olumlu bir etkisi olacağından söz edilmektedir. Güç ve kuvvete dayanan, mücadelenin yoğun olduğu sporların erkeklere, esneklik, estetik, narin ve konsantrasyon gerektiren sporların ise kadınlara daha uygun olduğu, cinsiyetler arası yarışmacı farklılıkların öne çıktığı erkek ve kadının yapabileceği branşlar olarak ayrı ayrı değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Güreş branşındaki erkek sporcular da futbol ve kick boksçular gibi spor branşlarının cinsiyetinin olduğu ve kadınların bu tarz branşlarda zorlandığını ortaya konuşmuştur. Bunlar doğrultusunda ve literatürdeki birçok çalışmada da benzer sonuçlar görülmektedir. Karahüseyinoğlu (2008), yaptığı çalışmada geleneksel sporların devam ettirilebilmesi için gelecek erkeklere uygun bir süreç olarak görürken kadınlara ise pasif katılım görevi verilmektedir. Bu durumda spordaki cinsiyetçi tutumun branş bazında devam edeceğini dile getirmektedir. Kvasoğlu ve Yaşar (2015), çalışmalarında ise benzer olarak, kadın ve erkek sporcular açısından sporcuların normları dışındaki spor branşlarında olmalarından sebep baskı, engelleme ve cinsiyet ayrımcılıkları yaşadıklarını belirtmişlerdir. Tännsjö (2002), kadın sporcuların karşılaştıkları engellerden bir tanesinin de vücut yapısından kaynaklandığını belirtmektedir. Antik çağlardan beri süre gelen modern olimpiyatlarda dâhil sadece erkek sporcular üzerinden bir başarı beklemek kadını ikincil görmek istenilmeyen bir davranıştır. Spor müsabakalarında beklenen durumunun ırklar, politik inançlar, cinsel yönelimler ve cinsiyet ayrımcılığı üzerinden gidilmemesi ve bunların düzenlenmesi ve düzeltilmesi gerektiğinden bahsedilmiştir.

Cinsiyetçilik düzeyleri ve türlerini belirlemek için sorulan altı soru, genel olarak tartışıldığında, sporcuların çoğunlukla kadınlara karşı korumacı cinsiyetçi tutumlara sahip olduğunu görmek mümkündür. Bazı sorulara verilen cevaplarda düşmanca cinsiyetçilik tutumlarının da öne çıktığını görmek mümkündür. Kadın ve erkek arasındaki farkların dile getirilmesi sırasında, erkeklerin bu farklılıkları abartıp kadınları değersizleştirdiği göze çarpmaktadır. Bu iki cinsiyetçilik türünün ilişkili ve iç içe olması durumu ile örtüşmektedir.

Sporcuların, kendi sporcu kimlikleri ile ilgili algılarına dair görüşleri, erkek sporcuların yapmış oldukları branşlardaki bireysel başarılarına bakıldığında her birinin sportif anlamda sporcu kimlik puanlarının yüksek olduğu görülmektedir. Çalışma kapsamında sporcu kimliğine bakılma nedeni olarak kimlik oluşumunda çevresel faktörlerin çok fazla etkin olduğu bilinmektedir. Bununla beraber seçilen spor dallarındaki sporcuların her birinin çocukluk yaşlarından itibaren erkeksi olarak belirtilen spor branşının içerisinde olması cinsiyetçi tutum bazında çevresel faktörün etkisinin ne derece yoğun olduğunu ortaya koymaktır. Erkek sporcularla yapılan derinlemesine görüşme sırasında her bir branş içerisinde bir hiyerarşinin olduğu ve saygının olmazsa olmaz olarak görüldüğü gerçeği varken cinsiyetçi bir tutum içerisinde olmaları paternalist bir toplumda yaşamanın ve bahsedilen çevresel faktörlerin etkisini ortaya koymaktadır.

Sporcuların, genel olarak bütün sorulara verdikleri yanıtlar neticesinde güçlü düzeyde bir sporcu kimliğine sahip olduklarını söylemek doğrudur. Bu noktadaki başarı düzeyleri oynadıkları takımlar ve millilik derecelerine bakıldığında ciddi başarının olduğu ortaya koyulmaktadır. Sporun hayatlarının merkezinde olduğunu ve aktif olarak sporla meşgul olduklarını görmek mümkündür. Ellerinden geldiği kadarıyla, kurallara uymaya çalıştıkları, adil ve saygılı bir rekabeti sürdürmeye çalıştıkları görülmektedir. Kendilerini başarılı olarak değerlendirme konusunda futbolcular daha emin bir tavır içindeyken, kick boks ve güreşçilerin tereddüt etmeleri dikkat çekicidir. Futbol branşıyla uğraşanların daha popüler bir branş olmasından ve daha fazla izlenme oranının olduğundan kendilerini göstermek için daha fazla hırsıyla oynadıkları ve bu durum nedeniyle sporcu kimlik puanlarının yüksek çıktığı düşünülmektedir.

Literatür incelemeleri sonucunda sporcu kimliği ile çelişik duygulu cinsiyetçilik ilişkisinin incelendiğine dair çalışmaya rastlanılmamıştır. Bunun yanı sıra birçok değişken ile çelişik duygulu cinsiyetçilik tutumları incelenmiştir;

Erkurt (2015), yaptığı çalışmada erkeklerin sosyal baskınlık yöneliminin puanlarıyla çelişik duygulu cinsiyetçilik düzeyleri (korumacı ve düşmanca cinsiyetçilik) de kadınlardan daha yüksek bulunmuştur. Özdemir (2013), Türk kimliğiyle birlikte duygusal ve bilişsel bağın artması, düşmanca ve korumacı cinsiyetçi tutumlarını arttırdığını ortaya koymuştur.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

Seçilen erkeksi branşlardaki elit düzeydeki sporcuların sporcu kimlikleri ile çelişik duygulu cinsiyetçilik tutumları arasındaki ilişkiye ilgili ölçekler kullanılarak bakılmıştır. Nicel analiz kısmı tamamlanıp var olan sonuçların nedenlerini ve sebeplerini araştırabilmek için yapılan nitel çalışma sonucunda; futbol branşındaki erkek sporcuların çelişik duygulu cinsiyetçilik, çelişik duygulu cinsiyetçilik alt boyutlarından düşmanca cinsiyetçilik ve korumacı cinsiyetçilik tutumlarında kick boks ve güreş branşına sahip erkek sporculara göre daha yüksek ortalama ile cinsiyetçi tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir. İkinci sırada kick boks ve son olarak da güreş branşı erkek sporcuları yer almaktadır.

Sporcuların anne eğitim durumları açısından yapılan analiz sonucunda elde edilen verilerde annesi lise mezunu olan sporcuların çelişik duygulu cinsiyetçilik tutumları annesi ilkökul ve ortaokul mezunu olan sporculara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Aynı sonuçlar baba eğitim durumunda da karşımıza çıkmaktadır. Sporcuların eğitim durumları açısından yapılan analiz sonucuna göre ise branşlar arasında bir farklılığa rastlanmamış iken nitel araştırma analiz sonuçların da odak grup görüşmesine katılan erkek sporcuların çoğunluğu cinsiyetçilik tutumlarında eğitimin olumlu bir etkisi olduğunu dile getirmiş iken bir kısmı da eğitimin cinsiyetçilikle bir ilişki olmadığını sosyal çevrenin etkisi olduğunu belirtmişlerdir.

Katılımcıların, kadın sporcuların varlığı ve feminist kadın sporcular ile ilgili görüşlerinin sorulmasında ki çelişik duygulu cinsiyetçiliğin düşmanca cinsiyetçilik tutumunu ortaya koymak için yapılan odak grup görüşmesi sonucunda en yüksek düşmanca cinsiyetçiliğin futbolcularda, ikinci sırada kick boksçular da ve son olarak güreşçilerde görülmüştür. Bu durum nicel analiz sonucu ile paralellik göstermektedir.

Erkek sporculara, spor dallarındaki kadınların topluluk, grup ya da takımda olmalarının olumlu ve olumsuz yanları sorulduğunda, olumsuz yanlarını, her üç branşta da ortak olarak rahat konuşamama ve antrenman esnasında kıyafet konusunda sıkıntı yaşamaları olarak ifade etmişlerdir. Ayrıca kadınların olmasının olumlu yanları sorulduğunda en

baskın cevabın kadınların yanlarında olmalarının kendilerini disipline eden bir unsur olarak gördüklerini sonucuna varılmıştır. Erkek sporcuların kadınları, korunması gereken varlık olarak ne düşündükleri sorulduğunda yerine göre durumun değişebileceğini, taciz, istismar gibi durumlarda kadının korunması gerektiğini, onun dışındaki durumlarda kadının kendisini koruyabildiğini de dile getirmişlerdir fakat bu sonuç nicel analiz sonucuyla zıt bir durumdur.

Erkek sporcuların kadın ve erkeğin hangi konularda birbirine ihtiyaç duydukları noktasında, bireyin neslinin devamını sürdürebilmek için karşı cinse ihtiyaç duyduğu belirtilmiştir. Bunun yanı sıra kadının dert dinleme konusunda, ev işlerini yapmak, yemek yapmak gibi konularda erkeğin kadına ihtiyaç duyduğu belirtilmiştir.

Sporculara, spor dallarının cinsiyeti olup olmadığı sorulduğunda, kendi branşlarında artık daha fazla kadın sporcuların oldukları ifade edilse de hala erkeksi spor dallarında kadını görmenin kadının, beklenen ideal kadın görünümünün dışında olmasından rahatsızlık duydukları belirtilmiştir. Burada kadının bedeni üzerinde alışılmışın dışında daha kaslı ya da erkeksi olması beklenen durumun dışındadır. Ataerkil bir toplum olan Türk toplumunda kadının yerinin sporda sayısal olarak artış gösterse de ya da başarı da elde etse kadının bu branşlarda yer alması çok istenilen bir durum olarak görülmemektedir. Sporcuların sporcu kimlik puanlarıyla paralellik gösteren nitel sonuçlarda da erkek sporcular kendilerini sporcu olarak tanımlarken, güreşçiler, futbolcular ve kick boksçular sıralamasıyla tespit edilmiştir.

Öneriler:

- 1- Ataerkilliğin baskın olduğu ve olmadığı ülkelerle ülkelerarası karşılaştırma çalışması yapılabilir.
- 2- Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik ile erkek sporculara kadının sporda ki var olması sorulmuştur. Çelişik duygulu cinsiyetçilik kuramı doğrultusunda kadın sporculara erkeğin spordaki var olma şekli sorularak, karşılaştırma sonucunda elde edilecek verilerle ilgili kurumlara cinsiyet eşitliği bağlamında çözüm önerileri sunulabilir.

3- Çalışma kapsamında erkeksi branşlar ele alınmışken, zıttı bir durum olarak feminen branşlardaki erkek sporcuların çelişik duygulu cinsiyetçilik tutumu incelenip, erkeksi ve feminen branşlar arasında karşılaştırma yapılabilir.

KAYNAKLAR

Aitchison CC. Sport and gender; masculinities, femininities and sexualities. Oxon:Routledge; 2007, p:1-4.

Akın Y. Yavuz ve Gürbüz Evlatlar, İstanbul: İletişim Yayınları; 2004.

Allport GW. The nature of prejudice. Oxford, England: Addison-Wesley; 1954.

Anderson CB, Mâsse LC, Hergenroeder AC. Factorial and construct validity of the athletic identity questionnaire for adolescents. Med Sci Sports Exerc. 2007;39: 59-69. doi:10.1249/01

Anderson CB, Mâsse LC, Zhang H, Coleman KJ, Chang S. Contribution of athletic identity to child and adolescent physical activity. Am J Prev Med. 2009;37: 220-226. doi:10.1016/j.

Appleby KM, Foster E. Gender and sport participation. In: Roper EA, ed. Gender relations in sport. Rotterdam: Sense Publishers; 2013.

Arslan B, Koca C. Kadın sporcuların yer aldığı günlük gazete haberlerinin sunum biçimine dair bir inceleme. Spor Bilimleri Dergisi. 2006;17: 1-10.

Aşkın M. Kimlik ve giydirilmiş kimlikler. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2007;10: 213-220.

Beck U, Beck-Gernsheim E. The normal chaos of love. Cambridge: Polity; 1995.

Benson PL, Vincent S. Development and validation of the sexist attitudes toward women scale (SATWS). Psychology of Women Quarterly. 1980;5: 276-291.

Birkök MC. Bilgi sosyolojisi ışığında kimlik sorunu. Journal of Human Sciences. 2004;1: 1-243.

Blumer, H. Symbolic interactionism: perspective and method. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall; 1969.

Brant CR, Mynatt CR, Doherty ME. Judgments about sexism: a policy capturing approach. *Sex Roles*. 1999;41: 347-374.

Brewer BW, Boin PD, Petitpas AJ, Van Raalte JL, Mahar MT. Annual meeting of the American Psychological Association: dimensions of athletic identity. Canada: Toronto; 1993b.

Brewer BW, Cornelius AE Norms and factorial invariance of the athletic identity measurement scale. *Academic Athletic Journal*. 2001;15: 103-113.

Brewer BW, Van Raalte JL, Linder DE. Athletic identity: hercules' muscles or achilles heel? *International Journal of Sport Psychology*. 1993a;24: 237-254.

Bruner MW, Benson AJ. Evaluating the psychometric properties of the social identity questionnaire for sport (SIQS). *Psychology of Sport and Exercise*. 2018;35: 181-188.

Butler J, Scott J. (eds.). *Feminists theorize the political*. Londra: Routledge; 1992.

Butler J. *Gender Trouble – Feminism and the subversion of identity*. New York: Routledge; 1990, p.7.

Chalabaev A, Sarrazin P, Fontayne P, Boiché J, Clément-Guillotin C. The influence of sex stereotypes and gender roles on participation and performance in sport and exercise: Review and future directions. *Psychology of Sport and Exercise*. 2013;14: 136-144.

Connell RW, Messerschmidt JW. Hegemonic masculinity rethinking the concept. *Gender & Society*. 2005;6: 829-859.

Connell RW. Masculinities and globalization. *Men and Masculinities*. 1998;1: 3-23.

Connell RW. *Masculinities*. Cambridge: Polity Press; 1995.

Cooley CH. *Human nature and the social order*. Nabu Press; 2010.

Creswell JW, Clark VLP. *Designing and conducting mixed methods research*. Sage publications; 2017.

Creswell JW. Research design qualitative, quantitative and mixed methods approaches (4th ed.). United States of America: SAGE Publications, Inc; 2014.

Çelik G. Erkekler (de) ağlar!: Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında erkeklik inşası ve şiddet döngüsü. Fe Dergi. 2016;8: 1-12.

Çokluk Ö, Şekercioğlu G, Büyüköztürk Ş. Sosyal bilimleri için çok değişkenli istatistik spss ve lisrel uygulamaları. Ankara: Pegem Akademi; 2010.

De Backer M, Boen F, Ceux T, De Cuyper B, Høigaard R, Callens F, Fransen K, Vande Broek G. Do perceived justice and need support of the coach predict team identification and cohesion? Testing their relative importance among top volleyball and handball players in Belgium and Norway. Psychology of Sport and Exercise. 2011;12: 192–201.

Demirtaş HA. Sosyal kimlik temel kavram ve kuramı, varsayımlar. İletişim Araştırmaları Dergisi. 2003;1: 123-144.

Demren Ç. Erkeklik, ataerkillik ve iktidar ilişkileri, C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi. 2008;32: 321-329.

Dökmen ZY. Toplumsal cinsiyet sosyal psikolojik açıklamalar. İstanbul: Remzi Kitabevi; 2010.

Emir E, Karaçam MŞ, Koca C. Kadın boksörler: Boks ringinde ve ringin dışında sürekli eldiven giymek. Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi. 2015;26: 136–153.

Erkurt A. Kadına Yönelik Şiddet: Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik, Yetkencilik ve Sosyal Baskınlık Yönelimi Açısından Bir İnceleme. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015, Ankara (Danışman: Doç. Dr. D. Hasta).

Ersoy E. Cinsiyet kültürü içerisinde kadın ve erkek kimliği. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2009;19: 209-230.

Ertürk Y. Alternatif kalkınma stratejileri: toplumsal cinsiyet, kadın ve eşitlik. Metu Studies in Development. 1996;23: 341-356.

Ertürk Y. Considering the role of men in gender agenda setting: Conceptual and policy issues. *Feminist Review*. 2004;78: 3-21.

Frank B. Hegemonic Heterosexual Masculinity. *Studies in Political Economy*. 1987;24: 159–170.

Giddens A. *The transformations of intimacy*. Cambridge: Polity; 1992.

Given LM. *The Sage encyclopedia of qualitative research methods*. USA: Sage; 2008.

Glick P, Diebold J, Bailey-Werner B, Zhu L. The two faces of adam: ambivalent sexism and polarized attitudes toward women. *Personality and Social Psychology Bulletin*. 1997;23: 1323-1334.

Glick P, Fiske ST, Mladinic A, Saiz JL, Abrams D, Masser B, Adetoun B, Osagie JE, Akande A, Alao A, Brunner B, Willemsen TM, Chipeta K, Dardenne B, Dijksterhuis A, Wigboldus D, Eckes T, Six-Materna I, Expósito F, Moya M, Foddy M, Kim H, Lameiras M, Sotelo MJ, Mucchi-Faina A, Romani M, Sakallı N, Udegbe B, Yamamoto MUM, Ferreira MC, López WL. Beyond prejudice as simple antipathy: Hostile and benevolent sexism across cultures. *Journal of Personality and Social Psychology*. 2000;75: 763-775.

Glick P, Fiske TS. Ambivalent sexism revisited. *Psychology of Women Quarterly*. 2011;35: 119-135.

Glick P, Fiske TS. Hostile and benevolent sexism: measuring ambivalent sexist attitudes toward women. *Psychology of Women Quarterly*. 1997;21: 119-135.

Glick P, Fiske TS. The ambivalent sexism inventory: Differentiating hostile and benevolent sexism. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1996;70: 491-512.

Gökalp E. Medya ve spor ya da spor/futbol medyası. *Toplum ve Bilim*. 2005;103: 121-137.

Gramsci A. Selections from the Prison Notebook. London: Lawrence & Wishart; 1971, p: 504-506.

Hargreaves J. Sporting Females, Critical issues in the history and sociology of women's sports. London and New York: Routledge; 1994.

Hinsey A. Comparison of Athletic Identity and Career Maturity of Female Student-Athletes at Different Levels of Competition, University of Arkansas, Doctorate Thesis, 2015, Arkansas (Advisor: Dr. M Moiseichik).

Horton R, Mack D. Athletic identity in marathon runners: functional focus or dysfunctional commitment?. Journal of Sport Behavior Publisher. 2000;23: 101.

İnaç H. Avrupa Birliğine entegrasyon sürecinde Türkiye'nin kimlik problemleri, Ankara: Adres Yayınları; 2016.

Kandiyoti D. Patterns of patriarchy: Notes for an analysis of male dominance in Turkish society. Women in Modern Turkish Society. 1995;5: 306-318.

Karahüseyinoğlu MF, Gündoğdu C. Geleneksel spora yönelme isteğinde cinsiyet faktörü. e-Journal of New World Sciences Academy. 2008;3: 159-167.

Kavasoğlu İ, Yaşar M. Toplumsal cinsiyet normlarının dışındaki sporcular. Spor Bilimleri Dergisi. 2016;27: 118-132.

Kayasü S. Değişen dünya düzenleri, değişen kadınlar: toplumsal cinsiyetin değişen içeriği. Toplum ve Bilim. 1997;75: 170-179.

Koca C, Bulgu N. Spor ve toplumsal cinsiyet: genel bir bakış. Spor Bilimleri Dergisi. 2005;1-36.

Koca C, Demirhan G. Beden eğitimi ve spor alanında toplumsal cinsiyetin yeniden üretimi. Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe. 2005;16: 200-228.

Koca C. Beden eğitimi ve spor alanında toplumsal cinsiyet ilişkileri. Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi. 2006;17: 81-99.

Kuruoğlu H. Erkek egemenliğinin değişmeyen halleri. 2. Basım. Ankara: Nobel yayınevi; 2016.

Leech NL, Onwuegbuzie AJ. Guidelines for conducting and reporting mixed research in the field of counseling and beyond. Journal of Counseling & Development. 2010;88: 61-69.

Mastnak W. Sport identity–key incentives to adhere to sports-based prevention and rehabilitation. Rehabilitation. 2018;69: 102-108.

Mead GH. Mind, self, and society. Chicago: University of Chicago Press; 1934.

Metheny E. Connotations of movement in sport and dance. WC Brow; 1965.

Onaran O, Bükler S, Bir AA. Eskişehir’ de erkek rol ve tutumlarına ilişkin alan araştırması. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yayınları; 1998, s:22.

Özbay C. Türkiye’de hegemonik erkekliği aramak. Doğu Batı. 2013;63: 185-204.

Özdemir F. The predictors of attitudes toward military: Turkish identity, unicultural ideology, ambivalent sexism, conservatism, and religious orientation. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2013, Ankara (Danışman: Prof. Dr. N Sakallı-Uğurlu).

Öztürk P, Koca C. Sporcu kimliği ölçeğinin Türkçe formunun psikometrik özelliklerinin incelenmesi. Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi. 2013;24: 1–10.

Patton MQ. Qualitative Research and Evaluation Methods Çeviren: Bütün M, Demir SB. Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri. Pegem Akademi, Ankara; 2014, s:384.

Pearson CT. Predictors of sexist attitudes in a mexican american adult sample: a test of Glick and Fiske’s ambivalent sexism theory. Fielding Graduate University, Master Thesis, 2009, California (Danışman: MK Lassen).

Riemer B, Visio M. Gender typing of sports: An investigation of Metheny’s classification. Research Quarterly for Exercise and Sport. 2003;74: 193–204.

Rudman LA, Glick P. The social psychology of gender: how power and intimacy shape gender relations. New York: The Guilford Press; 2008.

Sakallı-Uğurlu N. Cinsiyetçilik: kadınlara ve erkeklere ilişkin tutumlar ve çelişik duygulu cinsiyetçilik kuramı. Türk Psikoloji Yazıları. 2003;6: 1-20.

Sakallı-Uğurlu N. Çelişik duygulu cinsiyetçilik ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Türk Psikoloji Dergisi. 2002;17: 47-58.

Scott JW. Toplumsal Cinsiyet: Faydalı bir Tarihsel Analiz Kategorisi Çeviren: Kılıç AT. Agora Kitaplığı: Feminist Kitaplık dizisi İstanbul; 2007.

Shaffer LS. From mirror self-recognition to the Looking-Glass Self: Exploring the justification hypothesis. Journal of Clinical Psychology. 2005;61: 47-65.

Spencer KW. College Students' Preference Toward Benevolent Sexist Mates. Oklahoma State University, Degree of Master of Science Thesis, 2006, Oklahoma (Thesis Adviser: JV Delinder).

Stryker S, Burke PJ. The past, present, and future of an identity theory. Social Psychology Quarterly. 2000;63: 284-297.

Tännsjö T, Tamburrini C. Elitism, nationalism, gender equality and the scientific manufacture of winners. In: Loland S, eds. Fair Play in Sport. New York: Routledge; 2002.

Theberge N. The construction of gender in sport: Women, coaching, and the naturalization of difference. Social Problems. 1993;40: 301-313.

Thogersen-Ntoumani C, Fox KR. Physical activity and mental well-being typologies in corporate employees: A mixed methods approach. Work & Stress. 2005;19: 50-67.

Turgut S. Predictors of Attitudes Toward Sexual Harrassment: Ambivalent Sexism, Ambivalence Toward Men, and Gender Differences. Middle East Technical University, Master Thesis, 2007, Ankara (Danışman: Prof. Dr. N. Sakallı-Uğurlu).

Turner J. Rediscovering the social group: A self categorization theory. Oxford: Basil Blakwell; 1987.

Wellard I. Rethinking gender and youth sport. Oxon: Routledge; 2007. p:42.

Yıldırım A, Şimşek H. Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Tıpkı Basım, Seçkin yayınları; 2003.

Yüksel M. Cinsiyet ve spor. Tarih Okulu Dergisi (TOD). 2014;7: 663-684
<http://dx.doi.org/10.14225/Joh581>.

EKLER

EK-1. Sporcu Kimliği Ölçeği

1.Kendimi bir sporcu olarak kabul ederim.

Kesinlikle katılmıyorum 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle katılıyorum

2.Sporla ilgili birçok hedefim var.

Kesinlikle katılmıyorum 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle katılıyorum

3.Arkadaşlarımın birçoğu sporcudur.

Kesinlikle katılmıyorum 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle katılıyorum

4.Spor hayatımın en önemli parçasıdır.

Kesinlikle katılmıyorum 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle katılıyorum

5. Spor hakkında düşünmeye, herhangi bir şeyden daha çok zaman ayırırım.

Kesinlikle katılmıyorum 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle katılıyorum

6.Sporda iyi performans göstermediğimde kendimi kötü hissederim.

Kesinlikle katılmıyorum 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle katılıyorum

7.Sakatlansaydım ve yarışmalara katılamasaydım çok mutsuz olurum.

Kesinlikle katılmıyorum 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle katılıyorum

EK-2. Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz katılmıyorum	Biraz katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.Ne kadar başarılı olursa olsun bir kadının sevgisine sahip olmadıkça bir erkek gerçek anlam da bütün bir insan olamaz.						
2.Gerçekte birçok kadın “eşitlik” arıyoruz maskesi altında işe alınmalarda kendilerinin kayırılması gibi özel muameleler arıyorlar.						
3.Bir felaket durumunda kadınlar erkeklerden önce kurtarılmalıdır.						
4.Birçok kadın masum söz veya davranışları cinsel ayrımcılık olarak yorumlamaktadır.						
5.Kadınlar çok çabuk alınırlar.						
6.Karşı cinsten biri ile romantik ilişki olmaksızın insanlar hayatta gerçekten mutlu olamazlar.						
7.Feministler gerçekte kadınların erkeklerden daha fazla güce sahip olmalarını istemektedirler.						
8.Birçok kadın çok az erkekte olan bir saflığa sahiptir.						
9.Kadınlar erkekler tarafından el üstünde tutulmalı ve korunmalıdır.						
10.Birçok kadın erkeklerin kendileri için yaptıklarına tamamen minnettar olmamaktadırlar.						
11.Kadınlar erkekler üzerinde kontrolü sağlayarak güç kazanmak hevesindedirler.						
12.Her erkeğin hayatında hayran olduğu bir kadın olmalıdır.						
13.Erkekler kadınsız eksiktirler.						
14.Kadınlar işyerlerindeki problemleri abartmaktadırlar.						
15.Bir kadın bir erkeğin bağlılığını kazandıktan sonra genellikle o erkeğe sıkı bir yular takmaya çalışır.						
16.Adaletli bir yarışmada kadınlar erkeklere karşı kaybettikleri zaman tipik olarak kendilerinin ayrımcılığa maruz kaldıklarından yakınır.						
17.İyi bir kadın erkeği tarafından yüceltilmelidir.						
18.Erkekler cinsel yönden yaklaşılabilir olduklarını gösterircesine şakalar yapıp daha sonra erkeklerin tekliflerini reddetmekten zevk alan birçok kadın vardır.						
19.Kadınlar erkeklerden daha yüksek ahlaki duyarlılığa sahip olma eğilimindedirler.						
20.Erkekler hayatlarındaki kadın için mali yardım sağlamak için kendi rahatlarını gönüllü olarak feda etmelidirler.						
21. Feministler erkeklere makul olmayan istekler sunmaktadırlar.						
22. Kadınlar erkeklerden daha ince bir kültür anlayışına ve zevkine sahiptirler.						

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı	Emine	Uyruğu	T.C.
Soyadı	BAL TURAN	Tel No	
Doğum tarihi		e-posta	eminebal@akdeniz.edu.tr

Eğitim Bilgileri

	Mezun olduğu kurum	Mezuniyet yılı
Lisans	Gaziosman Paşa Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu–Antrenörlük Eğitimi	2009
Yüksek Lisans	Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü- Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri ABD	2011
Doktora	Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü- Spor Bilimleri ABD	2013-...

İş Deneyimi

Görevi	Kurum	Süre (yıl-yıl)
Öğr. Gör.	Akdeniz Üniversitesi	2014-Devam Ediyor

Yayımlar:

Uğurlu A., Erman K,A., Bal Turan E., Öksüz T., Güngör A., "Investigation of Meaning of Leisure Activities and the Satisfaction with Life of Students in The Faculty of Sport Sciences: An Example of Akdeniz University", Journal of Education and Training Studies, vol.5, no.13, pp.32-36, 2017.

Bal Turan E., Arslan E., Yamaner G., "Spor Bilimleri Fakültesinde Okuyan Öğrencilerin, Rekreatif Etkinliklere Katılıp Katılmama Durumlarına Göre Umutsuzluk Düzeyleri: Akdeniz Üniversitesi Örneği", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, vol.10, no.54, pp.1075-1079, 2017.

Köse E., Bayköse N., Bal Turan E., Yerlisu Lapa T., "The Role of Body Perception Level of Regular Exercise in the Prediction of Fear of Negative Evaluation", Mediterranean Journal of Humanities, vol.6, pp.351-360, 2016.